

91.63.05

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ: ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ - ΠΡΟΛΗΨΗ ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

Μετέχοντες Σπουδαστές

Καραμπλή Μαρία

Κωστοπούλου Δήμητρα

Υπεύθυνη Εκπαιδευτικός

Γαϊτάνη Ρεγγίνα

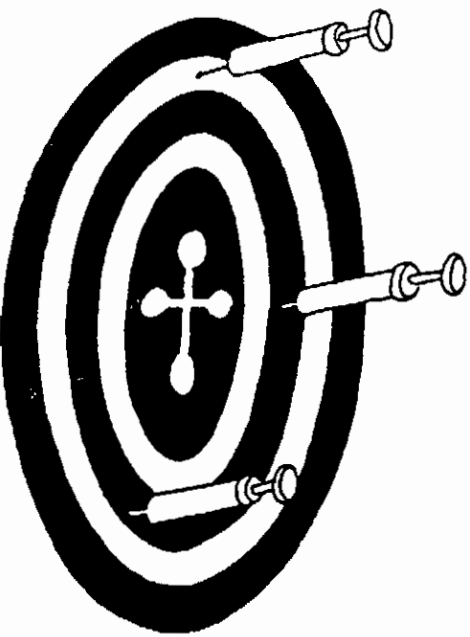
Καθηγήτρια Εφαρμογών

Πτυχιακή για την λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Πάτρας.

Πάτρα 1997

ΑΡΙΘΜΟ	2394
ΕΙΣΑΓΩΓ.	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	<u>ΣΕΛΙΔΑ</u>
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι	
Εισαγωγή	1
Το πρόβλημα	2
Σκοπός της μελέτης	3
Ορισμοί όρων	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ	
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΑΛΛΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΩΝ	
Α. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	6
Β. ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ.....	8
1) Η διάκριση των ναρκωτικών ουσιών ως προς την προέλευσή τους.....	8
2) Η διάκριση των ναρκωτικών ουσιών ως προς τον τρόπο επίδρασης.....	8
3) Κατεξοχίν ναρκωτικά	9
Γ. ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΣΑΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ.....	12
Δ. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΧΡΗΣΤΗ.....	14
Ε. Ο ΕΦΗΒΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΟΥ.....	16
1. Εφηβεία : «Μια «δύσκολη ηλικία»	17
2. Τα κυριότερα προβλήματα του εφήβου	20
- Ναρκωτικά	21
- Εκλογή επαγγέλματος	21
- Σεξουαλική συμπεριφορά	22
- Συγκρούσεις με οικογενειακό περιβάλλον	23
- Σχέση με συνομιλήκους	24
- Επιθετικότητα	25
3) Τα ναρκωτικά στις σχολικές ηλικίες	25

4. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ατόμων που κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών	26
5. Η ηλικία που ενδείκνυται για την πληροφόρηση των ναρκωτικών.....	28
ΣΤ. ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΒΟΥΣ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ	29
1. Ανάγκη φυγής από το σημερινό «κατασκευασμένο» τρόπο ζωής.....	29
2. Συναισθηματική ωριμότητα	31
3. Κρίση της οικογένειας	32
4. Αναζήτηση καινούργιων δυνατών συγκινήσεων	35
5. Ξενομανία - Μιμητισμός	35
6. Ελλείψη κατάλληλης διαφώτισης	36
7. Τριάδα των αιτιολογικών παραγόντων της τοξικομανίας	37
Ζ. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ.....	39
α. Ηρωΐνη	39
β. Μορφίνη	39
γ. Κοκαΐνη	40
δ. Κάνναβη (χασίς)	40
ε. Ψευδαισθησιογόνα (L.S.D., Μεσκαλίνη κ.λ.π)	41
1. Αντίδραση οικογένειας απέναντι στον χρήστη	43
2. Γενικές κοινωνικές συνέπειες	46
Η. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ	48
1. ΠΡΟΛΗΨΗ	48
2. ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ	51
α. Το σχολείο	51
β. Τα κρατικά και ιδιωτικά μέσα ενημέρωσης	53
γ. Ο τύπος	54
3. ΔΙΩΞΗ	55

α. Η Νομοθεσία	55
β. Η Αστυνομία	57
γ. Ο τελωνειακός έλεγχος	58
4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	59
α. Το μάθημα πρόληψης κατά των ναρκωτικών στα σχολεία	59
β. Το καθήκον του σχολείου στην πρόληψη των ναρκωτικών	60
γ. Στοιχεία σχολικής πρόληψης ναρκωτικών	61
δ. Σχολικές εκδρομές και πρόληψη ναρκωτικών	63
5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	64
Ο Ρόλος της οικογένειας στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς του	
ατόμου	64
6. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	67
α. Κοινότητες που εφαρμόζουν το πρόγραμμα «Οικογένειας»	67
β. Ομάδες του προγράμματος «Οικογενειακής θεραπείας»	68
1. Παράλληλες ομάδες	68
2. Ανεξάρτητες ομάδες	68
7. Ελεύθερος χρόνος και σωστή αξιοποίηση	69
8. Επαγγελματική αποκατάσταση. Επιβίωση	71
Θ. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΞΟΔΟΣ».....	73
Στατιστικά στοιχεία της Θ.Κ. «ΕΞΟΔΟΣ» στον νομό ΛΑΡΙΣΑΣ.....	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III	
Μεθοδολογία της έρευνας	80
1. Είδος της έρευνας - Σκοπός	80
2. Ερωτήματα	81
3. Μέθοδος	81
4. Το δείγμα	81
5. Το ερωτηματολόγιο	83
6. Πλαίσιο για την μελέτη	83

7. Τρόπος ανάλυσης πληροφοριών	84
ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV	
Αποτελέσματα της έρευνας	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V	
1. Συμπεράσματα	92
2. Προτάσεις	95
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	101
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	109
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	137

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Στην προσπάθειά μας να μελετήσουμε όσο το δυνατόν καλύτερα το τόσο σημαντικό και μεγάλο πρόβλημα των Ναρκωτικών θέλουμε να ευχαριστήσουμε θερμά την καθηγήτρια μας κ. Ρεγγίνα Γαϊτάνη, για τις παρατηρήσεις και τις διορθώσεις πάνω σ' αυτό.

Ακόμη ένα μεγάλο ευχαριστώ στους υπεύθυνους των φροντιστηρίων της Λάρισας και της Γιάννουλης που βοήθησαν στην πραγματοποίηση της έρευνάς μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Αναμφισβήτητα τα ναρκωτικά έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια πραγματική μάστιγα - απειλή για όλη την κοινωνία, για όλα τα στρώματα και ιδιαίτερα τη νεολαία. Δεν είναι όμως ιατρικό πρόβλημα μόνο. Είναι πάνω απ' όλα κοινωνικό. Δεν είναι μία αρρώστια σαν τις άλλες. Οι βλαβερές επιπτώσεις της χρήσης των ναρκωτικών είναι τεράστιες και στο ατομικό επίπεδο, αλλά και στο οικογενειακό, κοινωνικό και στο εθνικό επίπεδο.

Διαπρεπείς επιστήμονες σε όλο τον κόσμο με διακηρύξεις, δηλώσεις, διαλέξεις, άρθρα, συγγράματα, παραδείγματα και μαρτυρίες, απέδειξαν ότι τα ναρκωτικά και τα ελαφρότερα ακόμη προξενούν στον άνθρωπο σοβαρές διαταραχές, που μόνο ο θάνατος τον απολυτρώνει.

Από διάφορες έρευνες προκύπτει ότι τα τελευταία χρόνια η διάδοση των ναρκωτικών στις νεαρές ηλικίες και ιδιαίτερα στα σχολεία έχει αυξηθεί σημαντικά.

Που όμως οφείλεται το φαινόμενο αυτό; Μήπως δεν έχουμε δώσει την απαραίτητη προσοχή στον τομέα της πρόληψης και ενημέρωσης τόσο των ίδιων των παιδιών όσο και των γονέων τους;

Ετσι λοιπόν αποφασίστηκε να μελετηθεί το θέμα των ναρκωτικών και να διαπιστωθεί πόσο ενημερωμένα είναι τα παιδιά του Λυκείου σχετικά με την πρόληψη των ναρκωτικών και από που προέρχεται η ενημέρωσή τους.

Στην προσπάθεια επίτευξης του σκοπού αυτού, έγινε αναφορά στα παρακάτω θέματα :

- Στο πρώτο κεφάλαιο προσεγγίζεται το θέμα της πρόληψης και ενημέρωσης των νεών για τα ναρκωτικά, αναλύεται ο σκοπός μελέτης, ενώ ορίζονται οι όροι που περιλαμβάνονται στο θέμα.

- Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μία ιστορική ανασκόπηση της χρήσης των ναρκωτικών ουσιών. Στην συνέχεια αναφέρεται η διάκριση των ναρκωτικών ουσιών ως προς την προέλευση τους και ως προς τον τρόπο επίδρασης. Επίσης γίνεται

αναφορά για το κοινωνικό πρόβλημα που έχουν δημιουργήσει τα ναρκωτικά. Ακόμη στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται ο έφηβος και τα χαρακτηριστικά της ηλικίας του.

Εξετάζονται τα αίτια που οδηγούν τους εφήβους στη χρήση των ναρκωτικών ουσιών. Στην συνέχεια περιγράφονται οι συνέπειες από την χρήση των ναρκωτικών, τόσο στον ίδιο τον χρήστη όσο και στην οικογένειά του.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών περιλαμβάνει στην πρόληψη, την διαφώτιση, την δίωξη, στον ρόλο του σχολείου, της οικογένειας και της κοινότητας. Τέλος γίνεται αναφορά στο θεραπευτικό πρόγραμμα «ΕΞΟΔΟΣ» του νομού Λάρισας.

- Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία για την πραγματοποίηση της έρευνας με θέμα το βαθμό ενημερότητας των παιδιών Λυκείου για το πρόβλημα των ναρκωτικών.

- Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφέρονται τα αποτελέσματα της έρευνας και ταυτόχρονα γίνεται μία μικρή ανάλυση.

- Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα καθώς και οι προτάσεις από την μελέτη αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Εισαγωγή

Στη χώρα μας τα ναρκωτικά παρουσίασαν μία αλματώδη άνοδο τα τελευταία χρόνια σε σύγκριση με το παρελθόν και αγκαλιάζουν γρήγορα και την δική μας νεολαία. Στη διαπίστωση αυτή συγκλίνουν πορίσματα ειδικών ερευνητών του προβλήματος, οι διαστάσεις του οποίου έχουν προκαλέσει ανησυχία σε παγκόσμια κλίμακα.

Στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο διαβάζουμε καθημερινά τις τραγικές περιπτώσεις των θανάτων νέρων παιδιών από ναρκωτικά.

Τα ναρκωτικά είναι γνωστά από την αρχαιότητα. Στις προηγούμενες εκατονταετίες χρησιμοποιούνται τα ναρκωτικά μόνο σαν θεραπευτικό όπλο εναντίον του πόνου.. Στις 2 τελευταίες όμως εκατονταετίες η χρήση των ναρκωτικών πήρε άλλες διαστάσεις. Δεν χρησιμοποιούσαν μόνο στα πλαίσια τη Ιατρικής, αλλά και έξω από τα πλαίσια της και γίνεται αυτοχρησιμοποίηση, για να προκαλέσουν μεταβολές στη διάθεση, ανύληψη και συμπεριφορά.

Όλοι σήμερα πιστεύουν ότι η διάδοση των ναρκωτικών και η δημιουργία ναρκομανών δεν ξεκινά από την Ιατρική χρήση, αλλά από έντεχνη προώθηση από άτομα και κυκλώματα που έχουν συμφέρον (1).

Γνωστή είναι η διαφορά ανάμεσα στην παλιά, την προπολεμική και μεσοπολεμική τοξικομανία και την σημερινή. Από παλιά η κατάχρηση των ναρκωτικών συνδεόταν με τις κατώτερες επαγγελματικές τάξεις,ενδημούσε στον υπόκοσμο. Σήμερα θερίζει και στον «καλό κόσμο». Είναι in προπάντων για τα παιδιά των καλών οικογενειών.

Κι έτσι νέα, όμορφα, έξυπνα παιδιά που δεν τους λείπει σχεδόν τίποτα καταφεύγουν στα ναρκωτικά, θέλοντας να γίνουν άλλοι μέσα σ' έναν κόσμο άλλο, διεκδικούν την ελευθερία να ναρκώνονται, την ελευθερία να γίνουν για πάντα

(1) Πανελλήνια Περιοδική Ενημέρωση 1992, σελ. 9-10

δούλοι των ναρκωτικών (2).

Το πρόβλημα

Τα ναρκωτικά χαρακτηρίζονται σαν η κοινωνική μάστιγα του αιώνα μας, που απειλεί θανάσιμα την ανθρωπότητα. Ένας ολόκληρος κόσμος, που μάταια αγωνίζονται οι στατιστικές να τον παρουσιάσουν σε αριθμούς, αυτοκαταστρέφεται στις μέρες μας ζητώντας την «απελευθέρωση της προσωπικότητας» ή τη λύση των προβλημάτων του στο περιεχόμενο μίας σύριγγας και στα πολύχρωμα χάπια. Και το κακό είναι πως ανάμεσα στα θύματα των ναρκωτικών οι νέοι κρατούν σταθερά την πρώτη θέση. Αυτό είναι και το πιο τραγικό, αν αναλογιστεί κανείς τις οδυνηρές συνέπειες που θα υποστεί ο κόσμος μας, όταν θα είναι σε λίγο υποχρεωμένος να στηρίξει την επιβίωσή του σε αρρωστημένα σωματικά και ψυχικά μέλη του. Κάποιοι βλέπουν το μέλλον της ανθρωπότητας αβέβαια για ζοφερό, όσο το πρόβλημα των ναρκωτικών μεγαλώνει και η αντιμετώπιση του χρόνο με τον χρόνο γίνεται όλο και πιο δύσκολη «Σήμερα κάθε παιδί είναι ένας αυριανός ναρκομανής» τόνισε κάποιος ανώτερος αξιωματικός της Γαλλίας μπροστά σ' έκπληκτους δημοσιογράφους. «Και το κακό είναι πως βλέπουμε το φοβερό αυτό κίνδυνο να εξαπλώνεται, χωρίς να μπορούμε να αντιδράσουμε αποτελεσματικά». Το λαθρεμπόριο των ναρκωτικών είναι αδύνατον πια να ελεγχθεί και να αναχαιπιστεί έτσι, που η πρόληψη της τοξικομανίας και η θεραπεία των τοξικομανών κατάντησε σισύφεια προσπάθεια.

Που βαδίζουμε ; Πως θα αντιμετωπίσουμε την καινούρια μάστιγα, η οποία απειλεί να αφανίσει την ομορφιά και την ελπίδα του κόσμου μας, τα νιάτα, που ανίκανοι να αντιδράσουμε, τα βλέπουμε να παραδίνονται σ' έναν αργό αλλά σίγουρο θάνατο; (3).

(2) Αθ. Αβραμίδης, 1986

(3) Ν. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 1980. Τα ναρκωτικά θανάσιμη απειλή της ανθρωπότητας, σελ. 20-21.

Στο Διεθνές Συνέδριο τοξικολογίας, που έγινε το Φθινόπωρο του 1980 στην Θεσσαλονίκη, αναφέρθηκε ότι οι χρήστες κασις είναι σήμερα 17-25 χρόνων και το όριο τείνει ν' ανεβεί στα 14-22 χρόνια.

Η ενημέρωση, σήμερα, με την δύναμη και την έντασή της επιδρά καθοριστικά στη σκέψη και την οριοθέτηση των στόχων και των ενεργειών του νέου ανθρώπου. Η γνωριμία του με το καινούργιο βοηθάει στο άνοιγμα των οριζόντων του, τον βγάζει από το σκοτάδι της ημιμάθειας, ανοίγει τις προοπτικές του.

Η ενημέρωση όμως που παρέχεται στην πράξη κάθε άλλο παρά βοηθάει προς μία τέτοια κατανάλωση. Δεν έχει σημειωθεί πρόοδος ως προς τη μέθοδο και το περιεχόμενό της, αλλά και ως προς τα στελέχη στα οποία θ' ανατεθεί.

Σήμερα χρησιμοποιούνται τυχαία, διάφορα άτομα, εκπαιδευτικοί γιατροί, υπάλληλοι του Υπουργείου Υγείας - Πρόνοιας, χωρίς ειδική κατάρτιση και χωρίς θεσμοθετημένο πρόγραμμα, επομένως ο καθένας διδάσκει κατά την απόλυτη κρίση του. (4).

Οι αξίες που διαδίδονται ευρέως στην κοινωνία, καλλιεργούν τις μηδενιστικές αντιλήψεις, τις τάσεις αυτοκαταστροφής και αυτοαπομόνωσης, την απομαζικοποίηση και τον ατομισμό, την παραίτηση, την απογοήτευση και την αποχή. Όλα βασικά στοιχεία για να οδηγηθεί ο νέος άνθρωπος στα ναρκωτικά (5).

Σκοπός μελέτης

Η χρήση των ναρκωτικών εξακολουθεί να απειλεί μεγάλο αριθμό ανθρώπων και να υπονομεύει την οικονομική και κοινωνική τάξη στις περισσότερες περιοχές της γης.

Τα ναρκωτικά χρησιμοποιούνται από διάφορες κοινωνικές ομάδες περιλαμβανομένης της νεολαίας στις ηλικίες της διαμόρφωσής της.

(4) Ε. ΜΑΧΑΙΡΑΣ, 1990. Το νομικό πλαίσιο κατά των ναρκωτικών, σελ. 273

(5) Π. Χρήστου, 1990. Προσδιορισμός αιτιών του προβλήματος, σελ. 88.

Σκοπός της μελέτης μας είναι να διαπιστώσουμε πόσο ενημερωμένα είναι τα παιδιά γύρω από το πρόβλημα των Ναρκωτικών και ιδιαίτερα γύρω από την πρόληψη και ακόμη να δούμε από που προέρχεται η ενημέρωσή τους.

Ορισμοί όρων

Ναρκωτικά : Προέρχονται από τη λέξη «ΝΑΡΚΟΣ» που σημαίνει ύπνος. Ναρκωτικό είναι κάθε χημική φυσική ή τεχνητή ουσία, που μεταβάλλει την ψυχολογία ή τη νοητική δραστηριότητα των ανθρώπων (6).

Ναρκωμανής : Πρόκειται για το άτομο που κάνει χρήση ναρκωτικών. Μπορεί να είναι και εξαρτημένος από αυτ. (7).

Ναρκωμανία : Η ασθένεια που χαρακτηρίζεται από πολύ δυνατή και άμεση εξάρτηση από τα ναρκωτικά (8).

Ανοχή : Στην περίπτωση της ανοχής, ο οργανισμός του ναρκομανή συνηθίζει μία α ποσότητα ενός ναρκωτικού. Αυτό σημαίνει ότι αυξάνεται η ανάγκη του οργανισμού να παίρνει μεγαλύτερες δόσεις για να έχει τα ίδια αποτελέσματα (9).

Εξάρτηση : Είναι η ανάγκη του ατόμου για την συνεχή χρήση μίας τοξικής ουσίας. Ο βαθμός εξάρτησης διαφέρει από άτομο σε άτομο. Η σχέση της εξάρτησης καθορίζεται από το είδος και την ποσότητα του ναρκωτικού που χρησιμοποιείται. Η εξάρτηση είναι ψυχική ή φυσική ή κοινωνική (10).

Ψυχική εξάρτηση : Η επιθυμία για τα ναρκωτικά είναι τόσο δυνατή που κυβερνά το άτομο. (11).

(6) T.Delay. ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ, σελ. 13

(7) Αθ. Αβραμίδης, 1986

(8) Αθ. Αβραμίδης, 1986

(9) Αθ. Αβραμίδης 1986

(10) Αθ. Αβραμίδης 1986

(11) Θεόδωρος Γ. Δακούρας, 1977

Φυσική εξάρτηση : Έχουμε φυσική εξάρτηση όταν ο ίδιος ο οργανισμός για την κανονική λειτουργία του, χρειάζεται απαραίτητα μία δόση ναρκωτικού (12).

Κοινωνική εξάρτηση : Ακόμη και ο ναρκομανής έχει ανάγκη κοινωνικοποίησης. Έτσι για αντικειμενικούς λόγους καταφεύγει να κάνει παρέα μόνο με ναρκομανείς. (13).

Κατάχρηση : Μιλάμε για κατάχρηση στην περίπτωση που το άτομο χρησιμοποιεί μία ουσία κατά τρόπο διαφορετικό από τον παραδεκτό. Οποιαδήποτε χρήση χωρίς ιατρική ένδειξη είναι κατάχρηση (14).

Καταναγκαστική χρήση : Χαρακτηρίζεται από την απόλυτη ανάγκη για την ουσία, προκειμένου να έχει μία ευεξία ή για να λειτουργήσει κάπως υπεφερτά ο οργανισμός. (15).

Αφαίρεση : Είναι η περίοδος που ο ναρκομανής αρχίζει να ελαττώνει τις δόσεις του ή να τις κόβει τελείως. Το μέγεθος της αφαίρεσης εξαρτάται από το είδος και την ποσότητα των ναρκωμάτων που έπαιρνε ο ναρκωμανής. (16).

Σύνδρομο στέρησης ή αποστέρησης : Συμπτώματα που παρατηρούνται στον οργανισμό από τη στέρηση μίας ουσίας προς την ουσία έχει αναπτυχθεί κυρίως σωματική εξάρτηση. Τα συμπτώματα είναι επικίνδυνα και μπορεί συχνά μπορεί να είναι θανατηφόρα. Η βαρύτητα του συνδρόμου εξαρτάται από το είδος της ουσίας, το διάστημα μεταξύ των δόσεων, την συνολική ποσότητα στο 24/ωρο, τη διάρκεια λήψεως, την υγεία και την προσωπικότητα του ατόμου. Έτσι, προκειμένου να απαλλαγεί το άτομο από το σύνδρομο, καταναγκαστικά ξαναπαίρνει την ουσία (17).

(12) Θεόδωρος Γ. Δακούρας 1977

(13) Αθ.Αβραμίδης, 1986

(14) Αθ. Αβραμίδης, 1986

(15) Αθ. Αβραμίδης, 1990

(16) Μ. Χρυσός, 1990

(17) Μ. Χρυσός, 1990

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Ο άνθρωπος πάντοτε αναζητούσε βότανα ή φυτικές ουσίες, οι οποίες θα ευνοούσαν αποτελεσματικά την ψυχική του διάθεση και συμπεριφορά του, τις οργανικές και ψυχικές του δυνάμεις.

Η χρησιμοποίηση του οπίου ξεκινάει από το 5.000 π.χ. από τους Σουμέριους ενώ ήταν γνωστό σαν φάρμακο για τις ανθρώπινες αρρώστιες από το 1500 π.χ. Η πρώτη αναμφισβήτητη περιγραφή του οπίου βρίσκεται στα έργα του Θεόφραστου τον 3ο π.χ. αιώνα. Από τα μέσα του 16ου αιώνα έγιναν αρκετά καλά γνωστές στην Ευρώπη οι χρήσεις του οπίου, εκείνες οι οποίες βασικά ισχύουν και σήμερα. Συγκεκριμένα ο Παράκελσος εισάγει τον λαύδανο, βάμμα του οποίου στην πρακτική ιατρική. (1)

Το 1864 ο Adolf Von Bayer εφευρίσκει το βαρβιτουρικό οξύ, ένα συνθετικό ναρκωτικό. Το 1874 ο Wright εφευρίσκει την ηρωΐνη μετασχηματίζοντας με χημική σύνθεση τη μορφίνη. Είκοσι τέσσερα χρόνια αργότερα ο H. Dreser την εισάγει στην κλινική πρακτική ως «στερουμένη τοξικότητας» και ιδιοτήτων που να ωθούν σε εξάρτηση. (2)

Από το 1920 και μετά η εξάρτηση είναι γεγονός.

Από το 1925 αρχίζει μια σειρά διεθνών συνθηκών. Αυτές πιστοποιούν ότι τα κράτη που συναθροίστηκαν στη Νέα Υόρκη «φροντίζουν για τη φυσική και ηθική υγεία της ανθρωπότητας και αισθάνονται καθήκον να προλάβουν και να χτυπήσουν την μάστιγα των τοξικομανών».

Τα γεγονότα όμως δεν σταματούν εδώ. Το 1947 ο C. Bockmuhl και ο H. Schaumann εφευρίσκουν την μεθαδόνη, η οποία εισάγεται στην ιατρική χρήση το 1947. Τότε άρχισαν και οι μελέτες πάνω στην χρήση ενάντια στην εξάρτηση από

(1) Αθ. Αβραμίδης, 1986

(2) Αθ. Αβραμίδης, 1986

μορφίνη και ηρωίνη. Το 1942 ο Albert Holmann πειραματίζεται τυχαία με το L.S.D. (3).

Το 1951 ο Ο.Η.Ε. υπολογίζει σε 200 εκατομμύρια τους καπνιστές κάνναβης στον κόσμο, ενώ το 1960 στις Η.Π.Α. υπάρχουν ήδη 45.000 οπιο-εξαρτημένοι, οι οποίοι φτάνουν στις 560.000 το 1972 (4).

Η ανεξέλεγκτη συνταγογράφηση ηρωίνης σε εξαρτημένα άτομα προупάρχει ως μόδα στην Αγγλία.

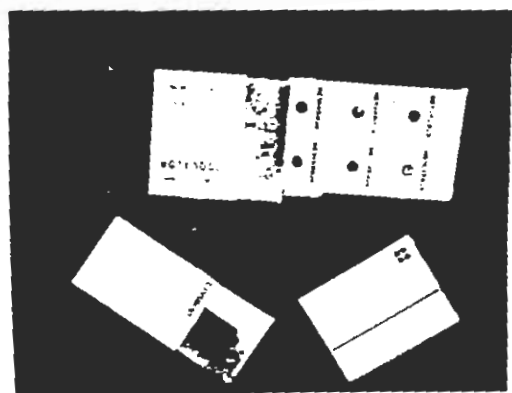
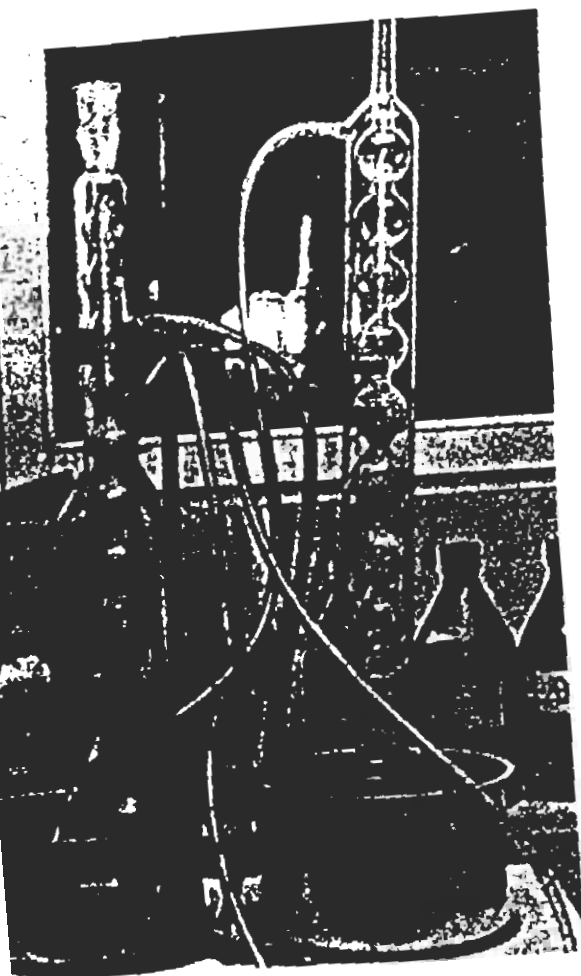
Επίσημη κρατική αναφορά του 1961 υποστήριζε ότι το πρόβλημα κατάχρησης ουσιών ήταν μικρό και ότι δεν υπήρχαν λόγοι για τροποποίηση του νόου που παρέίχε το δικαίωμα στους γιατρούς να συνταγογραφούν οπιοειδές ουσίες. Μετά από αυτή την έμμεση νομιμοποίηση της συνταγογράφησης ηρωίνης ο αριθμός των εξαρτημένων ατόμων πολύ γρήγορα υπερδιπλασιάσθηκε. Το 1965 το πρόβλημα της ουσιοεξάρτησης εκτιμήθηκε ότι έπαιρνε επικίνδυνες διαστάσεις και νομοθετήθηκαν περιορισμοί στην συνταγογράφηση των διαφόρων ουσιών.

Το 1977 ελάχιστοι ήταν οι χρήστες που έπαιρναν συνταγές ηρωίνης. Το 1980 η γενική επικρατούσα άποψη της μακροχρόνιας συνταγογράφησης και κύριος θεραπευτικός στόχος γίνεται η πλήρης αποχή από ουσίες. Γενικά τα τελευταία χρόνια η ερευνητική προσπάθεια πάνω στη θεραπευτική της ουσιοεξάρτησης γίνεται παγκοσμίως όλο και μεγαλύτερη. (5)

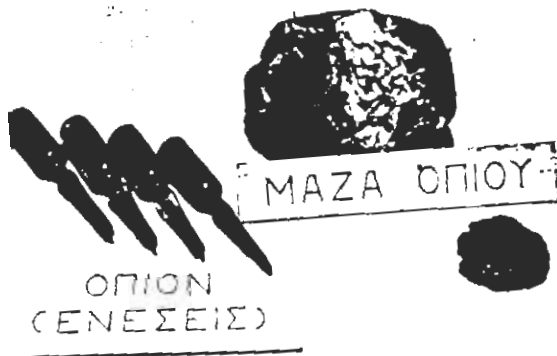
(3) Αθ. Αβραμίδης, 1986

(4) Κ. Τσαρούχας, 1988

(5) Γιάννης Α. Λιάππας, 1990, σελ. 217-218.

εσττήριο ναρκωτικών
φάνεας της Interpol από τη συλλογή Β Γαλλοισιή

Χάπια: Η άσχη. Σε λίγο θα έχουν σειρά τα πιο βαριά ναρκωτικά.

τό Αρχείο της Υπηρεσίας Διώξεως Ναρκωτικών

B. Διάκριση Ναρκωτικών ουσιών

Ο αριθμός των ναρκωτικών φαρμάκων και ουσιών είναι μεγάλος. Αυτό υπαγορεύει την ανάγκη κατάταξης και ταξινόμησης αυτών σε κατηγορίες, ανάλογα με την προέλευση και τον τρόπο επίδρασής τους.

1. Τα ναρκωτικά ως προς την προέλευση διακρίνονται :

α) **Φυσικά Ναρκωτικά** : θεωρούνται εκείνα τα οποία λαμβάνονται μετά από ειδική επεξεργασία των προϊόντων ορισμένων φυτών όπως π.χ. το χασίς από φυτό της ινδικής κάνναβης (1)

β) **Συνθετικά ναρκωτικά** : είναι όλα όσα παράγονται με χημική σύνθεση τα οποία έχουν τις ίδιες φαρμακολογικές ενέργειες με εκείνες των φυσικών ναρκωτικών (2).

γ) **Ψυχοτρόπα** : Ως ψυχοτρόπα φάρμακα ή ψυχοφάρμακα, όπως καθορίστηκε από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, θεωρούνται τα φάρμακα εκείνα, τα οποία επηρεάζουν τις ψυχικές λειτουργίες, την ψυχική διάθεση και την συμπεριφορά του ατόμου.

Στην κατηγορία των ψυχοφαρμάκων ανήκουν :

- i) Τα καταπραϋντικά ή κατευναστικά ή κατασταλτικά
- ii) Τα ηρεμιστικά
- iii) Τα παραισθησιογόνα ή ψευδαισθησιογόνα

2) Τα ναρκωτικά ως προς τον τρόπο επίδρασης διακρίνονται :

α) Διεγερτικά

Ως διεγερτικά θεωρούνται τα φάρμακα εκείνα, τα οποία διεγείρουν απ' ευθείας το Κεντρικό Νευρικό Σύστημα καθώς προκαλούν ανησυχία, αυπνία, ζωνρότητα.

1. Θεόδωρος Γ. Δάκουρας, 1977

(2) Όπως προηγούμενα

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν :

i) Οι αμφεταμίνες : Χρησιμοποιούνται στην Ιατρική σαν θεραπευτικά φάρμακα πολλών παθήσεων του κεντρικού νευρικού συστήματος.

Αυτή όμως η συνεχής κι άλογη πολλές φορές χρήση των αμφιταμινών στη θεραπευτική ιατρική δημιούργησε μεγάλη σύγχυση, ως προς τα αποτελέσματα που έχει η λήψη της. Έτσι πολλοί θεωρούν τις διεγερτικές αυτές ουσίες σαν «δυνατά φάρμακα» και οπωσδήποτε όχι τόσο επικίνδυνα.

Και είναι αλήθεια πως τα διεγερτικά αυτά υποβοηθούν τον άνθρωπο να αποδιώχνει την κόπωση, την υπνηλία, την κατάθλιψη, διάθεση για εργασία, ιδιαίτερα πνευματική. (3)

ii) Κοκαΐνη. Η κοκαΐνη εξάγεται από τα φύλλα του φυτού κόκα ή ερυθρόξυλο. Στην ιατρική η κοκαΐνη χρησιμοποιείται για την πρόκληση τοπικών αναισθησιών, για την κατάπαυση συχνών εμετών ή της ναυτίας, κατά της μορφινομανίας και ακόμα για την Παρασκευή αλοιφών του δέρματος. Στον οργανισμό εισάγεται η με εισπνοή από τη μύτη ή με ενδοφλέβιες ενέσεις. (4)

iii) Kath : Είναι θάμνος της οικογένειας των λαστρινών. Ευδοκμεί σε περιοχές της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής και ονομάζεται από τους Αραβες Kath ή Gat. (5)

3) Κατεξοχίν ναρκωτικά

α) Οπιο : Είναι το καθεαυτού ναρκωτικό. Καλλιεργείται κυρίως στην Μ. Ασία, στην Περσία, τις Ινδίες και την Κίνα, ενώ στην Ελλάδα μόνο σαν καλλωπιστικό φυτό

(3) Δ. ΤΡΙΧΟΠΟΥΛΟΣ, 1986

(4) Δ. ΤΡΙΧΟΠΟΥΛΟΣ, 1986

(5) Θεοδ. Γ. Δάγουρας, 1977

και σε περιορισμένη έκταση. Το όπιο καπνίζεται για ειδικές καπνοσύριγγες γρήγορα δε καθιστά τοξικομανία με φυσική και ψυχική εξάρτηση. (6)

β) Μορφίνη : Λαμβάνεται με υποδόριες ενέσεις, δρα κυρίως στο κεντρικό νευρικό σύστημα. Χρησιμοποιείται στην Ιατρική ως ισχυρό παυσίπονο. Αναπτύσει αίσθημα ευφορίας και ευχάριστης διάθεσης. Με την πάροδο του χρόνου η επιτακτική αναζήτηση της ψυχικής διέγερσης εξελίσσεται σε αληθινό πάθος για την μορφίνη. Ο χαρακτήρας εξασθενεί, η αντίληψη και η μνήμη μειώνονται και το άτομο καταλήγει σωματικό και ψυχικό ράκος.

γ) Ηρωίνη : Λαμβάνεται με την μορφίνη η οποία έχει και παρόμοια δράση. Στον οργανισμό εισάγεται με οποιοδήποτε τρόπο προτιμάται όμως η ενδοφλέβια ένεση επειδή το φάρμακο δρα ταχύτερα. Οι τοξικομανείς κάνουν τις ενέσεις αυτές σε κάθε σημείο του σώματος τους αδιαφορώντας τελείως για την πρόκληση αιμορραγιών. Η εξάρτηση από την ηρωίνη είναι ψυχική και φυσική, τα δε στερπητικά συμπτώματα αντιμετωπίζονται εξαιρετικά δύσκολα. Η αποθεραπεία είναι επίπονη και δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν έχει επιφέρει ελπιδοφόρα αποτελέσματα.

4) Τα κατασταλτικά ή καταπραϋντικά

Είναι χημικά παρασκευάσματα, τα οποία ανήκουν στην κατηγορία των ψυχοφαρμάκων. Δρουν κατασκευαστικά στο Κ.Ν.Σ. καταπραϋνουν τις μανιακές καταστάσεις, ελατώνουν την επιθετικότητα, τον πανικό και τον φόβο. Η χρήση του γίνεται με οδηγίες ειδικών ιατρών. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα βαρβιτουρικά.

α. Βαρβιτουρικά : Είναι φάρμακα υπνωτικά χρησιμοποιούμενα πολύ στη θεραπευτική. Η λήψη βαρβιτουρικών για μεγάλο χρονικό διάστημα, οδηγεί σε χρόνια δηλητηρίαση. Η συνεχή χρήση είναι δυνατόν να προκαλέσει «φυσική εξάρτηση».

Διάφοροι τύποι βαρβιτουρικών :

- i) Λευτοβαρβιταλικό Νάτριο
- ii) Αμοβαρβιταλικό Νάτριο
- iii) Σεκοβαρβιταλικό Νάτριο (7)

5) Ηρεμιστικά : χωρίζονται σε α) ΑΓΧΟΛΥΤΙΚΑ και β) ΑΝΤΙΨΥΧΩΤΙΚΑ. Τα πρώτα καταστέλλουν τη συγκινησιακή υπερένταση, διαλύουν το φόβο και το άγχος. Λέγονται και ελασσοντα. Τα δεύτερα δρουν πάνω στις ψυχικές λειτουργίες λέγονται και μείζονα. Έχουν πολλές παρενέργειες όπως υπνηλία, σοκ, αλλεργικές αντιδράσεις.

6) Τα παραισθησιογόνα

Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει μία ευρεία ποικιλία ουσιών που ομαδοποιούνται αυθαίρετα επειδή έχουν σαν κοινό χαρακτηριστικό την ικανότητα να προκαλούν αλλοιωμένες καταστάσεις ενημερότητας του ατόμου που μοιάζουν τις ψυχώσεις. Λαμβάνονται από το στόμα (8).

α) **L.S.D. (Διαθυλαμίδιο του d. λυσεργικού οξέος).** Το πιο ισχυρό από τα διάφορα παραισθησιογόνα. Κυκλοφορεί ως υγρό ή χάπι με περιεκτικότητα ελάχιστης ποσότητας.

β) **Δ.Μ.Τ. η διμεθυλτρυπαμίνη :** είναι ουσία η οποία λαμβάνεται από τα συστατικά των σπόρων ορισμένων φυτών, τα οποία ευδοκιμούν στις Δ. Ινδίες και την Ν. Αμερική.

γ) **Η Μεσκαλίνη :** Είναι παραισθησιογόνα ουσία, εξάγεται από τον κάκτο Peyote. Προκαλεί παραισθήσεις έντονες, ευχάριστες, και οι ψυχικές διαταραχές που προέρχονται από την λήψη του είναι δυνατόν να διαρκέσουν και μήνα.

δ) **Ψιλοκυβίνη :** Παραισθησιογόνα ουσία, η οποία εξάγεται από τον μήκυτα Psilocybe. Την χρησιμοποιούν κυρίως οι ιθαγενείς της Αμερικανικής Ηπείρου.

ε) Η ινδική κάνναβη γνωστή με την κοινή ονομασία «χασίς»

(7) Θεοδ. Γ. Δάκουρας 1977

(8) Ν. Μάνος, 1988

Γ. Τα ναρκωτικά σαν κοινωνικό πρόβλημα

Με τον όρο «κοινωνικό πρόβλημα» εννοούμε την έκδηλη διάσταση που υπάρχει μεταξύ της προσδοκώμενης και της παρατηρούμενης συμπεριφοράς ή κοινωνικής πραγματικότητας, όταν βέβαια η διάσταση αυτή γίνεται αντιληπτή ευρύτερα και προκαλεί δυσφορία σε όλο το κοινωνικό σύνολο ή σε ένα μεγάλο τμήμα του (1).

Οι αξίες και οι επιδιώξεις μίας συγκεκριμένης κοινωνίας και ο τρόπος με τον οποίο τις χρησιμοποιεί σαν γνώμονα για να ελεγχει την πραγματικότητα που την περιβάλλει και μέσα στην οποία ζει συνιστούν κάθε φορά το κοινωνικό πρόβλημα.

Η ψυχοκοινωνική εξέλιξη του ατόμου προς την ωριμότητα βρίσκεται αδιάκοπα κάτω από την επίδραση της κοινωνίας στην οποία ζει και με την οποία επικοινωνεί. Φυσικά η σχέση αυτή είναι αμφίδρομη. Ο κοινωνικός περίγυρος επιδρά πάνω στο άτομο αλλά και το άτομο πάνω στην κοινωνία. Είναι δηλ. μία καθαρά διαλεκτική θέση.

Η καινούρια αυτή θέση της επιστήμης, αλλάζει τις αντιλήψεις μας, για τα αίτια της τοξικομανίας ή της εξάρτησης. Το σημαντικότερο είναι ότι σήμερα εμπλέκονται και αξιολογούνται οι δομές της κοινωνίας μας οι αξίες που εμποδώνουν τα παιδιά μας καθώς και τα πρότυπα τα οποία χρησιμοποιεί η Πολιτεία για να διαπαιδαγωγήσει και να δημιουργήσει τον τύπο του πολίτη, όπως ακριβώς τον θέλει (2).

Η χρήση των ναρκωτικών δεν αποτελεί πάντοτε μία απαράδεκτη μορφή συμπεριφοράς. Υπάρχουν ουσίες όπως καφές, το τσιγάρο, μέχρι το χασίς, το όπιο των οποίων οι επιδράσεις είναι ποικίλες. Ηρεμούν, δημιουργούν ευφορία, παραισθήσεις. Η χρήση τους όμως δεν θεωρείται κοινωνικό πρόβλημα, αλλά αντίθετα θεωρείται πολύ φυσιολογική και συχνά επιβεβλημένη. Σε κάποιες

(1) Τσαούσης Δ., 1980 : Η Κοινωνία του ανθρώπου, σελ. 125

(2) Β. Φίλιος, 1988

κοινωνίες ορισμένες ουσίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ελεύθερα ενώ άλλες μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο ορισμένες προϋποθέσεις, π.χ. για θεραπευτικούς σκοπούς (3).

Θα ήταν υπερβολή να υποστηρίζαμε πως είναι εύκολο να καταπολεμηθεί αποτελεσματικά, ώστε να εξαφανιστεί ολότελα η μάστιγα των ναρκωτικών. Κι' αυτό γιατί είναι δύσκολο να εκλείψουν οι αιτίες που οδηγούν τα άτομα στα ναρκωτικά. Θα μπορούσαμε όμως να υποδείξουμε κάτι άλλο : Τον αγώνα. Αγώνα ενάντια στην εξάπλωση της μάστιγας στη χώρα μας. Αγώνα για την αποδυνάμωση του εχθρού. Όμως ο αγώνας αυτός αφορά μόνο την πολιτεία και τους φορείς ή άτομα, που έχουν και αρμοδιότητα αλλά και την δυνατότητα να προσφέρουν.

(3) Τσαούσης Δημ., 1980

Δ. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΧΡΗΣΤΗ

Η διαμόρφωση του χαρακτήρα ενός ατόμου, η ιδιοσυγκρασία του, εξαρτάται φυσικά, όπως όλοι γνωρίζουμε, από πολλούς παράγοντες, από την οικογένεια, το σχολείο, το κοινωνικό περιβάλλον, τις επιδράσεις που δέχτηκε στην παιδική ηλικία κ.λ.π.

Το είδος αυτής της προσωπικότητας που διαμορφώνεται, παίζει σημαντικό ρόλο στη στάση του ατόμου απέναντι στις τοξικές ουσίες και στο αν θα γίνει ή όχι ένας μελλοντικός χρήστης.

Ένα άτομο για παράδειγμα, το οποίο δεν έχει τη δύναμη, δεν μπορεί να αντέξει σε εντάσεις, που καταλαμβάνεται συνεχώς από άγχος, που δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσει ένα σοβαρό γεγονός που του τυγχάνει, και δεν αντέχει τον ψυχικό πόνο, ίσως να θελήσει να καταφύγει στην ανακούφιση που του προσφέρουν τα ναρκωτικά.

Ή ακόμα ένα άτομο ανυπόμονο, που δεν έμαθε ποτέ του να περιμένει, αν προσπαθήσει να πετύχει κάτι που θέλει και δεν το κατορθώσει θ' αρχίσει να νιώθει απογοήτευση. Το ότι δεν μπορεί να το κάνει «τώρα» και «αμέσως» αυτό τον πνίγει, τον απογοητεύει και τον αναγκάζει να καταφύγει στη λησμονιά και τον ψεύτικο κόσμο που του προσφέρουν οι διάφορες ουσίες.

Βάσει διαφόρων ερευνών που έχουν γίνει, υπάρχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά προσωπικότητας, τα οποία συναντούμε συχνά στους χρήστες. Τέτοια είναι το άγχος, η έλλειψη αυτοεκτίμησης, η επιθετικότητα, η νευρικότητα, η αντικοινωνική συμπεριφορά, η ανυδραστικότητα, η δυσκολία προσαρμογής κ.λ.π. (1).

Όπως χαρακτηριστικά ορισμένοι συγγραφείς επικεντρώνουν την προσοχή τους στις αυτόνομες λειτουργίες του «εγώ» όπως οι Guamer 1966, Khantzian 1978 και

(1) «Ναρκωτικά» περιοδικό

1974 Todd και συν. 1979, Skefenhagen 1980 κ.α., απέδωσαν ιδιαίτερη σημασία στο «εύθραστο» και ανύπαρκτο αίσθημα αυτοεκτίμησης», ενώ οι Douyou 1971, Cormier 1973, Zinberg 1975 κ.α. τόνισαν ιδιαίτερα την έλλειψη «αισθήματος ρόλου και ταυτότητας» που οδηγούν (ή και αναπληρώνονται), όπως υποστηρίζουν, στην κατάχρηση ουσιών και την εξάρτηση. Γενικότερα, η άποψη πως η χρήση ουσιών, πέρα από την ευφορία και τις ευχάριστες πλευρές της, εμπεριέχει σημαντικές αμυντικές, προσαρμοστικές και «θεραπευτικές» λειτουργίες φαίνεται να αποτελεί σημείο κοινής αναφοράς έγκυρων συγγραφέων όπως οι Winick 1962, Vaillant 1969, Krystal και Raskin 1970, Khantzian 1974 και 1978, Greaves 1974, Kenuberg 1975, Saleman 1975, Glasser 1976, Peel 1977, Coleman και Stanton 1978 κ.α, οι οποίοι εκφράζουν κατά τα άλλα ένα ευρύ σύνολο επιμέρους απόψεων.

Ανάμεσα σε πλήθος λειτουργιών που έχουν κατά καιρό ανιχνευθεί από διάφορους συγγραφείς, συχνά η χρήση ουσιών συνδέεται με προσπάθειες αντιμετώπισης υποκείμενων διαταραχών (καταθλιπτικών για παράδειγμα, Wurtmser 1974 και 1979) και ανάγκες ελέγχου και χειρισμούς ενδοψυχικών συγκρούσεων, συναισθηματικών τάσεων και επιθετικών ενορμήσεων, συχνά δε αναφέρονται το άγχος και ο θυμός (Allen και West 1968, Krystal και Raskin 1970, Gordou 1972, Milanesi και συν. 1972 Hendin 1980 κ.α.).

Ο Kenuberg υποστηρίζει πως η χρήση ουσιών αποτελεί μέσο με το οποίο προσωπικότητες με ειδικούς τύπους οργάνωσης (δηλαδή με ναρκισστικά, σχιζοειδικά και άλλα χαρακτηριστικά) επιχειρούν να συνδεθούν ή να καλύψουν ελλειμματικές συνδέσεις με εσωτερικά ή εξωτερικά αντικείμενα (Kenberg 1975).

Τα χαρακτηριστικά αυτά παρουσιάζονται μεν αρκετά συχνά στους χρήστες, αυτό όμως δεν σημαίνει πως όταν υπάρχουν αυτά τα χαρακτηριστικά το άτομο θα εξελιχθεί σε μελλοντικό χρήστη. Και δεν γνωρίζουμε ακόμα αν αυτά τα χαρακτηριστικά προϋπήρχαν στο χαρακτήρα του χρήστη ή δημιουργήθηκαν από τη χρήση των διαφόρων ουσιών.

Ε. Ο ΕΦΗΒΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΟΥ

Τα τελευταία χρόνια αυξάνεται σημαντικά ο αριθμός των νεαρών ατόμων που δοκιμάζουν και συνεχίζουν να παίρνουν ναρκωτικές ουσίες. Στην Ευρώπη το ρεύμα νέων που χρησιμοποιούν ναρκωτικά εμφανίστηκε πριν 30 χρόνια στη δεκαετία του 1960.

Το πρώτο βήμα στο δρόμο προς την εξάρτηση είναι η απόφαση να δοκιμάσει ένας νέος κάποια ναρκωτική ουσία. Το αν θα συνεχίσει ο έφηβος στην λήψη της ουσίας αυτής είναι καθαρά υποκειμενικό.

Ο Δρ. Χ. Μοσχίδης (1991, σελ. 89) παρουσιάζει στο παρακάτω σχεδιάγραμμα και παράγοντες που επιδρούν θετικά ή αρνητικά στη λήψη της κρίσιμης αυτής συμπεριφοράς ;

ΕΝΑΡΞΗ ΧΡΗΣΗΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

Παράγοντες αποτροπής	Παράγοντες ενθάρυνσης
Αρνητική στάση γονέων	Περίεργεια
Αρνητική στάση σχολείου	
Ηθική και ψυχική συμπαράσταση απ' το περιβάλλον	Στασιαστικότητα
Κίνδυνοι υγείας	Αίσθημα αποξένωσης
	Κοινωνική υποστήριξη (της μικροκοινωνίας των ναρκομανών)
Παρανομία	Παράδειγμα γονιών - των αδελφών
Αυτοέλεγχος	Καπνίζουν, παίρνουν πρεμισακά, οινοπ. ποτά)
Οικονομικοί	Αναζήτηση νέων εμπειριών
Αποφυγή ναρκωτικών	Αναζήτηση νέων εμπειριών
	Αυτοανακάλυψη, Διαθ. φάρμακα
Δοκιμή Εξάρτηση	Οικονομική άνεση

Σύμφωνα με τα παραπάνω ο έφηβος ανάλογα με τις αντιλήψεις του, την κριτική του ικανότητα, τις επιρροές των γύρων του, τις συνθήκες ζωής του κ.λ.π. ή θα αντισταθεί ή θα σχηματίσει την λανθασμένη αντίληψη ότι τα ναρκωτικά αποτελούν την μόνη λύση στα προβλήματά του και δεν θα αντισταθεί στο να κάνει την πρώτη δοκιμή.

Ενδεικτικά αναφέρεται «είναι σαφές πιο πολλά παιδιά και έφηβοι που παίρνουν την απόφαση να δοκιμάσουν ηδονιστικές ουσίες είναι άτομα συναισθηματικά ανασφαλή που δεν βρίσκουν ικανοποίηση στο περιβάλλον (οικογενειακό, κοινωνικό) και ή αναζητούν την «αυτοανακάλυψη» χρησιμοποιώντας τα φάρμακα ή επιδιώκουν απλώς την φυγή. (1)

1. Εφηβεία : «Μία «δύσκολη» ηλικία»

Η εφηβική ηλικία θεωρήθηκε ανέκαθεν μία από τις σπουδαιότερες ηλικίες. Είναι εκείνη που συνδέει την παιδική με την νεανική ηλικία. Μία ηλικία κατά την οποία ο άνθρωπος υφίσταται ουσιαστικές ψυχοσωματικές αλλαγές.

Ο χρονικός προσδιορισμός της εφηβείας δεν είναι εύκολος. Διάφοροι παράγοντες και μάλιστα το φύλλο, η ιδιοσυγκρασία καθώς και οι ιδιαίτερες συνθήκες ζωής κάθε ατόμου καθορίζουν την αρχή και το τέλος της ηλικίας του. Έχουμε τόσες μορφές εφηβείας όσα είναι και τα άτομα. Την εμφάνιση της εφηβείας προσδιορίζουν συνήθως οι έντονες σωματικές αλλαγές, που κάνουν τον έφηβο να ξεχωρίζει από το παιδί. Το τέλος αυτής της ηλικίας καθορίζει η ικανότητα του ατόμου να αναλαμβάνει τα καθήκοντά του με υπευθυνότητα.

Σύμφωνα με την πιο γενική διαίρεση, η εφηβεία διαρκεί 8 περίπου χρόνια και εκτείνεται από το 12ο ως το 18ο ή και το 20ο έτος ζωής του ανθρώπου. (2).

(1) Δρ. Χ. Μοσχίδης, 1991, σελ. 90

(2) Κρασανάκης Γ., Θέματα ψυχολογίας του εφήβου, σελ. 19-20

Παράλληλα με τις σωματικές - βιολογικές αλλαγές παρατηρούνται στον έφηβο και ψυχικές μεταβολές, που σχετίζονται με μία γενική μεταδόμηση της προσωπικότητας του ατόμου.

Σύμφωνα με την άποψη του Κρου (Κρόο), η ψυχική εξέλιξη στην εφηβική ηλικία συντελείται σε 3 στάδια :

Το 1ο χαρακτηρίζεται από την αποχώρηση από τον έξω κόσμο και την απομόνωση, το 2ο από την αναζήτηση φίλων και συντροφιάς με κοινά ή παρόμοια ενδιαφέροντα και το 3ο στάδιο από την στροφή του εφήβου προς το κοινωνικό περιβάλλον.

Το πρώτο χαρακτηρίζεται και ως «ανακάλυψη του εγώ». Το ερώτημα που απασχολεί τον έφηβο είναι το ποιός είναι ή το πως είναι . Ο έφηβος σκέφτεται και συλλογίζεται πάνω στα βιώματά του, στα συναισθήματά του, στη θέση του, στο περιβάλλον και στον κόσμο. Αυτές οι σκεψεις δηλώνουν την ανάπτυξη της ικανότητας να σκέπτεται λογικά και τυπικά.

Παράλληλα με την «αυτοδιερεύνηση» στον ψυχικό κόσμο, παρατηρείται και μια εξέταση της εξωτερικής του εμφάνισης. Αναπτύσσει και εδώ μία κριτική στάση.

Μία πρώτη στροφή του εφήβου, προς το κοινωνικό περιβάλλον του, αποτελεί το γεγονός της απόκτησης του πρώτου στενού και εγκάρδιου φίλου του. Μέσω αυτού επιδιώκει να γνωρίσει τον άλλο άνθρωπο. (3)

Στην κοινωνική του συμπεριφορά ο έφηβος χαρακτηρίζεται από μία έντονη τάση ανεξαρτησίας. Πολλές φορές παρουσιάζεται ως επαναστάτης. Θέλει να κινείται ελεύθερα και να επιχειρεί κάτι ανεξάρτητα από τις επιθυμίες των άλλων.

Προς το τέλος αυτής της ηλικίας, ο έφηβος αρχίζει να μην αναγνωρίζει τους κανόνες και τις αξίες της κοινωνίας και προσπαθεί να αποκρυσταλλώσει ένα δικό του τρόπο ζωής και σύστημα αξιών.

Ο έφηβος βρίσκεται στην ηλικία αυτή σε μία μεταβατική περίοδο. Δεν είναι

(3) Παπαδόπουλος Ν., Ζάχος Δ : Ψυχολογία, σελ. 95-96

πια παιδί αλλά ούτε και ολοκληρωμένος ενήλικας. Γι' αυτό και ο ρόλος του στην κοινωνία είναι ασαφής. Προσπαθεί να γίνει αυτοδύναμος και να αποσυνδεθεί από την εξάρτηση της οικογένειάς του (4).

Μία 3η αλλαγή παρατηρείται και στις νοητικές ικανότητες του εφήβου.

Στην εφηβική ηλικία επικρατεί προοδευτικά η ικανότητα της αφηρημένης σκέψης. Ο έφηβος είναι τώρα να μπορεί να συλλαμβάνει τις θεωρητικές σχέσεις ενός προβλήματος και να αξιολογεί τα αποτελέσματα αυτής της σκέψης του. Η νοημοσύνη του άπομου υφίσταται ορισμένες αλλαγές που αφορούν τη διαφοροποίησή της. Αυτό σημαίνει ότι οι επιμέρους νοητικές ικανότητες αναπτύσσονται σε εξειδικευμένες μορφές.

Το άτομο αρχίζει να μην ενδιαφέρεται εξίσου για όλα τα θέματα. Η διαφοροποίηση αυτή της νοημοσύνης του γίνεται σε συνάρτηση με τις επαγγελματικές του βλέψεις και προοπτικές (5).

Η εφηβεία λοιπόν, είναι μία ηλικία δύσκολη και για τα παιδιά, αλλά και για τους γονείς.

Το παιδί ωριμάζει γρήγορα σωματικά και παίρνει την εμφάνιση ενήλικου, ενώ είναι ακόμη παιδί, στα χρόνια. Αυτό το χάσμα ανάμεσα στην κοινωνική ωριμότητα και στη σωματική ανάπτυξη χρειάζεται ένα υψηλό βαθμό κατανόησης και διορατικότητας από μέρος των γονέων.

Το κύριο χαρακτηριστικό είναι οι συγκρούσεις, οι διαφορετικές αντιλήψεις και στάσεις γονέων και εφήβων. Εκδηλώνονται συνήθως σε τομείς που ο νέος επιδιώκει την ανεξαρτησία του.

Οι συγκρούσεις αυτές μπορούν να προληφθούν ή να μειωθούν, όταν οι γονείς είναι προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν με κατανόηση την τάση για αυτονομία των παιδιών τους και συγχρόνως τα έχουν προετοιμάσει και ενημερώσει για τους

(4) Παπαδόπουλος Ν., Ζάχος Δ., Ψυχολογία σελ. 97

(5) Όπως προηγούμενα, σελ. 100-101

κινδύνους στους οποίους μπορεί να φτάσει η αλόγιστη χρήση της αυτοτέλειας και ελευθερίας τους.

Από την πλευρά των εφήβων, οι συγκρούσεις μειώνονται ή προλαβαίνονται, αν δείξουν κατανόηση για την δυσκολία των γονέων τους να απαρνηθούν κατά κάποιο τρόπο τον ρόλο του προσάτη, στον οποίο νιώθουν την υποχρέωση να ενδιαφέρονται και να φροντίζουν για το παιδί τους. (6).

Από την αποτυχία των γονιών να καταλάβουν και να εκτιμήσουν τα συναισθήματα και τις δυσκολίες της περιόδου αυτής ξεκινά η δυσπιστία, ανάμεσα στους ίδιους και στον κόσμο γενικά.

Ο διάλογος και η αλληλουποχώρηση είναι στοιχεία που πρέπει να υιοθετηθούν και από τους εφήβους και τους γονείς.

Μαζί θα οδηγήσουν τον έφηβο στην ωριμότητα και στην απόκτηση ταυτότητας. Η δημιουργία της ταυτότητας προϋποθέτει σωστό ξεπέρασμα των αναπτυξιακών κρίσεων που αντιμετωπίζει ο έφηβος. Σε αντίθετη περίπτωση, η ταυτότητα αυτή θα είναι προβληματική και συγκεχυμένη. Η παρουσία του, ως στόμου και μέλους του κοινωνικού συνόλου, δεν θα είναι πλήρης και αρμονική .

B. Τα κυριότερα προβλήματα του εφήβου

Η εφηβεία είναι μία περίοδος ανάπτυξης και εφορίας, αλλά πόνου και λύπης ταυτόχρονα. Ο έφηβος βρίσκεται μπροστά σε ένα «σωρό» προβλημάτων, τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει και μάλιστα σε σύντομο χρονικό διάστημα.

- * Ναρκωτικά,
- * Εκλογή επαγγέλματος,
- * Σεξουαλική συμπεριφορά,
- * Συγκρούσεις με οικογενειακό περιβάλλον,

- * Σχέση με συνομηλίκους,
- * Επιθετικότητα

* **Ναρκωτικά**

Ένα θέμα πολυσυζητημένο, με πολλές προτάσεις για την καταστολή του, αλλά χωρίς να υπάρχουν ιδιαίτερα αποτελέσματα. Φαίνεται να αποτελεί ιδιαίτερο πρόβλημα της εφηβείας που πλήττει όλες τις τάξεις, ανεξάρτητα κοινωνικό - οικονομικού - πνευματικού επιπέδου, πρόβλημα που βρίσκεται σε έξαρση τα τελευταία χρόνια. Παρ' όλα τα μέτρα που έχουν ληφθεί, ο αριθμός των νεκρών «του λευκού θανάτου», διαρκώς μεγαλώνει.

Οι γονείς είναι ανήμποροι να κάνουν οτιδήποτε, σπκώνουν τα χέρια ψηλά και αφήνουν τα παιδιά τους στο έλεος των εμπόρων.

Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην πρόληψη από τη στιγμή που μ' αυτόν τον τρόπο μπορούμε να «χτυπήσουμε» το πρόβλημα στην ρίζα του έπειτα από τις τεράστιες διαστάσεις που έχει πάρει. Η πρόληψη δεν θα πρέπει να απευθύνεται μόνο στους γονείς των οποίων τα παιδιά, διανύουν την εφηβική ηλικία αλλά και σε ζευγάρια που πρόκειται να δημιουργήσουν δική τους οικογένεια.

Οι γονείς, το σχολείο αλλά και η ευρύτερη κοινωνία. Προσπαθώντας να δουν από πάλλη σκοπιά τον έφηβο και τα ιδιαίτερά του προβλήματα, δημιουργώντας φιλικές σχέσεις μαζί του, το να γίνουν φίλοι και σύμβουλοι και όχι «δάσκαλοι» είναι στοιχεία άκρως σημαντικά. Διάλογος, κατανόηση, αλληλοϋποχώρηση είναι το άλφα και το ωμέγα στις σχέσεις γονιών - εφήβων.

* **Εκλογή επαγγέλματος**

Στην ηλικία των 14 χρόνων συνήθως το άτομο έχει τις πρώτες κάπως ρεαλιστικές σκέψεις για το μελλοντικό του επάγγελμα. Έχει όμως αποδειχθεί ότι οι σκέψεις αυτές τις περισσότερες φορές αλλάζουν. Πολλοί είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση του εφήβου. Από ψυχολογική άποψη τονίζεται συνήθως

ιδιαίτερα η σημασία του παράγοντα της κλίσης, του ενδιαφέροντος της τάσης δηλ. του ατόμου να ασχολείται με κάποια δραστηριότητα. Δεν έχει όμως μικρότερη σημασία ο παράγοντας των ικανοτήτων του ατόμου.

Στους παράγοντες του ενδιαφέροντος και των ικανοτήτων προστίθεται και η προοπτική για επαγγελματική αποκατάσταση που είναι συνάρτηση του βαθμού κορεσμού ενός επαγγέλματος. Η εκλογή του επαγγέλματος θα γίνει με την συνεκτίμηση όλων των παραγόντων, για να υπάρξει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Ορισμένες φορές, το πρόβλημα της εκλογής γίνεται δύσκολο για δύο λόγους :

Πρώτον, ο έφηβος δεν γνωρίζει καλά το αντικείμενο των επαγγελμάτων και τις απαιτήσεις τους. Γι' αυτό αλλάζουν τα επαγγελματικά του ατόμου όταν έχει νέες πληροφορίες για τα διάφορα επαγγέλματα. Ο δεύτερος λόγος είναι ότι ο έφηβος λόγω της ηλικίας του δεν γνωρίζει τον εαυτό του όσο χρειάζεται για την εκλογή του επαγγέλματος.

Είναι λοιπόν σκόπιμο να εξετάζονται το περιεχόμενο, η δομή και οι συσχετίσεις αλλά και η σταθερότητα των ενδιαφερόντων και ακόμη το επίπεδο επιθυμιών και προϋποθέσεων ενός ατόμου σε συνάρτηση με το επίπεδο απαιτήσεων ενός επαγγέλματος.

Την απόφαση γι' αυτό το τόσο σημαντικό θέμα χρειάζεται να την πάρει ο ίδιος ο έφηβος. Γιατί εκλογή επαγγέλματος σημαίνει εκλογή τρόπου ζωής και μέσον για παραπέρα ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. (7).

* Σεξουαλική συμπεριφορά

Ένα άλλο πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει ο έφηβος είναι η σεξουαλική συμπεριφορά και η εκλογή συντρόφου. Βρίσκεται σε μία περίοδο αναζήτησης και προετοιμασίας για τη ζωή της ώριμης ηλικίας.

(7) Παπαδόπουλος Ν. Ζάχος Δ., Ψυχολογία σελ. 102-103

Οι σχέσεις με το άλλο φύλλο εξυπηρετούν την ανάγκη του στόμου για γνωριμία και το προετοιμάζουν για μία ουσιαστικότερη σχέση.

Για την επίτευξη συντροφικότητας με το άλλο φύλλο χρειάζεται και η συναισθηματική και κοινωνική ωριμότητα που εξαρτώνται από όλη την καλλιέργεια και τις θετικές εμπειρίες του εφήβου κατά την επικοινωνία του με το άλλο φύλο. Στην επικοινωνία αυτή, υπάρχει ο κίνδυνος της πρόωρης και αλόγιστης ικανοποίησης της σεξουαλικής ορμής τους. Ο νέος, όμως, που είναι προετοιμασμένος να δεχθεί ως φυσιολογικά δεδομένα τις αλλαγές που συντελούνται στην εφηβεία, ταυτίζεται ευκολότερα με τον αντίστοιχο προς το φύλο του γένος και υιοθετεί τον ερωτικό και γενεπίσιο ρόλο του.

*** Συγκρούσεις με το οικογενειακό περιβάλλον**

Όπως αναφέρθηκε χαρακτηριστικά της εφηβείας είναι και η σύγκρουση με τους γονείς, η απεικία, η αντίρρηση και η άρνηση. Ο έφηβος θέλει να αποκολληθεί και να αρχίσει να ξεκόβει από το οικογενειακό του περιβάλλον.

Ως την ηλικία των 14 χρόνων οι γονείς είχαν μονόλογο απέναντι στα παιδιά τους. Οι κατευθύνσεις, ο τρόπος ζωής ήταν δικά τους. Όμως στην ηλικία των 16-17 χρόνων ο έφηβος αισθάνεται την επιθυμία να ανεξαρτοποιηθεί.

Η πρώτη στάση των εφήβων στους γονείς είναι απορριπτική. Δεν τους παραδέχεται και «νέφτουν» από το βάθος που τους είχε τοποθετήσει στην παιδική ηλικία. Η δεύτερη στάση είναι της ειρωνείας. Οι έφηβοι επειδή δεν έχουν αρκετά μέσα να αντιμετωπίσουν λογικά τη νέα κατάσταση, την ειρωνεύονται. Μία τρίτη στάση είναι η επαναστατική. Συχνά έμφανίζεται πιο έντονη σε κατηγορίες γονέων που δεν φροντίσανε να συννενοθηθούν με τα παιδιά τους σε μικρότερη ηλικία. (8)

Σιγά - σιγά αρχίζουν και τα καθημερινά προβλήματα, που σχετίζονται με τις επιδόσεις στο σχολείο, τις νυχτερινές εξόδους, την εξωτερική εμφάνιση, την

(8) Χουρδάκη Μ., Οικογενειακή Ψυχολογία, σελ. 174

επιβολή του επαγγέλματος, που θα ακολουθούσε ο έφηβος, από τους γονείς.

Οι γονείς θα πρέπει να αναθεωρήσουν τις απόψεις τους για τα παιδιά τους και να συνεργαστούν μαζί τους, ώστε να περάσει η ηλικία αυτή ανώδυνα αλλά και αποϊελεσματικά. (9)

* Σχέση με συνομηλίκους

Οι συνομήλικοι, που το νεαρό άτομο περνάει τον περισσότερο χρόνο του, παίζουν καθοριστικό ρόλο στην ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξη των πιο πολλών εφήβων. Φυσικά, οι επιδράσεις των συνομηλίκων, δεν αρχίζουν στην εφηβεία, αλλά τότε είναι πιο καθοριστικές. Οι σχέσεις αυτές χρησιμοποιούνται σαν πρότυπα για τις κατοπινές σχέσεις των ενηλίκων ατόμων.

Οι έφηβοι εξαρτώνται περισσότερο από τις σχέσεις με τους συνομηλίκους, επειδή οι δεσμοί με τους γονείς τους χαλαρώνουν όλο και πιο πολύ.

Υπάρχουν πολλές πλευρές της εσωτερικής ζωής και της εξωτερικής συμπεριφοράς, που ο έφηβος δεν μπορεί να μοιραστεί με τους γονείς του. Μπορεί να τις μοιραστεί με τους φίλους του που τον καταλαβαίνουν και «περνούν και αυτοί τα ίδια».

Η εφηβεία είναι γενικά μία περίοδος έντονης κοινωνικότητας, αλλά και έντονης μοναξιάς. Πολύ συχνά οι νέοι αισθάνονται τη μεγαλύτερη μοναξιά όταν είναι μέσα στο πλήθος. Αυτό σημαίνει ότι η γενική παραδοχή των συνομηλίκων και η ύπαρξη ενός ή δύο πιο στενών φίλων μπορεί να έχει τεράστια σημασία στη ζωή του εφήβου. Αυτή θα είναι αρνητική, όταν οι φίλοι που θα διαλέξει ο έφηβος θα είναι πρότυπα προς αποφυγή. (10)

(9) Παπαδόπουλος Ν., - Ζάχος Δ., Ψυχολογία σελ. 104-106

(10) Conger John, Η εφηβική ηλικία. Μία καταπιεσμένη γενιά σελ. 66

* Επιθετικότητα

Η επιθετική συμπεριφορά παρατηρείται κυρίως στο χώρο της οικογένειας και του σχολείου χώροι κοινωνικοποίησης και αγωγής.

Το μέγεθος της οικογένειας και οι σχέσεις μεταξύ των μελών της μπορούν να είναι σοβαρά αίτια για την γένεση της επιθετικότητας μέσα σ' αυτή. Διαφορετικά είναι τα ψυχολογικά και κοινωνικά δεδομένα σε μια πολυμελή οικογένεια και εκείνα σε μία ολιγομελή. Στη δεύτερη οι γονείς μπορούν να διαθέσουν περισσότερο χρόνο για κάθε παιδί συμμετέχοντας περισσότερο στην αγωγή του.

Ο στενός οικογενειακός χώρος κατοικία, που είναι αναγκασμένη να ζει μία πολυμελής οικογένεια, δίνει αφορμές για συγκρούσεις και επιθετικές εκδηλώσεις προς όλες τις κατευθύνσεις.

Η προσπάθεια του παιδιού να διεκδικήσει τη θέση που νομίζει πως του αξίζει μεταξύ των αδελφών του μέσα στην οικογένεια γίνεται πολλές φορές σοβαρή προϋπόθεση για το ξέσπασμα έντασης και επιθετικότητας.

Πέρα από αυτές τις δομικές αιτίες, εξωτερικά αίτια, ατομικά προβλήματα, όπως π.χ. η μη επαγγελματική ικανοποίηση των γονέων, διάφορες ψυχικές ασθένειες ή το μίσος σ' ένα ανεπιθύμητο παιδί, μπορούν να προκαλέσουν επιθετικότητα. (11)

Όλα τα παραπάνω προβλήματα, αλλά και άλλα μικρότερης σημασίας λειτουργούν ανασταλτικά για τον έφηβο και την ανάπτυξή του. Τα αποτελέσματα αυτών μπορεί και να είναι τραγικά, αν ο έφηβος και οι γονείς δεν συνεργαστούν, αν οι γονείς δεν δώσουν σημασία, συμβουλές και αγάπη στον έφηβο.

3. Τα Ναρκωτικά στις σχολικές ηλικίες

Ας σταθούμε στις διάφορες μελέτες και έρευνες που έχουν γίνει σε όλο του

(11) Βανιδάσκη Βασ., Η επιθετικότητα σαν κοινωνικό πρόβλημα στην οικογένεια και το σχολείο, σελ. 115-116.

κόσμο, θα δούμε ότι τα θύματα της μάστιγας αυτής είναι οι νέοι και κατά το μεγαλύτερο ποσοστό οι έφηβοι. Πριν λίγα χρόνια τέτοια περιστατικά ήταν σπάνια και η είδηση προκαλούσε ιδιαίτερη εντύπωση, ενώ τώρα αποτελούν δυστυχώς καθημερινό αναγνώρισμα στον ημερήσιο τύπο.

Στη χώρα μας από στοιχεία που ανακοινώθηκαν ήδη από το 1985 από το Υφυπουργείο Νέας Γενιάς υπολογίσθηκε στατιστικώς ότι οι μαθητές των ηλικιών 14-18 χρόνων έκαναν χρήση ναρκωτικών ουσιών από 1-3 φορές τουλάχιστον με ποσοστό 5,8% για όλη την Ελλάδα. Το ποσοστό αυτό αναλύεται σε 6,4% για την Αθήνα μέχρι 4,4% για τις μικροασπικές και τις αγροτικές περιοχές. Με νεότερες μελέτες το ποσοστό αυτό αυξήθηκε κατά 20-30%.

Πρόσφατη επίσημη έκθεση του Αμερικανικού Ινστιτούτου Καταπολέμησης των Ναρκωτικών αποκαλύπτει ότι ο αριθμός των μικρών μαθητών ηλικίας από 11-13 ετών, δηλ. του Δημοτικού που κάνουν χρήση κοκαΐνης έχει αυξηθεί την τελευταία 3ετία κατά 30% (από 1,3% σε 1,7%).

Ήδη όμως και στη χώρα μας όλο και συχνότερα γίνεται λόγος για κρούσματα χρήσεως μίας κάποιας ουσίας από άτομα τέτοιων ηλικιών. Εντυπωσιακή ήταν η παρουσίαση των αποτελεσμάτων μελέτης Γιουγκοσλάβων ερευνητών στο 15ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θεραπευτικών Κοινοτήτων στην Αθήνα στις 23-28 /9/1990 κατά τα οποία σε 43.000 μαθητές ηλικίας από 16-19 ετών, οι 4.200 δηλ. ποσοστό περίπου 10% είχαν έρθει σε επαφή με ναρκωτικές ουσίες και οι μισοί τουλάχιστον από αυτούς έγιναν στη συνέχεια περιστασιακοί ή μόνιμοι χρήστες. (12)

4. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ατόμων που κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών.

Είναι αλήθεια δυστυχώς, ότι είναι πολύ δύσκολο να αντιληφθεί ένας γονέας ή καθηγητής ένα έφηβο ο οποίος κάνει χρήση ναρκωτικών. Κι' αυτό γιατί όλες οι αντιδράσεις του συγχέονται με τις διαταραχές της εφηβείας.

(12) Αθ. Αβραμίδης, 1991

Είναι βέβαιο πως ο χρήστης δεν θα κάνει χρήση ναρκωτικών και αμέσως θα έρθει να μας δει. Αυτά όμως συμβαίνουν έξω από την οικογένεια. Καλό όμως θα ήταν να ειδικευτούμε στην αναγνώριση των συμπτωμάτων που πιθανόν να προέρχονται από τη χρήση τοξικών ουσιών. Τα συμπτώματα είναι τα εξής :

1) Αλλαγές στο χαρακτήρα του παιδιού που δύσκολα θα μπορούσαν να εξηγηθούν ως εφηβικές διαταραχές όπως : απροθυμία για οποιαδήποτε συνεργασία, μυστικοπάθεια, οξυθυμία, απρόβλεπτη συμπεριφορά, αδιαφορία για οικογενειακά ζητήματα, επιφυλακτικότητα, υπερευαισθησία.

2) Ανευθυνότητα. Ξεχνά εύκολα, επικρίνει, κοροϊδεύει το αζολείο, τους δασκάλους.

3) Νέες φιλίες, καινούργια περίεργα πρόσωπα, καινούργιος τρόπος ζωής και νέα ενδιαφέροντα. Περίεργη ατμόσφαιρα μυστικοπάθειας. Επαγγελματικό κάπνισμα.

4) Βγαίνει πολύ πιο συχνά έξω και ιδιαίτερα τα βράδια. Αδιαφορεί για προηγούμενες ασχολίες. Ξοδεύει πολλά χρήματα με αποτέλεσμα να μην του φθάνουν και να το επαναλαμβάνει συχνά.

5) Δεν επικοινωνεί με τους γονείς, γιατί πιστεύει ότι δεν το καταλαβαίνουν και δεν μιλά για τις καινούργιες του παρέες.

6) Κλείνεται πολλές ώρες στο δωμάτιό του έχει περίεργα τηλεφωνάτα και σε ακατάλληλες ώρες.

7) Είναι εμφανής η αλλαγή προς το χειρότερο της φυσικής και ψυχικής του κατάστασης.

8) Τα ψέμματα γύρω από το «που» ή με «ποιον» πήγε.

9) Είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος - και στα σωματικά αγγίσματα, στην όσφρηση, στη γεύση, έχει μεγάλη όρεξη και στρέφεται ιδιαίτερα στα γλυκά, αλλά πολλές φορές χάνει βάρος χωρίς λόγο.

10) Χρησιμοποιεί λεξιλόγιο και φρασολογία που ξηνίζει, ασυνήθιστη για το συγκεκριμένο οικογενειακό περιβάλλον.

14) Δεν έχει την ικανότητα να σκέφτεται γρήγορα και δεν μπορεί να συγκεντρωθεί σε κάτι συγκεκριμένο. (13)

5) Η ηλικία που ενδείκνυται για την πληροφόρηση των ναρκωτικών ουσιών

Εκείνο που είναι πιο σημαντικό δεν είναι τόσο η ηλικία του παιδιού, όσο η δική μας παιδεία για να περάσουμε σωστά το μήνυμα. Σημασία έχει το πως το λέμε. Έτσι καλό είναι να γνωρίζουμε ότι τα παιδιά του Νηπιαγωγείου και των πρώτων τάξεων του Δημοτικού δεν έχουν την ευκαιρία να διαβάζουν κείμενα και βιβλία και έτσι δεν μπορούν να απαντούν σε ερωτηματολόγια.

Οφείλουμε λοιπόν να βρούμε άλλες μεθόδους που ταιριάζουν στη δεξιότητα των παιδιών. Στην εφηβική ηλικία αν δεν λάβουμε υπόψη την αξία που οι έφηβοι δίνουν στις σχέσεις τους με τους συνομηλίκους τους, τότε, είναι σαν να αγνοούμε τα μυστικά των δυναμικών της ομάδας. Ο δάσκαλος - καθηγητής έχει χρέος να μην βιάζεται, αλλά να δίνει όλο το χρόνο που χρειάζεται στα παιδιά και στον εαυτό του.

(14)

(13) Ν. Τσιλιχρήστος, 1991

(14) Ν. Τσιλιχρήστος, 1991

Η «ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ» ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

Ο άνθρωπος στη σημερινή «βιομηχανική» εποχή μας άσφυκτιά από παντού. Φταίει όμως, ή «βιομηχανική» εποχή μας ή μήπως τα άνομα συμφέροντα κάποιων που την προκατασκευάζουν και τη συντηρούν;

74

Μοναξιά, ελλειψη κατανόησης, απογοητεύσεις και

Η ένταση και η επιθετικότητα του ανθρώπου αποτελούν τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του στην κρίση μας. Ενώ το άγχος είναι μια κατάσταση που οι γιατροί αντιμετωπίζουν συχνά. Πώς από μας δεν βασανίζονται με το άγχος. Τι μπορούμε να κάνουμε για να το περιηραστούμε; Μπορούν οι γιατροί να μετρήσουν το «μέγεθος» αυτού του άγχους;

ΑΓΧΟΣ:

Η άρρώστια του σημερινού ανθρώπου

ΣΚΛΑΒΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΖΩΗΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΠΩΣ ΘΑ ΕΠΙΖΗΣΟΥΜΕ Σ' ΑΥΤΟ ΤΟΝ «ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΑΓΧΟΥΣ»

**Ανθρωπε
πάρε το
χάπι σου και...**

Ο χρόνος φεύγει...
Μήπως
πηγαίνει
χαμένος;

Σε κρίσιμα όλοιο έκτινον που δε θέλουν να το παραδεχτούν, οι έρωτες ήμεις, τότε κι είν θα πούν πώς, το σπίτι που ήλθοιν ή άρρηξη, ή απορη και ή θακπορη, γίνεται φωτοριο ποιστών και κοινωνικά προσαρμοσμένων άτομων

16χρονη τοξικομανής

» Συνέχεια από τη σελίδα 1

Άφησα τον πρώτο μου φίλο και συνδέθηκα με τον Νίκο...
«... Άλλά αυτός έκανε χρήση, και μου 'δινε και μένα, μόνο χασις. Έγώ όμως είχα συνηθίσει την ηρωίνη. Έφείτος είπα να ξαναγίω μαθήτρια. Πήγα και γράφθηκα σ' άλλο σχολείο. Για ν' αλλάξω έντυπώσεις. Γράφθηκα λοιπόν από Λύκειο του Αγίου Παντελεήμονος στο Καλαμάκι. Άλλίμονο όμως. Διέκοσα άπ' τά μέσα του Οκτωβρίου. Είμαι αδύνατη...»

«Πολύτιμο για προσωπικότητα...
... πέντε παιδιά με παιδικούς γε-
...»

Τά προ-
... είναι άκρως
... τών
... είναι ή άποψη
...»

«Οι γονείς μου; Μαζί τους δεν έχω να συζητήσω και πολλά πράγματα... Γυρίζω σπίτι, άργά και πρέπει να μείνω σιωπηλός, γιατί βλέπουν τηλεόραση. Και μετά τό φαγητό πάλι σιωπή, γιατί και πάλι σπώνονται μπροστά στη μικρή όθονη. Όταν πιά τελειώσει τό πρόγραμμα, πέφτουν για ύπνο. Αυτό γίνεται κάθε βράδυ. Γι' αυτό και άποφεύγω να μένω πολλή ώρα στο σπίτι...»

ΣΤ. ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΟΥΝ ΤΟΥΣ ΕΦΗΒΟΥΣ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ.

Είναι κάπως δύσκολο να προσπαθήσει κανείς να εντοπίσει απόλυτα τις αιτίες, που οδηγούν ένα άτομο στα ναρκωτικά. Κάθε χρήστης τις περισσότερες φορές είναι και μια ξεχωριστή περίπτωση που κατάληξε στη χρήση του ναρκωτικού για διάφορους προσωπικούς λόγους. Οι λόγοι αυτοί ποικίλλουν από άτομο σε άτομο και εξαρτώνται από την ιδιοσυγκρασία, τη μόρφωση, τη θεώρηση της ζωής, τον τόπο και το κοινωνικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο ζει και από ένα σωρό άλλους παράγοντες, που είναι αρκετά δύσκολο να τον καθορίσει κανείς καταλεπτώς.

Ετσι λοιπόν οι βασικές αιτίες για την χρήση θα λέγαμε ότι είναι οι εξής :

1) **Ανάγκη φυγής από το σημερινό «κατασκευασμένο» τρόπο ζωής**

Η εποχή μας είναι αναμφισβήτητα η πιο παράξενη και αντιφατική απ' όλες τις προηγούμενες. Ο 20ος αιώνας σφραγίστηκε από επαναστατικά επιτεύγματα και καταπληκτικές επινοήσεις, που οι προηγούμενες γενιές δε θα μπορούσαν καν να φανταστούν. Η τεράστια αυτή ανάπτυξη όμως της επιστήμης και η διεύρυνση της ανθρώπινης γνώσης είχαν αποτελέσματα θετικά και αρνητικά. Σαν θετικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε την καλύτερευση των συνθηκών της ζωής, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου του ανθρώπου την καταπολέμηση πολλών ασθενειών και μασίγων, την απελευθέρωση από τις δεισιδαιμονίες και τις προκαταλήψεις. Σαν αρνητικά θα πρέπει να θεωρηθούν η κρίση των καθιερωμένων αξιών, η απομάκρυνση του ανθρώπου από τον άνθρωπο, το ιδεολογικό, σύγχυση, η ανασφάλεια, το άγχος και άλλες ψυχονευρωτικές καταστάσεις που μαστίζουν το σύγχρονο άτομο, ιδιαίτερα των μεγαλουπόλεων.

Ετσι ενώ από το ένα μέρος ο άνθρωπος παρουσιάζεται νικητής και κυρίαρχος, από το άλλο όμως κατακτημένος και ανίσχυρος αντικρύζει με δέος και περίσκεψη το μέλλον του. Αφημένος σ' ένα ανόπιο κυνητό των εφήμερων ηδονών, λησμόνησε τον άνθρωπο, ξέχασε να χαμογελάει, να συντροφεύγει πραγματικά με τους άλλους.

Έχασε την πουχία του, μόλυψε την ψυχή του, γέμισε από αγωνία, άγχος, φόβο και μοναξιά. Ιδιαίτερα αισθητά έγιναν τα επακόλουθα της αντιφατικής μας εποχής στη νεότητα. Ο νέος κάθε εποχής είναι αλήθεια πως φλέγεται από την επιθυμία να δει τον κόσμο καλύτερα. Περισσότερο όμως οι σημερινοί νέοι γυρεύουν ένα τρόπο ζωής διαφορετικό από εκείνον που διάλεξαν οι γονείς του.

Αντιδρούν έντονα γιατί δεν μπορούν να φανταστούν πως είναι υποχρεωμένοι σ' όλη τους τη ζωή να δέχονται αδιαμαρτύρητα το κατεστημένο, που τους επιβάλλουν οι περισσότεροι. Αποζητούν την αγάπη, την ειρήνη, την ισότητα, την επαφή με τη φύση.

Η προηγούμενη γενιά αντιπροσωπεύουν έναν κόσμο άσχημο, βρωμισμένο, υποκριτικό. Τις καταλογίζουν ευθύνες για το ότι έφταξε και συντηρεί μια κοινωνία καταναλωτική, που καταπιέζει το άτομο και του στερεί τη δυνατότητα να νιώσει ελεύθερο και ολοκληρωμένο. Την κατηγορούν ακόμα γιατί προκάλεσε πολέμους και προετοιμάζει καινούργιους γιατί στηρίζει την ειρήνη στους πυρηνικούς εξοπλισμούς και την ισορροπία του τρόμου.

Ετσι λοιπόν η σύγχυση, το μπέρδεμα, η αποτελμάτωση η φθορά θα είναι τώρα η σοδειά που θα αποκομίσει ο καινούργιος άνθρωπος. Ο νέος περισσότερο ευαίσθητος και αγνός θα είναι το πρώτο θύμα μα κι αυτός που θα αναζητήσει διέξοδο όποια και τότε να είναι. Θα κάνει τα πάντα προσπαθώντας να αποφύγει αυτή την απαλλοτρίωση από το φυσικό τρόπο ζωής που το επέβαλαν. Αλλά και γι' αυτή τη φάση της έντονης ανάγκης του ατόμου για φυγή και λύση οι «ιθύνοντες» έχουν φροντίσει να βρουν και να προπαγανδίσουν το μέσο. Θα συστήσουν σα διέξοδο το ναρκωτικό, που αποτελεί ένα μέρος, το πιο κύριο του σχεδίου για ανακοπή, της ορμής και της επαναστατικότητας του νέου ανθρώπου. Είναι το αποτελεσματικότερο όπλο τους, αφού καταφέρει να δώσει τη «χαριστική βολή» καταδικάζοντας μια για πάντα το θύμα του στην αδιαφορία, την αδράνεια, τη σωματική και ψυχική κατάρρευση.

Το θύμα κυρίως ο νέος, θα πέσει εύκολα στην καλοστημένη παγίδα. Η φυγή και η λύση που αναζητάει έχουν τη μορφή του ναρκωτικού. Του δίνει την ψευδαίσθηση της δύναμης και της αποδέσμευσης, φαντάζεται ότι έτσι συντρίβει τον κλοιό που του περισφύγγει πως παύει πια να αποτελεί εξάρτημα της σπημένης και καλοκουρδισμένης κοινωνικής μηχανής. Το ναρκωτικό γίνεται το υποκατάστατο όλων εκείνων που ο νέος ζητάει επίμονα και δεν το βρίσκει. Είναι ένας δρόμος που πιστεύει πως θα τον οδηγήσει στην πλήρωση του ψυχολογικού του κενού, την απαλλαγή από το άγχος, τη σύγχυση και τη μοναξιά, στη δημιουργία ενός κόσμου φανταστικού διαφορετικού από κείνους που του κατασκευάσαν και τον υποχρέωσαν να κινηθεί (1).

2) Συναισθηματική ωριμότητα

Η συναισθηματική ωριμότητα μπορεί να οριστεί ως μία εξελικτική διαδικασία μέσω της οποίας τα άτομα διαφοροποιούνται / αποχωρίζονται συναισθηματικά από την αρχική τους οικογένεια, ενώ εξακολουθούν να διατηρούν κάποια συναισθηματική επαφή μαζί τους και μ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνουν μία σχετική διαφοροποίηση, αυτονομία ή εξαστομίκευση.

Συναισθηματικά ώριμος είναι ο άνθρωπος που έχει την ικανότητα να ελέγχει την ένταση των συναισθηματικών καταστάσεων του, ευχάριστων ή δυσάρεστων σύμφωνα με ό,τι οι νόμοι της λογικής καθορίζουν. Με άλλα λόγια ο συναισθηματικά ώριμος είναι κύριος των συγκινήσεών του, της χαράς, της οργής, του φόβου. Άλλα γνωρίσματά του είναι το αίσθημα της αυτοτέλειας και της ανεξαρτησίας, η επίγνωση των ευθυνών του η εμπιστοσύνη στον εαυτό του κ.α.

Η απουσία των χαρακτηριστικών αυτών στοιχείων του συναισθηματικά ώριμου ατόμου έχει ως επακόλουθα τη συναισθηματική αστάθεια, την απολμία, την έλλειψη κοινωνικής προσαρμοστικότητας, την αδυναμία πραγμάτωσης συνειδητών στόχων και τέλος την προδιάθεση για κάθε είδους εγκληματικότητα.

Απ' εδώ και ύστερα ο δρόμος που οδηγεί και στη δοκιμή του ναρκωτικού είναι πια εύκολος και σύντομος για το συναισθηματικά ανώρμο άτομο, αφού είναι δύσκολο να ασκήσει αποφασιστικό έλεγχο στις επιθυμίες και τις ενέργειές του.

(1) ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ ΠΕΡΑΣΑΝ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ ΜΑΣ, Ν. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 1980, σελ. 23-31.

Καθηγητής της νευρολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών σε ερε
 ξεχωρίζει ορισμένες χαρακτηριστικές ομάδες νέων που έχουν έντονη επίρρεια στα
 ναρκωτικά. Από αυτούς τους νέους φαίνεται καθαρά πως λείπει η συναισθηματική
 ισορρόπηση και έχουν όλα τα γνωρίσματα του συναισθηματικά ανώριμου ατόμου.

«Νέοι με ανεπαρκή προσωπικότητα» λέει ο καθηγητής, «δηλαδή άτομα που
 αντιδρούν ανεπαρκώς προς τις συναισθηματικές, κοινωνικές και ψυχολογικές
 σχέσεις και απαιτήσεις του περιβάλλοντος, στο οποίο ζουν και εργάζονται ή με
 κυκλοθυμική προσωπικότητα, με διακυμάνσεις της ψυχικής διάθεσης από της απλής
 αισιοδοξίας προς την τέλεια απαισιοδοξίας (κατάθλιψη και ιδέες αυτοκτονίας). Νέοι
 καχύποπτοι, ζηλότυποι που παρουσιάζουν επιθετικές τάσεις και γενικά αμύνονται
 χρησιμοποιώντας το μηχανισμό της προβολής.

Και ακόμα άτομα, των οποίων η ψυχοσεξουαλική ανάπτυξη υπολείπεται με
 συνέπεια την αδυναμία τους να διαφυλάξουν ακέραιη τη συναισθηματική τους
 ευστάθεια. Τέλος νέοι, που ανίκανοι να προσαρμοστούν κοινωνικά, έρχονται σε
 αντίθεση με το νόμο και συχνά προς το ίδιο το περιβάλλοντος» (καθηγητής
 νευρολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών).

Η έλλειψη λοιπόν συναισθηματικής ωριμότητας που προκαλεί διαταραχή στην
 προσωπικότητα του ατόμου στερεί απ' αυτό τη δυνατότητα να αντιδράσει σωστά και
 αποφασιστικά, όταν ο πειρασμός με τη μορφή του ναρκωτικού έρχεται να του
 ψιθυρίσει υποσχέσεις για καινούργιους φανταστικούς και παραδεισένιους κόσμους.
 (2)

3. Κρίση της οικογένειας

Πριν από οποιαδήποτε περιγραφή της οικογένειας του τοξικομανή πρέπει να
 τονιστεί το εξής :

Τα διάφορα στοιχεία που θα αναφερθούν δεν θα πρέπει να μας οδηγήσουν

στο συμπέρασμα ότι μια τέτοια οικογένεια θα έχει οπωσδήποτε παιδιά χρήστες ναρκωτικών ουσιών. Οι οικογένειες αυτές, μ' αυτά τα χαρακτηριστικά είναι στις οικογένειες υψηλού κινδύνου αλλά όχι κατ' ανάγκη οικογένειες τοξικομανών.

Σ' ένα πολύπλοκο φαινόμενο όπως αυτό της τοξικομανίας πολλές είναι οι αιτίες που οδηγούν στη δημιουργία του. Αν η δυναμική της οικογένειας είναι έτσι ώστε να δημιουργήσει μία τέτοια νοσηρή προσωπικότητα στο παιδί, υπάρχουν μεγάλες πιθανότητες να οδηγηθεί τελικά προς τα εκεί.

Σε τέτοιες οικογένειες παρατηρείται μεγάλη συχνότητα χωρισμών, διαζυγίων, ψυχικών διαταραχών, χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών και αλκοόλ. Ο μεγάλος βαθμός ενδοοικογενειακής σύγκρουσης συνήθως εκφράζεται με άμεσο τρόπο.

Κάνοντας χρήση ναρκωτικών το παιδί βγάζει όλο το θυμό του στους γονείς του, αφού η οικογενειακή ζωή περιγράφεται απ' αυτές τις οικογένειες ως αυτάρκη, στεγνή, χωρίς παλμό.

Η επικοινωνία πραγματοποιείται με την παρεμβολή κάποιου «τρίτου» ως ενδιαμέσου. Το παιδί μιλά στη μητέρα για να τ' ακούσει ο πατέρας, ο πατέρας μιλά στο παιδί για να τ' ακούσει η μητέρα. Οι σχέσεις ανάμεσα στα μέλη δεν έχουν σαφή όρια.

Η οικογένεια αυτή λειτουργεί με ελάχιστους ή καθόλου κανόνες. Τα παιδιά παίρνουν συγκεχυμένα μηνύματα ή και διπλά, για το τι είναι σωστό και τι λάθος. Σχεδόν ποτέ δεν υπάρχει μία κοινή άποψη των γονιών, μία κοινή γραμμή στη στάση της απέναντι στο παιδί. Μέσα σ' αυτή τη χαοτική κατάσταση η χρήση ναρκωτικών γίνεται το μέσον για να προσελκύσει το παιδί την προσοχή και το ενδιαφέρον. Εξάλλου από μικρό παιδί έχει μάθει να δημιουργεί προβλήματα για να το προσέξουν. Το παιδί αυτό, που στρέφεται στα ναρκωτικά, είναι το «καλύτερο παιδί της οικογένειας, το ευνοούμενο του πατέρα ή της μάνας». Αυτό το παιδί παίρνει πάνω του ένα μέρος της βίας και των δεινών της οικογένειας. Εκτός από τις δυσκολίες στις σχέσεις των γονιών, ακόμη και τα παραπτώματα ενός αδελφού. Με την τοξικομανία του αποσπά την προσοχή των γονιών από τα προσωπικά ή συζυγικά

τους προβλήματα. Εξισορροπεί την συναισθηματική απόσταση ανάμεσά τους. Ενώνονται « για να τον σώσουν». Μέσα από την χρήση αυτή η οικογένεια κρατιέται μαζί.

Ο τοξικομανής, συνήθως δεν είναι άνθρωπος χωρίς οικογένεια. Διατηρεί στενές σχέσεις με τους γονείς, ζει μαζί τους μέχρι μεγάλης ηλικίας. Ακόμη και μετά το γάμο του - με τοξικομανή συνήθως - επισκέπεται συχνά τους γονείς του, ενώ πολύ πιθανό να χωρίσει γρήγορα και να ξαναγυρίσει «ηττημένος» στην πατρική του οικογένεια. (3)

Το σύμπτωμα της τοξικομανίας δίνει τη δυνατότητα σ' αυτή τη «νεκρή» οικογένεια, που δεν εκφράζει τα συναισθήματά της, να εκπέμψει ένα σήμα κινδύνου προς τα έξω. Οι πράξεις του συντελούν τελικά στη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας και του οικογενειακού συστήματος. Παρεμβαίνοντας με την τοξικομανία ο χρήστης εξυπηρετεί ένα «ευγενή» σκοπό. Ο ίδιος είναι το εξιλαστήριο θύμα για να σωθεί η οικογένεια και να εξαγνισθεί από τις ενοχές της.

Οι γονείς βλέπουν την αλλαγή της συμπεριφοράς και του τρόπου ζωής του παιδιού τους, μαθαίνουν όμως ότι είναι χρήστης μετά από αρκετό καιρό συνήθως τυχαία και με την παρέμβαση τρίτων ή κάποιας εκ παραδρομής κίνησής του ή ακόμη με αφορμή ένα σωματικό του πρόβλημα.

Η ανακάλυψη αυτή αποτελεί συνήθως ένα σοκ ενώ όλες οι ευθύνες επιρρίπτονται αμέσως σε εξωγενείς παράγοντες. Δύσκολα επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους στις πραγματικές αιτίες της τοξικομανίας του παιδιού τους, ενώ κάποιοι από αυτούς να συνεργασθούν με την θεραπευτική ομάδα προς αυτή την κατεύθυνση. Παρατηρείται δηλαδή μία αντίσταση στην αλλαγή. (4)

(3) Μάτσα Κ. : Οικογένεια και Θεραπεία : Σελ. 85 - 86

(4) Μάτσα Κ. : Οικογένεια και Θεραπεία : Σελ. 89 - 90

4. Αναζήτηση καινούργιων δυνατών συγκινήσεων

Ένα από τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου ανθρώπου και ιδιαίτερα των μεγαλουπόλεων είναι η τάση του να θέλει να γνωρίσει όσο το δυνατόν περισσότερες καινούργιες εμπορίες. Η τάση αυτή δεν έχει την αιτία της μόνο στο ανικανοποίητο της ανθρώπινης φύσης, αλλά περισσότερο στο ψυχολογικό κενό που νιώθει το υπερκορεσμένο από τις απολαύσεις και τις ηδονές σύγχρονο άτομο, «προϊόντα του σημερινού φπαχτού τρόπου ζωής».

Περισσότερο έντονη είναι η αναζήτηση δυνατών συγκινήσεων στον κόσμο των νέων έχοντας ο νέος από το πρώτο κιόλας στάδιο της εφηβείας τις προϋποθέσεις να δοκιμάσει ότι ο γονιός του θα δοκίμαζε μετά από την έξοδό του από την εφηβεία, φτάνει στο σημείο να κουράζεται γρήγορα και να αναζητάει όλο και καινούργιους δρόμους, που θα του πήγαιναν περισσότερο μακριά. Ετσι λοιπόν το διαχωριστικό φράγμα που εμποδίζει το άτομο να φτάσει ως το ναρκωτικό γίνεται όλο και πιο ανίσχυρο και ετοιμόρροπο για να έρθει κάποια στιγμή που θα ισοπεδωθεί μπροστά στην επιμονή και το πάθος να γνωρίσει κι αυτό το κάτι καινούργιο, το ξεχωριστό. Ίσως η εμπειρία του ναρκωτικού να φέρει την πλήρη ικανοποίηση, που οι λογικές εμπειρίες πρωτύτερα δεν μπόρεσαν να του προσφέρουν. (5)

5. Ξενομανία - Μιμητισμός

Κάθε άτομο ιδιαίτερα ο έφηβος, έχει έντονη την επιθυμία να συνάψει φιλικές σχέσεις με απλά άτομα του περιβαλλοντός του και να μετέχει ενεργά στην κοινωνική ζωή μίας ομάδας σαν μέλος της.

Η επιθυμία αυτή είναι μια από τις σημαντικότερες αιτίες που συμβάλλουν στην κοινωνική εξέλιξη του ατόμου. Μέσα στην ομάδα αυτή το νέο μέλος αισθάνεται την ανάγκη να επιβληθεί ή να του αναγνωρισθούν οι ικανότητες και οι δεξιότητές του. Η τάση αυτή για αναγνώριση και υπεροχή έχει θετικά και αρνητικά αποτελέσματα. Μια

(5) Π. Χρήστου, 1990, σελ. 86

εκδήλωση που ανήκει στην αρνητική πλευρά της τάσης αυτής για αναγνώριση και εκτίμηση είναι και η ξενομανία. (6)

Με τη λέξη «ξενομανία» εννοούμε συνήθως την υπερβολική εκτίμηση που δείχνει ένα πρόσωπο για μια «ανώτερη» κοινωνική θέση και στην προσπάθεια που καταβάλλει να αποφύγει το συγκρωπισμό με πρόσωπα κοινωνικά «κατώτερα». Οι ενέργειες όμως στις οποίες καταφεύγει το άτομο από τη τάση αυτή για να ανέβει στο «ανώτερο» κοινωνικό επίπεδο, δεν είναι ουσιαστικές, ούτε έχουν σχέση με τις ικανότητες του να επιβάλλεται. Μα είναι περισσότερο ενέργειες καθαρά μιμητικές ορισμένων τρόπων συμπεριφοράς της κοινωνικής ομάδας που το άτομο θεωρεί σαν «ανώτερη». (7)

Όταν το περιβάλλον μέσα στο οποίο κινείται ο υποψήφιος ναρκομανής είναι πρόσφορο όταν με άλλα λόγια κάποιος ή κάποιοι (ιδιαίτερα οι αρχηγοί) από την «παρέα» έχουν τις εμπειρίες τους από τα ναρκωτικά, που τις προπαγανδίζουν κίολας, ο μιμητισμός, η περιέργεια αλλά και η τάση να φανούμε «μοντέρνοι», «δυνατοί», «προβληματιζόμενοι» και «ελεύθεροι» ανοίγουν το δρόμο στο καινούργιο μέλος για τη γνωριμία του με το ναρκωτικό. (8)

6) Ελλειψη κατάλληλης διαφώτισης

Όλες οι παραπάνω αιτίες που οδηγούν κυρίως το νέο άτομο στα ναρκωτικά, ίσως για τη χώρα μας να είχαν εκμηδενιστεί ή τουλάχιστον τα θύματα να ήταν λιγότερα, αν υπήρχε πάντα η κατάλληλη διαφώτιση και η επίγνωση του κινδύνου.

Η κατάλληλη διαφώτιση είναι, βέβαιο πως θα έδινε την δυνατότητα, σε πολλά από τα υποψήφια θύματα των ναρκωτικών, να ξεπεράσουν τη «στιγμή του πειρασμού» και να αντισταθούν μ' ένα πεισματικό όχι την «κρίσιμη ώρα» ξέροντας

(6) Π. Χρήστου, 1990

(7) Ν. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 1980, σελ. 38

(8) Π. Χρήστου, 1990.

από πρώτα πως το ταξίδι στον κόσμο των «ονείρων» στοιχίζει μία ολόκληρη ζωή, μια ζωή εξασθλωμένη, εκμηδενισμένη, χωρίς σκοπό, χωρίς χαρά. (9).

Για την σχηματική απεικόνιση των παραγόντων που ωθούν τα άτομα στη χρήση των ναρκωτικών ενδεικτικά αναφέρουμε το τρίγωνο της εξάρτησης των kielholz και Ladewing.

ΤΡΙΑΔΑ ΤΩΝ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΤΟΞΙΚΟΜΑΝΙΑΣ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ

ΧΡΗΣΗ

ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ

(εθισμός)

ΕΞΑΡΤΗΣΗ

Ουσία εξάρτησης

- Οικογενειακό ιστορικό
- Ανώριμη προσωπικότητα
- Διαταραχές της πρώιμης ανάπτυξης
- Σεξουαλική ανάπτυξη
- Επίκαιρες δυσκολίες
- Ψυχικές ασθένειες

Κοινωνικό Περιβάλλον

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

- Είδος τοξικής ουσίας
- Τόπος και τρόπος χρήσης
- Δόση
- Χρόνος χρήσης
- Δυναμικό εξάρτησης της ουσίας

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

- Οικογενειακή κατάσταση
- Εργασία
- Κοινωνική κατάσταση
- Κοινωνική θέση
- Νομοθετικό πλαίσιο
- Θρησκεία
- Μόδα & διαφήμιση
- Ήθη - Εθίμα

Παρατηρώντας το τρίγωνο της εξάρτησης δεν μπορεί παρά να δούμε ότι η αντιμετώπιση του φαινομένου της τοξικομανίας δεν μπορεί να είναι έργο ή καθήκον μίας μόνο κοινωνικής ομάδας. Χωρίς την ενεργή συμμετοχή της οικογένειας και γενικότερα του κοινωνικού περιβάλλοντος, τόσο οι θεραπευτικές διαδικασίες, όσο και τα απαγορευτικά μέτρα θα είναι εκ των προτέρων καταδικασμένα σε αποτυχία, αφού κάθε θεραπευτική επιτυχία θα πρέπει να οδηγήσει στην κοινωνική αποδοχή του θεραπευμένου.

Αν ρίξουμε ακόμα μια ματιά στο τρίγωνο της εξάρτησης θα δούμε ότι για την αντιμετώπιση της εκδήλωσής της, και ιδιαίτερα στη μορφή της τοξικομανίας καλούνται να δώσουν παρόν :

- Η οικογένεια και το σχολείο, ίσως σαν περισσότερο υπεύθυνοι για τη διάπλαση του χαρακτήρα.

- Η πολιτική, θρησκευτική και δικαστική εξουσία σαν βασικοί παράγοντες επηρεασμού διαφόρων κοινωνικών φαινομένων :

- Η αστυνομία και ο ιατρικός κόσμος σαν παράγοντες ανασταλτικοί της εξάπλωσης και εξέλιξης της τοξικομανίας (10) (Kielhola & Ladewing).

ΣΧΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΤΟΞΙΚΟΜΑΝΙΑΣ.

Σήμερα, όλα τα μεγάλα κέντρα αποκατάστασης τοξικομανών αποδέχονται ότι για να συμβεί το φαινόμενο της εξάρτησης πρέπει να συνυπάρξουν τρεις παράγοντες:

1. Η προσωπικότητα
2. Η ουσία

(10) Παπαγεωργίου Γ. Ευάγγελος, 1990, σελ. XVIII

Τελικά, μεγάλο κομμάτι της νεολαίας καταφέρνει να σταθεί όρθιο. Εντάσσεται στην κοινωνία με την πρόθεση να αγωνιστεί - τις πιο πολλές φορές οργανωμένα - για την πραγματοποίηση των οραμάτων του. Ετσι, με την έμφυτη αγωνιστικότητα και αισιοδοξία της ηλικίας, παλεύει και κρατάει τον ψυχισμό του.

Παραμένει όμως ένα υπολογίσιμο ποσοστό νέων - και εδώ είναι το πρόβλημα - που παίρνει ένα άλλο δρόμο. Το δρόμο της φυγής, του περιθωρίου και της αναζήτησης ψευδαισθήσεων.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το ποσοστό αυτό των νέων όλο και μεγαλώνει.

Η μελέτη του ψυχολογικού προφίλ των νέων αυτών - αποκαλύπτει ότι παρουσιάζουν μία διαταραγμένη συναισθηματική λειτουργία και μία ρευστή προσωπικότητα. Ασφαλώς στην πλειοψηφία τους είναι ψυχικά υγείς. Δεν είναι ψυχωπικοί. Δεν μπορούν όμως να αντιμετωπίσουν τη σκληρή σημερινή πραγματικότητα - ούτε μπορούν να βγουν πέρα αβοήθητοι, στις δυσκολίες που τους επιφυλάσσει η ένταξή τους σε μια τέτοια κοινωνία. Είναι ολοφάνερο ότι ήρθε η ώρα να αναλογιστούμε ότι ο ψυχικός κόσμος του νέου ανθρώπου δεν είναι πάντα ασάλινος και ότι οι ψυχικοί του αμυντικοί μηχανισμοί έχουν όρια.

Στις πιο ακραίες περιπτώσεις, τα νέα αυτά παιδιά, έχουν μειωμένη αυτοεκτίμηση και έλλειψη εμπιστοσύνης στον εαυτό τους. Δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν κάτι, ούτε να αρχίσουν και να τελειώσουν κάτι. Δεν μπορούν να κάνουν προσπάθεια και καταρρέουν μπροστά στις δυσκολίες. Τέλος, δεν μπορούν να πάρουν χαρά από τίποτα στη ζωή. Ούτε από τη φιλία, ούτε από τον έρωτα, ούτε από τη δημιουργία. Η μοναξιά, τους βασανίζει. Όλη αυτή η κατάσταση, τους φέρνει ένα μόνιμο ψυχικό πόνο.

Η ουσία

Φυσικά, χωρίς την κατάλληλη ουσία, δεν γίνεται εξάρτηση. Την ενέργεια αυτή την αναλαμβάνει το ναρκωτικό.

Το ναρκωτικό μπορεί να τροποποιεί τη συνείδηση, το συναίσθημα και τη συμπεριφορά και να κάνει τον άνθρωπο πραγματικό του δούλο.

Ενας μεγάλος κίνδυνος εμφανίστηκε τελευταία, αφότου χημικά και φαρμακολογικά εργαστήρια, τα οποία λειτουργούν παράνομα και κρυφά, προσπαθούν να παρασκευάσουν τεχνητά ναρκωτικά, τα οποία να έχουν τις ίδιες ιδιότητες με τα γνωστά υπάρχοντα φυσικά ναρκωτικά. Για τη σύνθεσή τους, χρησιμοποιούν χημικά παραλλαγμένες πρώτες ύλες, τέτοιες που να μη περιλαμβάνονται στους καταλόγους που απαγορεύουν οι νόμοι. Μια αλλαγή ατόμου ή και μόνο θέσης μέσα στο χημικό μόριο, μπορεί να μην αλλάξει τις ιδιότητες του μορίου, ξεφεύγει όμως τη νομοθεσία. Με τον τρόπο αυτό μπορούν να παράγουν ναρκωτικά και να παραβαίνουν νόμιμα τους νόμους και τις διεθνείς συμβάσεις. Αυτά είναι τα περιβόητα Designer Drugs (ναζάινερ ντραγκς).

Περιβάλλον (Κοινωνικός περίγυρος)

Η επιστήμη άφησε σήμερα πολύ πίσω την εποχή κατά την οποία πιστεύαμε ότι, για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου, κύριο ρόλο παίζουν οι γενετικές του καταβολές και γενικά η επίδραση των γονιδίων του, που βρίσκονται μέσα στα χρωμοσώματα.

Σήμερα τα πράγματα άλλαξαν. Περιορίζουμε, όλο και περισσότερο, το ρόλο των πιο πάνω παραγόντων και δεχόμαστε ότι στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του νέου ανθρώπου, συμβάλλει καθοριστικά ο κοινωνικός του περίγυρος.

Πιστεύουμε δηλαδή ότι η ψυχοκοινωνική του εξέλιξη προς την ωριμότητα βρίσκεται αδιάκοπα κάτω από την επίδραση της κοινωνίας στην οποία ζει και με την οποία επικοινωνεί. Φυσικά, η σχέση αυτή είναι αμφίδρομη. Ο κοινωνικός περίγυρος επιδρά πάνω στο άτομο αλλά και το άτομο πάνω στην κοινωνία. Είναι δηλαδή μια καθαρή διαλεκτική σχέση.

Η καινούρια αυτή θέση της επιστήμης αλλάζει άρδην και τις αναλήψεις μας για τα αίτια της τοξικομανίας και της εξάρτησης. Το σημαντικότερο είναι ότι σήμερα

εμπλέκονται και αξιολογούνται οι δομές της κοινωνίας μας, οι αξίες που εμπεδώνουν τα παιδιά μας καθώς και τα πρότυπα τα οποία χρησιμοποιεί η Πολιτεία - για να διαπαιδαγωγήσει και να δημιουργήσει τον τύπο του πολίτη, όπως ακριβώς τον θέλει. Δεν παραλείπουμε να αναφέρουμε ακόμη και τις δραστηριότητες της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας, στα χέρια της οποίας το κράτος έχει αναθέσει τον ελεύθερο χρόνο και την ψυχαγωγία των νέων και του πολίτη.

Τέλος, καθοριστικό ρόλο παίζουν οι παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στην ψυχοκοινωνική εξέλιξη του νέου ατόμου, όπως είναι οι αξεπέραστες δυσκολίες στη ζωή, ο φόβος, το άγχος, η αγωνία, η ανασφάλεια και η αβεβαιότητα για το μέλλον και την επιβίωση.

Είναι αυτονόητο ότι οι παράγοντες που αναφέρθηκαν δεν λειτουργούν οι ίδιοι σε κάθε εξαρτημένο. Ποικίλλουν και συνεργάζονται μεταξύ τους. Γι' αυτό είναι και τόσο δύσκολη η ψυχοθεραπευτική προσέγγιση.

Σήμερα όλοι αυτοί οι παράγοντες μελετούνται συνδυασμένοι, σε μια προσπάθεια να εξηγηθεί το φαινόμενο, ότι όλο και περισσότερα νέα άτομα δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα και να βγουν πέρα στη ζωή.

Z. Συνέπειες από την χρήση ναρκωτικών ουσιών

Τα ναρκωτικά που διακινούνται σε όλο τον κοινωνικό χώρο είναι ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα. Οι ανησυχίες μας έχουν αυξήσει την προβληματική μας, γιατί τα ναρκωτικά έχουν περάσει και ζυμώνονται και στο χώρο της νεολαίας, η οποία πάνω στην ανωριμότητα της και το νεανικό ενθουσιασμό της παρασύρεται στη χρήση τους, με αποτέλεσμα να γίνεται δέσμια της φθοροποιού επιδρασίς τους.

Η εξάπλωση των ναρκωτικών έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τουλάχιστον μέχρι στιγμής δεν δείχνει ότι θα μπορέσει να ξεπεραστεί ανώδυνα στο οδυνηρό αδιέξοδο που έφθασε αυτό το μεγάλο πρόβλημα.

Ας δούμε όμως ποιές συνέπειες υπάρχουν από τη χρήση κάθε είδους ναρκωτικών.

α. Ηρωίνη. Η αρχική ευφορία που προκαλεί η λήψη της ηρωίνης καταλήγει μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα σε παραλυσία και εξουθένωση. Γι' αυτό και θεωρείται σαν το πιο επικίνδυνο ναρκωτικό, που οδηγεί τον άνθρωπο σε σωματική και ψυχική εξόντωση, αλλά και σε κοινωνική εξαθλίωση. Σ' ελάχιστο χρόνο ο ηρωϊνομανής, περισσότερο από κάθε άλλο ναρκομανή, κάνει εντελώς τον έλεγχο των πράξεών του.

β. Μορφίνη : Τα αποτελέσματα από τη συχνή χρήση του ναρκωτικού αυτού είναι ιδιαίτερα φοβερά. Στην αρχή νιώθει έντονα συναισθήματα ψυχικής ευφορίας και μακαριότητας. Γρήγορα όμως γίνονται αναληπτές οι φρικτές συνέπειες της επάρσις συνήθειας. Φρενικές διεγέρσεις, ίλιγγοι και φοβεροί κεφαλόπονοι, αυπνίες και έμετοι, υπνηλία, άμβλυση της μνήμης και άλλες οργανικές παθήσεις.

Το άτομο κάνει τον έλεγχο των πράξεών του και καταπτά ένα επικίνδυνο κοινωνικό στοιχείο με έντονη ροπή για αντικοινωνικές εγκληματικές πράξεις. (1)

(1) Ν. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 1980

γ. Κοκαΐνη : Προκαλεί ευχάριστη διέγερση και ψευδαισθησιακές εμπειρίες. Η προκαλούμενη αίσθηση μεγάλης μυϊκής δυνάμεως οδηγεί ένα τέτοιο άτομο σε υπερεκτίμηση των ικανοτήτων του, σε συνδυασμό δε με τις παρανοϊκές ιδέες και τις ακουστικές, οπτικές και απτικές ψευδαισθήσεις, το μεταμορφώνουν συχνά σε επικίνδυνο και ανακοινωνικό στοιχείο. Η εξάρτηση τύπου κοκαΐνης χαρακτηρίζεται από:

- Ισχυρή ψυχική εξάρτηση
- Απουσία φυσικής εξάρτησης
- Ανοχή στο φάρμακο και μερικές φορές εμφάνιση «αντίστροφης» ανοχής. (2).

δ. Κάνναβη (χασίς). Η ινδική κάνναβη γνωστή με την κοινή ονομασία χασίς.

Πολλοί υποστηρίζουν την αθωότητα του χασίς, στον ίδιο βαθμό με ένα τσιγάρο. Το χασίς δεν είναι ηρωΐνη, αλλά φυσικά δεν είναι και ένα απλό τσιγάρο. Οι κίνδυνοι από τη χρήση του δεν είναι ούτε αυτοί της ηρωΐνης, αλλά ούτε και αυτοί του καπνίσματος.

Το χασίς δεν κάνει σωματική εξάρτηση, δεν προκαλεί δηλαδή «σύνδρομο αποστέρησης», μετά από απότομο διακοπή της χρήσης τους. Παρ' όλα αυτά όμως η χρήση των καναβικών παραγώγων προκαλεί οπωσδήποτε διάφορες σωματικές διαταραχές, όπως διαταραχές του κυκλοφορικού συστήματος, φλεγμονές των αναπνευστικών οδών, ασθματικά συμπτώματα, ζαλάδες, κεφαλαλγίες, τάση προς εμετό.

Ο κυριότερος κίνδυνος όμως από τη χρήση των καναβικών παραγώγων είναι η ψυχική εξάρτηση την οποία προκαλούν.

Επίσης ένα άλλο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του χρήσης του χασίς είναι η κοινωνική απομόνωση. Οδηγεί δηλ. το άτομο στην εσωστρέφεια και την απομόνωση. Το άτομο χαρακτηρίζεται από φυγή από την πραγματικότητα διαταραχή

(2) Δ. ΤΡΙΧΟΠΟΥΛΟΣ, 1986

στη σκέψη, στους συνειρμούς, στη μνήμη, στον προσανατολισμό κ.α.

Τέλος ο πιο πολυσηζητημένος κίνδυνος από τη χρήση του κασίς είναι ότι αυτή η ουσία αποτελεί πολύ συχνά το πρώτο σκαλοπάτι για την είσοδο στον κόσμο των ναρκωτικών.

Γεγονός είναι ότι η απόλυτη πλειοψηφία των ηρωινομανών σε ποσοστά 98 - 100% ξεκίνησαν την καριέρα τους από την απλή χρήση του «αθώου» κασίς (3)

Ε. Ψευδαισθησιογόνα (L.S.D., Μεσκαλίνη, Ψιλοκυβίνη κ.λ.π. Το L.S.D. θεωρείται από τα πιο επικίνδυνα ψευδαισθησιογόνα. Οι κίνδυνοι από το L.S.D. αφορούν : i) Εμφάνιση παρατεταμένης ψυχώσεως, ii) διάθεση για αυτοκτονία, iii) ενεργοποίηση προηγούμενων ψυχώσεων που βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση. (4)

Τέλος τα ψευδαισθησιογόνα μειώνουν την ικανότητα του στόμου να διακρίνει την πραγματικότητα από τις φαντασιώσεις. (5)

Εκτος όμως από αυτά τα βασικά στοιχεία κρίνουμε σκόπιμο να αναφερθούμε και γενικότερα στις συνέπειες από την χρήση των ναρκωτικών. Συγκεκριμένα αναφέρουμε τα ακόλουθα :

1. Ανασφάλεια και ανωριμότητα των συναισθημάτων και κατ' ακολουθία αδυναμία για ώριμες διαπροσωπικές σχέσεις.

2. Υψηλή συναισθηματική ευαισθησία και αστάθεια. Δεν είναι σε θέση να αντέξουν και την παραμικρή απογοήτευση, είτε αυτή οφείλεται στους ίδιους, είτε προέρχεται από το περιβάλλον.

3. Ψυχοσωματική αστάθεια με εκδηλώσεις όπως αϋπνίες, εσωτερική ανησυχία και ελαφρές νευροφυτικές διαταραχές.

4. Δυσφορική και σχετικά αγχώδης βασική ψυχική κατάσταση.

(3) Ευάγγελος Γ. Παπαγεωργίου, Αθήνα 1990

(4) Δ. ΤΡΙΧΟΠΟΥΛΟΣ, 1986

(5) Ηλίας Κ. Δημακάκος - Θ.Π. Κυριαζόπουλος, 1985

5. Επίσης παρατηρούνται ψυχικές αλλαγές στο επίπεδο της ψυχικής διάθεσης, στο επίπεδο της σκέψης, στο επίπεδο της αποδοχής και επεξεργασίας ερεθισμάτων του περιβάλλοντος.

6. Διαταραχές στην αντίληψη τόσο του χρόνου, όσο και του χώρου που οδηγούν σε αδυναμία εκτίμησης του πραγματικού περιβάλλοντος.

7. Διαταραχή της πρόσφατης μνήμης. (6)

8. Οξεία δηλητηρίαση από την χρήση των ναρκωτικών, κατά την οποία θα πρέπει να ξεχωρίσει κανείς τις ελαφρές περιπτώσεις, με ικανότητα αυτοσυγκέντρωσης και αντίστασης, από τις βαριές, έντονα εθισμένες περιπτώσεις με διαταραχές του χαρακτήρα με την έννοια της εξαθλίωσης, αστάθειας, αποφυγή διαπροσωπικών σχέσεων.

9. Η λήψη των ναρκωτικών στην διάρκεια της εγκυμοσύνης, είναι ολέθρια για το παιδί. Αν μία γυναίκα είναι ναρκομανής και μένει έγκυος το έμβρυο θα δεχτεί την επίδραση του ναρκωτικού και θα αναπτύξει σωματική εξάρτηση και έτσι μετά τη γέννησή του θα παρουσιάσει το φοβερό πόνο της εξάρτησης από τα ναρκωτικά.

Έχουμε όμως και άλλες αλυσιδωτές συνέπειες όπως διάλυση των συζυγικών σχέσεων των τοξικομανών, λόγω έλλειψης επαγγελματικής απασχόλησης οικονομικών δυσχερειών καθώς επίσης και επερχόμενης γενετικής ανικανότητας.

Επίσης οι τοξικομανείς δεν ενδιαφέρονται καθόλου για την πολιτικοκοινωνιοοικονομική ζωή της χώρας με αποτέλεσμα να θεωρούνται μέλη περιθωριακών ομάδων, να αντιμετωπίζονται με δυσπιστία και εχθρότητα από την κοινωνία και τελικά να απομονώνονται.

Παράλληλα όμως με την χρήση των ναρκωτικών έχουμε και αύξηση της εγκληματικότητας. Τα ναρκωτικά θολώνουν την όραση και την κρίση του ατόμου, του αφαιρούν κάθε αίσθημα ασφάλειας και το εμποδίζουν να βρει την αξιοπρέπειά του.

1. Αντίδραση οικογένειας απέναντι στον χρήστη. Τα μέλη της οικογένειας αντιδρούν διαφορετικά μαθαίνοντας πως ο έφηβος κάνει χρήση ναρκωτικών ουσιών και πρέπει να παρακολουθήσει το πρόγραμμα μίας Θεραπευτικής Κοινότητας. Πολλές φορές δεν έχουν ένα κοινό μέτωπο όταν χειρίζονται το πρόβλημα των ναρκωτικών. Συχνά φαίνεται ότι οι μητέρες είναι πιο επηρεασμένες από τα προβλήματα και αυτές κυρίως ενεργοποιούνται προσπαθώντας να πετύχουν κάποια βελτίωση. Οι πατέρες φαίνονται να εμπλέκονται κατά τρόπο που ποικίλλει περισσότερο.

Τι ακριβώς όμως συμβαίνει με τους πατέρες;

Κάποιοι μένουν μακριά από το πρόβλημα και νοιάζονται λιγότερο. Βρίσκουν δύσκολο το χειρισμό της κατάστασης, και φαίνεται να αποτραβιούνται απ' αυτήν ενώ δεν έχουν και μεγάλη συναισθηματική εμπλοκή.

Μοιάζει σαν να έχει επικρατήσει η εντύπωση ότι ο πατέρας δεν έχει τις δυνατότητες που έχει η μητέρα για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του προβλήματος. Έτσι όταν ο πατέρας αντιληφθεί ότι ο γιος του ή η κόρη του, είναι χρήστης, μπορεί να φθάσει σε συναισθηματική απόσυρση ή να θελήσει να απορρίψει το παιδί και να καταργήσει μ' αυτό τον τρόπο το πρόβλημα.

Μερικοί από τους πατέρες πιστεύουν ότι κατέχουν μία ειδική θέση τόσο συναισθηματικά, όσο και λογικά. Δεν θέλουν να ξέρουν και θα μπορούσαν να απορρίψουν αμέσως το παιδί, μόλις ακούσουν για το πρόβλημα των ναρκωτικών. Είναι ανήσυχοι, γιατί μπορεί να υπάρξουν φασαρίες με την αστυνομία, να γίνει γνωστό στον κοινωνικό τους κύκλο ή στον εργασιακό.

Μερικοί από τους πατέρες όμως έχουν τελείως διαφορετική συμπεριφορά. Παίρνουν την όλη κατάσταση σοβαρά και μετέχουν σε ομάδες. Βοηθούν ουσιαστικά τον έφηβο - χρήστη, είναι ανοιχτοί σε κάθε συζήτηση και βοήθεια. Δραστηριοποιούνται, σκέπτονται τον ρόλο που έχουν να αναλάβουν και ανταποκρίνονται κατά ποικίλους τρόπους.

Σαφώς υπάρχουν διαφορετικές απόψεις ανάμεσα στη μητέρα και τον πατέρα σε σχέση με το πώς πρέπει να αντιδράσουν. Το πρόβλημα των ναρκωτικών μπορεί να φέρει ενισχυμένες τις συγκρούσεις ανάμεσα στους συζύγους έστω και αν ο έφηβος δεν μένει στο σπίτι. Αλλιώς η μητέρα μπορεί να νιώθει να «κομματίζεται» θέλοντας να μείνει πιστή σε όλους. (7)

Αυτό το «κομματάσμα» της μητέρας είναι επίπονο.

Έχει να αντιμετωπίσει όχι μόνο το πρόβλημα του παιδιού της αλλά και ίσως την αδιαφορία και την δυσπιστία του συζύγου της ή των άλλων μελών της οικογένειας.

Στην προσπάθειά της να κρατήσει την οικογένεια ενωμένη και όσο το δυνατόν μακριά από το «πρόβλημα» αναλώνεται η ίδια. Οι απαιτήσεις των γύρων της είναι πάρα πολλές.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εφήβων που κάνουν χρήση ουσιών είναι αγόρια, τα οποία έχουν μεγαλύτερο συναισθηματικό δεσμό με την μητέρα. Συνήθως είναι η πρώτη που το μαθαίνει από την οικογένεια, αρχίζοντας τότε ένας πραγματικός γολγοθάς γι' αυτή.

Η αδιαφορία, η επιθετικότητα και ο θυμός του πατέρα - συζύγου είναι σε πρώτη διάταξη. Θα πρέπει καταρχήν να τον κατευνάσει και να τον πείσει ότι οφείλουν να βοηθήσουν και όχι να απομακρύνουν τον έφηβο χρήστη. Ταυτόχρονα προσπαθεί να κρατήσει ανέπαφα τα άλλα παιδιά της οικογένειας, από την όλη περιπέτεια. Φαίνεται να διακατέχεται από φόβο. Φόβος μην τυχόν παρασυρθούν και εκείνα, ο οποίος είναι βέβαια αβάσιμος.

Η συμπεριφορά της και η στάση της προς τον έφηβο - χρήστη είναι ένα δεύτερο γεγονός που την απασχολεί. Σ' αυτό το ζήτημα μπορεί και πρέπει να συμβουλευθεί κυρίως ειδικούς. Η ενημέρωση της ίδιας της μητέρας γύρω από το όλο θέμα ναρκωτικά, θα φανεί ιδιαίτερα χρήσιμο, καθώς θα μπορεί να πλησιάσει περισσότερο τον έφηβο.

(7) Dam Nick, Ribens Jame, Niger South:»Coping with a nightmare, Σελ: 20-22

Πολλές φορές ένας έφηβος - χρήστης αποφασίζει να παρακολουθήσει ένα πρόγραμμα θεραπευτικής Κοινότητας μετά από παρότρυνση των οικείων του. Το διάστημα παραμονής του εφήβου - χρήστη στην Κοινότητα, η μητέρα με την άλλη της πλέον σιάση, δείχνει στον έφηβο, ότι είναι κοντά του για οτιδήποτε χρειαστεί. Η ενημέρωσή της για το πως περνά τις ώρες του στην Θ.Κ. ο έφηβος - χρήστης, η δική της συμμετοχή στις ομάδες γονέων, η συμμετοχή της σε δραστηριότητες των μελών της Θ.Κ. είναι πράγματα που όσο και να φαίνονται ασήμαντα είναι μεγάλης σημασίας για τον έφηβο.

Ας μην ξεχνάμε όμως ότι η μητέρα σ' αυτό το διάστημα πρέπει να φροντίζει και την υπόλοιπη οικογένεια ή να συνεχίσει και την εργασία της σε περίπτωση που εργάζεται.

Μία γκάμα συναισθημάτων παρατηρούνται όλο το διάστημα : Φόβος για την τύχη του παιδιού της, αγωνία, θυμός, απογοήτευση, υπερένταση, ενεργητικότητα, σtonία και τη βλέπουμε άλλοτε να «διαλύεται» και άλλοτε να μαζεύει τα κομμάτια της και να προσπαθεί να συνεχίσει.

Το ιδανικότερο βέβαια θα ήταν στην όλη διαδικασία να μετέχουν και οι δύο γονείς και όχι μόνον ο ένας για το καλό του εφήβου χρήστη.

Επειδή οι έφηβοι - χρήστες στην πλειοψηφία τους ζουν με τους γονείς τους και μετά την θεραπεία επανέρχονται στην οικογένειά τους, πρέπει να αλλάξει η οικογενειακή δομή που θα τους δοθεί. Είναι ένα λεπτό σημείο το οποίο θα πρέπει όχι απλά να δεχθούν αλλά να καταλάβουν και να συνειδητοποιήσουν οι γονείς. Και εδώ αποτυγχάνουν οι περισσότεροι. Ναι μεν προσφέρουν την ανάλογη συναισθηματική υποστήριξη καθ' όσο διάστημα είναι στην Θ.Κ. αλλά κατά την επιστροφή του εφήβου - χρήστη στο σπίτι, τα πράγματα παραμένουν ως είχαν. Είναι απαραίτητο όμως να αλλάξουν, αφού η κατάσταση αυτή οδήγησε τον έφηβο στην χρήση ουσιών.

2) Γενικές κοινωνικές συνέπειες. Μία διεξοδική αποτίμησή τους θ' απαιτούσε τεράστιο έργο και ολόκληρη κοινωνιολογοοικονομική πραγματεία. Χαρακτηριστική είναι η παρακάτω επίσημη διαπίστωση :

«Το κοινωνικό και οικονομικό κόστος από την κατάχρηση των τοξικών ουσιών είναι υπερβολικό, κυρίως όταν υπολογίσει κανείς τα εγκλήματα και τη βία, όπως επίσης και τη διάβρωση των ηθικών αξιών που προκαλούν» (από έκθεση των Ηνωμένων Εθνών). Ακόμα, ένα μικρό δείγμα μπορούμε να' χουμε κι απ' τις δύο παρακάτω αφηγήσεις, που τις παραθέτουμε όπως δημοσιεύτηκαν στον ημερήσιο τύπο : «Αυτός εδώ ο νέος έσκαβε τις φλέβες του με μανία, κοντά τέσσερα χρόνια. Εφτασα να τρυπιέμαι και 9 φορές τη μέρα». Γνώρισε τη φυλακή. Μειράει αγαπητούς φίλους τους, που δεν υπάρχουν πια, βρέθηκαν νεκροί πλάι με μια σύριγγα. «Πέντε φορές κινδύνεψα κι εγώ, τη μια απ' αυτές οι γιατροί με είχαν ξεγράψει». Εκλεβε το σπίτι του, πουλούσε ηρώνη, γνώρισε εξευτελισμούς για το βάρεμά του. «Πόσες και πόσες φορές δεν έφτυσα τον ευατό μου στον καθρέφτη για όσα έκανα, προκειμένου να βγάλω τη δόση μου». Οι δρόμοι, όπως λέει, που ανοίγονται σ' αυτές τις περιπτώσεις, είναι να γίνει κανείς ληστής ή λαθρέμπορος, για να εξοικονομήσει τη δόση του. Οσοι δε γίνουν κλέφτες ή λαθρέμποροι, θα γίνουν μαστροποί ή μικρέμποροι ηρώνης. Είναι αυτοί που τη νοθεύουν και τη μία δόση την κάνουν δύο, για να μπορούν να εξοικονομήσουν την επόμενη δόση τους. Αντίστοιχα, οι γυναίκες οδηγούνται στην πορνεία. Ο Κώστας άρχισε, πριν ακόμα κλείσει τα δεκάξι του, με δύο χάπια κι ένα τσιγαριλίκι. Αργότερα ήρθε και η σύριγγα. Όλα αυτά τα χρόνια υπολογίζει ότι κύλησαν 1.500.000 μιλιγκράμ ηρώνης στο αίμα του. «Ενάμιση κιλό κι σκόμα δεν μαπζώθηκα. Κάτι είναι κι αυτό». Λογαριάζουμε : Πρέπει να πέρασαν απ' τα χέρια του 15 εκατομμύρια δραχμές. Όλα δόθηκαν για τη δόση. Αδύντον.... «Κι όμως δεν είναι. Θυμάμαι μέρες, που έδωσα και 20.000 δραχμές. Θα μου πεις, που έβρισκα τα χρήματα. Εκλεψα το σπίτι μου, έγινα βαποράκι. Υπήρχαν μέρες που είχα στα χέρια μου και 60.000 δρχ. Όλα έφευγαν στην πρέζα. Έτσι είναι όλοι. Ξέρω κοπέλες που στέκονται στο πεζοδρόμιο

της Βουκουρεστίου, γίνονται πόρνες για τη δόση τους, αγόρια που έκαναν διαρρήξεις. Η πρωίτη σε κάνει δούλο της, δεν υπάρχουν ηθικοί ενδοιασμοί». (Από τον ημερήσιο Τύπο, Δεκέμβριος, 1982).

Χαρακτηριστικό επίσης είναι το παράδειγμα που δημοσιεύτηκε πρόσφατα από τα Μ.Μ.Ε. και τον έντυπο τύπο, στις 14-11-97, το οποίο αναφερόταν σ' έναν τοξικομανή ο οποίος προέβει σε εγκληματική πράξη σκοτώνοντας την ίδια του την γιαγιά προκειμένου να εξασφαλίσει την δόση του.

Η. Η αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών. Θα ήταν υπερβολή να υποστηρίζαμε πως είναι εύκολο να καταπολεμηθεί αποτελεσματικά, ώστε να εξαφανιστεί ολότελα η μάστιγα των ναρκωτικών. Κι αυτό γιατί είναι δύσκολο να εκλείψουν οι αιτίες που οδηγούν τα άτομα στα ναρκωτικά. Θα είμαστε αφελείς αν υποστηρίζαμε πως μπορούμε να αλλάξουμε από στιγμή σε στιγμή τη δομή της σύγχρονης καταναλωτικής κοινωνίας μας και να συντρίψουμε μια για πάντα τα συμφέροντα εκείνων, που ρυθμίζουν όπως θέλουν τον τρόπο της ζωής μας.

Θα μπορούσαμε όμως να υποδείξουμε κάτι άλλο : τον αγώνα. Αγώνα ενάντια στην εξάπλωση της μάστιγας στην χώρα μας. Αγώνα για την αποδυνάμωση του εχθρού.

Ο αγώνας αυτός βέβαια αφορά μόνο την πολιτεία και τους φορείς ή άτομα, που έχουν την δυνατότητα αλλά και την αρμοδιότητα να τον προσφέρουν.

1. ΠΡΟΛΗΨΗ

Είναι περίεργο το γεγονός ότι μετά από τόσα χρόνια εμπειρίας σχετικά με το πρόβλημα της ουσιοεξάρτησης, λίγα είναι τα μοντέλα που εφαρμόστηκαν διεθνώς για την πρόληψη του φαινομένου. Ιστορικά η προσπάθεια για την πρόληψη της χρήσης ουσιών πέρασε από διάφορα στάδια. Προσπάθειες μέσω περιορισμών αποδείχθηκαν αναποτελεσματικές. Οι τακτικές εκφοβισμού δεν φάνηκαν χρήσιμες και πολλές φορές έφεραν αντίθετα αποτελέσματα, κεντρίζοντας περισσότερο την περιέργεια των νέων παρά αποθαρρύνοντας τους. Είναι γενική διαπίστωση ότι άλλα

μεν άτομα αποφεύγουν τις ουσίες όταν ενημερωθούν για τους κινδύνους, ενώ αντίθετα, άλλα έλκονται από την πιθανότητα να διακινδυνεύσουν μέσω της χρήσης. Ένα ευρέως αποδεκτό πλαίσιο για την ανάπτυξη σκεπτικών πρόληψης υπήρξε αυτό που προτάθηκε από τον Gerald Carlan στη δεκαετία του 1940. Ο συγγραφέας πρότεινε 4 μορφές πρόληψης :

1. Την πρωτογενή πρόληψη, που στοχεύει στην αποτροπή της χρήσης ουσιών και η οποία απευθύνεται σε ομάδες υψηλού κινδύνου.

2. Την δευτερογενή, που περιλαμβάνει προσπάθειες παρέμβασης σε ομάδες χρηστών που χρησιμοποιούν μεν ουσίες, αλλά δεν έχουν εγκαταλείψει σταθερές συμπεριφορές χρόνιου χρήστη και

3. Την τριτογενή, που μέσω θεραπευτικών και άλλων υπηρεσιών αποσκοπεί στον περιορισμό της περαιτέρω εμπλοκής των χρόνιων χρηστών με τις ουσίες και τα επακόλουθα της χρήσης. (1)

Για μεγάλο χρονικό διάστημα οι προσπάθειες πρόληψης παρεμποδίστηκαν από τη συγκεχυμένη γενική εντύπωση ότι οι τεχνικές έπρεπε απλώς να εστιάζονται στις εφηβικές ομάδες υψηλού κινδύνου, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη αφενός μεν τις δημογραφικές, τις κοινωνικές, τις μορφωτικές, τις ψυχολογικές και τις πολιτισμικές διαφορές, αφετέρου δε τις διαφορές στο είδος της χρησιμοποιούμενης ουσίας και στον τρόπο χρήσης τους.

Η χρησιμότητα ή μη της απλής ενημέρωσης του κοινού σχετικά με τις ανεπιθύμητες συνέπειες της χρήσης ουσιών αποτέλεσε αντικείμενο σημαντικών διαφωνιών. Βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ο τρόπος αυτός πρόληψης απέφερε μάλλον μικρά θετικά αποτελέσματα. Πέρα απ'αυτό υπάρχουν συγγραφείς που υποστηρίζουν ότι αυτού του τύπου η ενημέρωση βοηθά στην εφαρμογή και στην αποδοχή διαφόρων νομοθετικών μέτρων, που από

(1)Λιάππας Γιάννης,Ναρκωτικά (Εθιστικές ουσίες,κλινικά προβλήματα αντιμετώπισης σελ. 278 -279).

πρώτη άποψη δεν είναι αρεστά στους πολίτες. Τώρα πλέον έχουμε αντιληφθεί ότι εκτος από τους νέους υπάρχουν και άλλες ομάδες πληθυσμού που βρίσκονται σε συνθήκες υψηλού κινδύνου, όπως διάφορες ομάδες γυναικών, ηλικιωμένα άτομα, άτομα που ζουν απομονωμένα, άτομα που βρίσκονται σε κρίσιμες φάσεις της ζωής τους, σπουδαστές και άλλοι.

Σε αντίθεση με παλαιότερες προσπάθειες πρόληψης που δεν αποτελούσαν παρά μεμονωμένες προσπάθειες για ενημέρωση σχετικά με τις ουσίες, οι νεότερες απόψεις για την πρόληψη επικεντρώνονται στην πληροφόρηση πάνω σε θέματα όπως η ανάπτυξη της λειτουργίας της οικογένειας, τα προβλήματα των διαπροσωπικών σχέσεων και η γενικότερη κοινωνική ασφάλεια. Ψυχολογικοί λόγοι και ειδικότερα το καταθλιπτικό συναίσθημα, είναι ένας άλλος σημαντικός διαμορφωτικός παράγοντας στην υπόθεση της ουσιοεξάρτησης, ο οποίος έχει συχνά υποτιμηθεί και παραβλεφθεί κατά το παρελθόν. Οι νεότερες απόψεις επικεντρώνουν το ενδιαφέρον περισσότερο στο χρήση παρά στην ουσία και προσπαθούν να κατανοήσουν το ρόλο που παίζει η χρήση στη ζωή του κάθε χρήστη.

Τα νέα προληπτικά προγράμματα επικεντρώνονται στην εκπαίδευση και στην εξάσκηση των ατόμων και όχι στη στείρα παροχή πληροφοριών. Η προσπάθεια αποσκοπεί στην ανάπτυξη θετικών μηχανισμών του ατόμου, που θα του επιτρέπουν να αντισταθεί στη χρήση ουσιών και θα μπορέσει να χρησιμοποιήσει άλλους τρόπους άμυνας για να ανταπεξέλθει στα προβλήματά του.

Ο αγώνας για την καταπολέμηση των ναρκωτικών στην χώρα μας πρέπει να έχει τις εξής δύο μορφές :

2. ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ

3. ΔΙΩΞΗ

Για την διαφώτιση υπεύθυνοι φορείς είναι το Σχολείο, ο Τύπος και τα Κρατικά Μέσα Ενημέρωσης.

1. ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ

Στις αιτίες που οδηγούν τα νέα κυρίως άτομα στα ναρκωτικά έγινε αναφορά, στην έλλειψη κατάλληλης διαφώτισης. Η διαφώτιση του κοινού για τον κίνδυνο των ναρκωτικών είναι σήμερα κάτι παραπάνω από απαραίτητη. Η διαφωτιστική εκστρατεία κατά των ναρκωτικών γίνεται υπεύθυνα από το ίδιο το κράτος μέσα από τους αρμόδιους φορείς του και τα μέσα ενημέρωσης.

Ο νέος ό,τι ξέρει ή προσπαθεί να μάθει, πολλές φορές δεν το ξέρει ή δεν το μαθαίνει σωστά. Γι' αυτό περισσότερο επιζημία πιστεύουμε ότι είναι η μυστικότητα που καλύπτει το θέμα, γιατί έχει σα συνέπεια να κεντρίζεται η φαντασία των νέων έτσι ώστε κάποτε, αγνοώντας τις συνέπειες, να οδηγούνται στη χρήση.

Η πλατιά λοιπόν ενημέρωση του ελληνικού λαού και ιδιαίτερα των νέων μας είναι επιτακτική ανάγκη να αρχίσει. (1)

α. ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Το σχολείο σαν κοινωνικός θεσμός έχει σκοπό την παιδεία, την εξεύρεση δηλ. και την χορήγηση των απαραίτητων μέσων για την μόρφωση του νέου ατόμου. Η μόρφωση πρέπει να στοχεύει στους εξής δύο στόχους : α) στην παροχή γνώσεων και β) στην ανάπτυξη των πητικοπνευματικών δυνάμεων του ατόμου. Ιδιαίτερα το σχολείο της Μέσης Εκπαίδευσης οφείλει να εξυπηρετεί υπεύθυνα την ψυχική εξέλιξη του εφήβου έτσι ώστε μετά την έξοδό του από την εφηβεία, να έχει αποκτήσει τις βάσεις για τη δόμηση μίας ολοκληρωμένης και συγκροτημένης προσωπικότητας.

Το ελληνικό σχολείο μέχρι σήμερα δεν κάνει όσα πρέπει για να παραδώσει στο κοινωνικό σύνολο μέλη με δυνατότητες προσαρμογής και εξέλιξης, ανθρώπους ψυχικά ισορροπημένους.

(1) Ν. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 1980 «Η ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ»

Πρέπει λοιπόν να αλλάξουν οι δομές και εκπαιδευτικούς μας συστήματος. Σαν άτομα, σαν έθνος, σαν ανθρωπότητα δεν χρειαζόμαστε μονάχα επιστήμονες και τεχνοκράτες. Έχουμε περισσότερο ανάγκη από ανθρώπους επιστήμονες και από άτομα ψυχικά ισορροπημένα και σωστά προσαρμοσμένα σε μία κοινωνία, που τις βάσεις της θα βάλει μια ανθρωποκεντρική εκπαίδευση.

Η καταπολέμηση των ναρκωτικών μέσα από το σχολείο ξεκινά ουσιαστικά από την ίδια την αλλαγή του εκπαιδευτικού συστήματος. Και στην πρώτη αυτή φάση του αγώνα για την διαφώτιση του μαθητή, προτείνονται τα εξής :

i) Να προστεθεί ειδικό κεφάλαιο στο μάθημα της Υγιεινής σχετικό με τα ναρκωτικά, όπου: α) Να φαίνεται η διάκριση των ναρκωτικών σε κύρια, συνθετικά και σε ψυχοτροπικές ουσίες, β) Να γίνεται περιγραφή των κυριότερων τουλάχιστον από αυτά, γ) Να τονίζονται διεξοδικά οι συνέπειες από την χρήση και το κείμενο να συνοδεύεται από αποκαλυπτικές φωτογραφίες της αθλιότητας των ναρκομανών.

ii) Να συγκροτηθεί ομάδα ειδικών επιστημόνων από ψυχολόγους, παιδαγωγούς, γιατρούς κ.α. που θα ασχοληθούν σε βάθος με το πρόβλημα των ναρκωτικών στα σχολεία και θα προτείνουν τρόπους αντιμετώπισής του.

iii) Να διοργανωθούν σεμινάρια στις πρωτεύουσες των μεγάλων νομών της χώρας (Αθήνα, Θεσ/κη, Λάρισα, Πάτρα, Βόλο κ.λ.π) με την έναρξη του σχολικού έτους. Στα σεμινάρια αυτά να κληθούν καθηγητές των Λυκείων της Περιφέρειας για να παρακολουθήσουν ενημερωτικά προγράμματα σχετικά με την καταπολέμηση των ναρκωτικών στα σχολεία.

v) Στα σχολεία των μεγάλων πόλεων κατά τις ώρες προσέλευσης και αποχώρησης των μαθητών να περιπολούν στους γύρω δρόμους άντρες της Υπηρεσίας Διώξεων ναρκωτικών για την εντόπιση ατόμων που πλησιάζουν τους μαθητές με σκοπό να ανοίξουν «αγορά» στα σχολεία.

Τελειώνοντας με το χώρο του σχολείου θα θέλαμε να τονίσουμε ότι εκείνο που προέχει είναι το πλησίασμα του μαθητή. Είναι ανάγκη η έδρα να έρθει πιο κοντά στο θρανίο. Όσο πιο πολύ πλησιάζουμε το παιδί, τόσο πιο μακριά αποδιώχνουμε τον

κίνδυνο, όχι μόνο των ναρκωτικών, αλλά τον κάθε κίνδυνο που απειλεί τη νιότη του τόπου μας. (2)

Β. ΤΑ ΚΡΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ (ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ - ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ).

Με τις δυνατότητες που διαθέτει σήμερα η τεχνολογία τα Μ.Μ.Ε. έχουν αποκτήσει τεράστια δύναμη και η επίδρασή τους είναι αναμφισβήτητα μεγαλύτερη στα νεαρής ηλικίας άτομα. Το γεγονός αυτό αφήνει περιθώρια τεράστιας ευθύνης τόσο για το θετικό όσο και για τον αρνητικό τους ρόλο...

Η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τα έντυπα και η διαφήμιση σπάνια στέκονται υπεύθυνα απέναντι στην ελληνική νεολαία και τα σύγχρονα προβλήματά της. Συστηματικά αποπροσανατολίζουν μακριά από τα προβλήματα που πραγματικά απασχολούν καθημερινά τους νέους. Η μικρή εμπειρία έδειξε ότι στην ελεύθερη ραδιοφωνία σταθμοί που θέλησαν να συμβάλλουν στην κταπολέμηση της μαστίγας, κατάφεραν να φέρουν σ' επαφή μεγάλο τμήμα ακροατών με τεκμηριωμένες, ενδιαφέρουσες και χρησιμότερες εκπομπές σχετικά με τα ναρκωτικά.

Οι κρατικοί και ιδιωτικοί σταθμοί θα μπορούσαν να βοηθήσουν στον αγώνα για την πάταξη της μαστίγας των ναρκωτικών στη χώρα μας Σ' αυτό πάνω θα είχαμε να προτείνουμε :

1. Να καθιερωθεί εβδομαδιαία ενημερωτική εκπομπή που θα έχει για θέμα τους κινδύνους από τις σύγχρονες μαστίγες, ναρκωτικά, αλκοόλ, AIDS κ.λ.π.

2. Στην εκπομπή αυτή μία φορά το μήνα να τίγεται το θέμα των ναρκωτικών. Μία επιτροπή από έναν ψυχολόγο, έναν εκπαιδευτικό και ένα γιατρό να έχει την ευθύνη της προετοιμασίας και της παρουσίασης της εκπομπής, που για να μπορέσει να ανταποκριθεί στη σωστή ενημέρωση του κοινού, θα πρέπει :

(2) Ν. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 1980, σελ. 162-170

α) Να καλούνται ειδικοί επιστήμονες από συγγενείς με το θέμα χώρους, που διεξοδικά και με σωστή επιχειρηματολογία να τεκμηριώνουν την άποψη πως τα ναρκωτικά είναι επικίνδυνα για την σωματική και ψυχική υγεία του ατόμου. β) Να γίνεται η παρουσίαση ατόμων που είχαν κάποτε εμπειρίες από ναρκωτικά και θα φανερωθούν με ποιό τρόπο κατάφεραν να απαλλαγούν από την συνήθεια αυτή. γ) Να επιλέγονται ταινίες από τον ελληνικό και τον ξένο χώρο, που θα παρουσιάζουν σκηνές ενδεικτικές της αθλιότητας από τη χρήση ναρκωτικών ουσιών. δ) Να επισημαίνονται οι μέθοδοι με τις οποίες πλησιάζουν οι έμποροι των ναρκωτικών τα υποψήφια θύματά τους. (3)

γ) Ο ΤΥΠΟΣ

Ο τύπος μπορεί να παίζει σημαντικό ρόλο, προβάλλοντας πρωτοβουλίες και απόψεις σχετικά με τα ναρκωτικά. Αποτελεί μεγάλο πλεονέκτημα για την χώρα μας το γεγονός, πως η συντριπτική σχεδόν πλειοψηφία του τύπου έχει ταχτεί φανερά κατά των ναρκωτικών. (4)

Κατά καιρούς εφημερίδες και περιοδικά μεγάλης κυκλοφορίας έχουν αποδοθεί σε αγώνα διαφώτισης του ελληνικού λαού σχετικά με τον κίνδυνο που εγκυμονεί η χρήση τους.

Ετσι τα τελευταία χρόνια είδαμε αξιόλογες δημοσιεύσεις, συγκλονιστικά ρεπορτάζ, αποκαλυπτικές φωτογραφίες και άλλες προσπάθειες, που συμβάλλουν θετικά στη λύση του προβλήματος.

Παρ' όλα αυτά όμως δεν λείπουν και τα κρούσματα ανευθυνότητας ή ακόμα και σκόπιμης διαστρέβλωσης της αλήθειας. Εύλογα θα μπορούσε ο καθένας να υποθέσει ότι εκείνο που ενδιαφέρει τους υπεύθυνους των εντύπων αυτών είναι μάλλον η αύξηση της πώλησης των φύλλων τους παρά η σωστή ενημέρωση του

(3) Ν. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 1980 σελ. 171

(4) Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ, 1990, ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ : ΠΡΟΛΗΨΗ σελ. 238

αναγνωστικού τους κοινού.

Με τον τύπο θα πρέπει να τονίσουμε πως χρειάζεται απόλυτη υπευθυνότητα η παρουσίαση φωτογραφιών που έχουν σχέση με τα ναρκωτικά η τέλεια επίγνωση των αποτελεσμάτων που θα είχε μία άστοχη ή σκόπιμα διαστρεβλωμένη δημοσίευση. (5)

2. ΔΙΩΞΗ

α. Η Νομοθεσία

Οι νόμοι για τα ναρκωτικά κατά το επεικέστερο χαρακτηρισμό αποδεικνύονται μη αποτελεσματικά. Αυτό δεν αποδεικνύει και η συνεχής και σε παγκόσμια κλίμακα αναθεώρηση των μέτρων καταστολής εναντίον των ναρκωτικών.

Ο νέος κατασταλτικός νόμος στη χώρα μας ο 1729/87 με τίτλο «καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών, προστασία των νέων και άλλες διατάξεις» απέτυχε παταγωδώς. Κατά την γνωμάτευση του Αρειού Πάγου δεν μπορεί να εφαρμοσθεί ούτε και σε όσους επιβάλλεται η «αναγκαστική νοσηλεία» αφού δεν υπάρχουν τα υπό του νόμου καθοριζόμενα «θεραπευτικά προγράμματα». (6)

Οι παραβάτες του νόμου περί ναρκωτικών κρατούνται στις φυλακές μαζί με τους ποινικούς, με αποτέλεσμα οι μεν εξαρτώμενοι να χειροτερεύουν, οι δε ποινικοί να γίνονται ναρκομανείς. Οι δικαστές όντως υποχρεωμένοι να στείλουν εξαρτημένα άτομα στις φυλακές και όχι σε ειδικά θεραπευτικά καταστήματα, βρίσκουν διάφορους τρόπους απαλλαγής και τους στέλνουν στα σπίτια τους, στην ουσία όμως τους στέλνουν στους εμπόρους ναρκωτικών, δηλ. στο θάνατο. Ετσι ο Ν. 1729/87 έχει γίνει ανεφάρμοστος. (7)

(5) Ν. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 1980, σελ. 172-174

(6) Αθ. Αβραμίδης, 1991

(7) Σ. ΜΑΧΑΙΡΑΣ, 1990. Το νομικό πλαίσιο κατά των ναρκωτικών στη χώρα μας σελ. 275.

Από τον Μάρτιο του 1988 ο τότε Υφυπουργός Υ.Π.Κ.Α. ανήγγειλε στην Βουλή ότι θα γίνει αναθεώρηση του Ν. 1729/87 και πολλοί ετοίμασαν τις προτάσεις τους ενώ κάποιοι άλλοι ζήτησαν την πλήρη κατάργησή του και την σύνταξη ενός νέου νόμου (8) (Α. Αβραμίδης, 1991).

Στον τομέα της καταστολής χρειάζονται ορισμένες τροποποιήσεις της νομοθεσίας, που να γίνει αυστηρότερη για τους εμπόρους. Ειδικότερα πρέπει :

1. Να απαγορευθεί η προσωρινή απόλυση προφυλακισμένων εμπόρων με χρηματική εγγύηση.

2. Να απαγορευθεί επίσης η προσωρινή απόλυσή τους μετά τη συμπλήρωση προφυλάκισης 18 μηνών.

3. Να γίνεται εντός 48 ωρών από τη σύλληψή τους η διαπίστωση ότι είναι εξαρτημένοι ή όχι, για να μην επωφελούνται της ειδικής μεταχείρισης, χρησιμοποιώντας σκόπιμα ναρκωτικά μέσα στη φυλακή.

4. Να εκσυγχρονιστεί το σωφρονιστικό σύστημα για να εμποδιστεί απολύτως η εισαγωγή ναρκωτικών στα σωφρονιστικά καταστήματα.

5. Να γίνουν αυστηρότερες οι διατάξεις για τη διαφήμιση και την πρόκληση χρήσης των ναρκωτικών.

6. Να γίνουν αυστηρότερες οι ποινές γιατρών και φαρμακοποιών που χορηγούν παράνομα ναρκωτικά.

Επίσης η ισχύουσα νομοθεσία δεν προβλέπει απολύτως τίποτε για την επανένταξη των απεξαρτημένων ατόμων. Αν όμως δεν υπάρχει η επανένταξή τους στην κοινωνία, στην εργασία, στην παραγωγή, η υποτροπή είναι βέβαιη και οι δαπάνες για την απεξάρτηση είναι μάταιες.

Τέλος πρέπει να καταργηθούν οι διατάξεις του άρθρου 17, που μιλούν για περιορισμούς διαμονής, δηλ. για εκτόπιση, γιατί οι εκτοπισμένοι ναρκομανείς, δημιουργούν εσπές στις επαρχίες που εκτοπίζονται. Πρέπει επίσης να καταργηθεί το

άρθρο 24, το οποίο μιλά για «μεταμέλεια» δηλ. για κείνους που καταδίδουν τους συνενόχους τους. (9)

8. ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Ο ρόλος της αστυνομίας στη δίωξη του λαθρεμπορίου των ναρκωτικών είναι αποφασιστικός μα και πολύπλοκος. Τα αστυνομικά όργανα αντιμετωπίζουν πολλά και δισεπίλυτα προβλήματα. Το επικίνδυνο της αποστολής τους αυτής γίνεται ακόμα πιο έκδηλο, αν αναλογιστούμε ότι οι λαθρέμποροι των ναρκωτικών έχουν τελείως διαφορετική ψυχολογία από τον συνηθισμένο εγκληματία.

Εδώ δεν έχεις να αντιμετωπίσεις ένα κοινό παραβάτη του νόμου. Έχεις να κάνεις με ευσυνείδητα τοποθετημένο κακοποιό, που ξέρει πολύ καλά τι κάνει και γιατί το κάνει.

Για την αποδοτικότερη καταπολέμηση της μάστιγας των ναρκωτικών από μέρος της Αστυνομίας θα είχαμε να προτείνουμε τα εξής :

1. Ν' αυξηθεί ο αριθμός των αντρών της Υπηρεσίας Διώξεως Ναρκωτικών.
2. Η επιλογή των αστυνομικών αυτών οργάνων να γίνεται με πρισσότερη υπευθυνότητα και με βάση τις ειδικές ικανότητες του υποψήφιου.
3. Να γίνει πλουσιότερος ο εξοπλισμός της Υπηρεσίας Διώξεως Ναρκωτικών σε εργαστήρια, όργανα και μέσα, για να είναι και ευκολότερη αλλά και αποδοτικότερη η δουλειά της Υπηρεσίας αυτής.
4. Να δοθούν υψηλότερες αποδοχές και ειδικά πριμ στα όργανα της Υπηρεσίας Διώξεως Ναρκωτικών.
5. Να πυκνωθούν οι αποστολές στο εξωτερικό ομάδων αστυνομικών για την παρακολούθηση ειδικών σεμιναρίων που έχουν σχέση με τα ναρκωτικά.
6. Να υπάρχει στενότερη και πιο επιμελημένη συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς διώξεως ναρκωτικών. (10)

(9) Σ. Μαχαίρας, 1990, σελ. 274

(10) Ν. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 1980, σελ. 176

γ. ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Η χώρα μας λόγω της γεωγραφικής της θέσης, ξέρουμε πως αποτελεί κέντρο διακίνησης μεγάλων ποσοτήτων ναρκωτικών που προέρχονται από την Μέση και την Εγγύς Ανατολής και προορίζονται είτε για το εσωτερικό είτε για τις ξένες χώρες και ιδιαίτερα της Δυτικής Ευρώπης. Γι'αυτό και είναι τεράστια η ευθύνη των οργάνων του τελωνειακού ελέγχου για την εντόπιση των λαθρεμπορών.

Η αλήθεια είναι πως η εντόπιση και η σύλληψη των λαθρεμπορών είναι αρκετά δύσκολη. Η δυσκολία αυτή όμως θα μπορούσε να ξεπεραστεί αν ο έλεγχος ήταν αυστηρότερος και επιμελέστερος. Αλλά στο σημείο αυτό παρατηρείται μία επικίνδυνη χαλαρότητα και ανεπίτρεπτη ανευθυνότητα.

Για την πληρέστερη λειτουργία του τελωνειακού ελέγχου πιστεύουμε πως χρειάζεται :

1. Αύξηση του αριθμού των τελωνειακών υπαλλήλων, ιδιαίτερα των περιπολιών και της δίωξης.
2. Υψηλότερες αποδοχές στους υπαλλήλους της κατηγορίας αυτής και αυστηρή πάταξη κάθε μορφής δωροδοκίας των τελωνειακών.
3. Συχνότερες περιπολίες σε ξηρά και θάλασσα. Ιδιαίτερα των σημείων εκείνων που προσφέρονται για διακίνηση λαθραίων εμπορευμάτων.
4. Εξοπλισμός των Λιμενικών Υπηρεσιών με σύγκρουση καταδιωκτικά σκάφη.
5. Εξονυχιστικότερος και επιμελέστερος έλεγχος κάθε εισερχομένου στο ελληνικό έδαφος από το εξωτερικό με οποιοδήποτε μεταφορικό μέσο. (11)

(11) Ν. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ, 1980, σελ. 183

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

α. Το μάθημα πρόληψης κατά των ναρκωτικών στην εκπαίδευση

Δεν είναι μόνο το γεγονός ότι για την αντιμετώπιση οποιουδήποτε σοβαρού κοινωνικού προβλήματος απαιτείται η έγκαιρη και μέσα από τη Παιδεία προετοιμασία των νέων ανθρώπων για την ουσιαστική του αντιμετώπιση, αλλά και δύο άλλοι πολύ σημαντικοί παράγοντες που καθιστούν επιτακτικό το μάθημα των ναρκωτικών στα σχολεία μας: 1) Το ότι ολοένα και περισσότερο μειώνεται ο δείκτης ηλικίας νέων παιδιών που κάνουν χρήση ναρκωτικών, 2) Το φαινόμενο της εξάπλωσης των ναρκωτικών και των κρουσμάτων της χρήσης τους σε αρκετά σχολεία των μεγαλουπόλεων.

Το μάθημα των ναρκωτικών στα σχολεία οφείλει να γίνει κάτω από αυστηρά επιστημονικές και ηλιγμένες προδιαγραφές, διαφορετικά μπορεί να δημιουργήσει περισσότερα από τα προβλήματα της άγνοιας και της αμάθειας που κυριαρχούν σήμερα.

Χρειάζεται η ανάλογη ειδικευμένη κατάρτιση και εκπαίδευση καθηγητών ή η πρόσκληση αρμόδιων επιστημόνων που έχουν τις γνώσεις, τις ικανότητες αλλά και την πρακτική εμπειρία της διδασκαλικής έδρας.

Η εκπαιδευτική διαφώτιση πρέπει να ξεκινήσει στα στάδια της Μέσης Εκπαίδευσης και ειδικότερα στη φάση της προεφηβείας γενικά και της εφηβείας ειδικότερα.

Προϋπόθεση για μια ουσιαστική και θετική ενημέρωση των νεαρών μαθητών και μαθητριών είναι η ανοικτή και χωρίς «δασκαλίστικες» οπισθοδρομικές παρωπίδες έρευνα και ανάλυση θέματος γιατί σε αντίθετη περίπτωση θα μεταβληθεί σε μία βαρετή και τυπική χώρα διδασκαλίας και τίποτε περισσότερο.

Διάφορα μέσα και υλικά εκπαιδευτικής ενημέρωσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν ώστε να πληροφορηθούν τα νέα παιδιά «πρακτικά» τις συνέπειες των ναρκωτικών στον ανθρώπινο οργανισμό.

Για να αντιμετωπίσουμε στο μέλλον το φαινόμενο της ναρκομανίας, ο πιο κατάλληλος και ασφαλής δρόμος είναι μέσα από τα νέα παιδιά που σε λίγα χρόνια θα έχουν στους ώμους τους αυτό το τεράστιο βάρος και χρειάζονται από τώρα την κατάλληλη και προπαντός έγκαιρη ενημέρωση και προετοιμασία. (1)

β. «Το καθήκον του σχολείου στην πρόληψη των Ναρκωτικών»

Σήμερα υπάρχει έλλειψη μίας γενικής θεωρίας για το σχολείο ως προς την πρόληψη των ναρκωτικών. Κυριαρχεί μία πληθώρα απόψεων που αρχίζει από την απώθηση του προβλήματος και φτάνουν μέχρι την απογοήτευση.

Συνήθως γίνεται κάποια συζήτηση ή κυρίως διάλεξη για τα ναρκωτικά, όταν κάποιο κρούσμα παρουσιασθεί στο σχολείο ή όταν τα παιδιά μπαίνουν στην «επικίνδυνη ηλικία» στην εφηβεία. Επίσης ο τρόπος που γίνονται αυτές οι συζητήσεις είναι ο ίδιος είτε πρόκειται για μικρότερους σε ηλικία μαθητές είτε σε μεγαλύτερους. (2)

Οι περισσότεροι δάσκαλοι που ασχολούνται με την πρόληψη έχουν καταλάβει, ότι οι ουσιαστικές αιτίες πρέπει να αναζητηθούν πρώτα μέσα στην οικογένεια.

Η καταπολέμηση της κατάχρησης των ναρκωτικών είναι καθήκον όλης της κοινωνίας και οφείλουν να το αναλάβουν όλοι οι άνθρωποι που εργάζονται στον παιδαγωγικό τομέα.

Η προσπάθεια να αποκτήσει ο μαθητής την ικανότητα να γίνει αυτόνομος, να αξιολογεί τη ζωή του, να την οργανώνει να παίρνει αποφάσεις, να στηρίζεται στις δικές του πεποιθήσεις και στην κρίση του, να ξέρει γιατί ζει και τι είναι αυτό που κάνει τη ζωή άξια να τη ζει κανείς. (3)

Αυτό είναι το ουσιαστικό κομμάτι της σχολικής πρόληψης Σχολική πρόληψη

(1) Σ. Μεσημέρης, 1990

(2) Τάσος Ζήσης, 1989

(3) Τάσος Ζήσης, 1989

λοιπόν σημαίνει να δώσουμε στον μαθητή τις ατομικές ικανότητες που θα το φέρουν σε θέση να ζήσει τη ζωή του κατά το δυνατό χωρίς ουσίες - υποκαταστάσεις και μάλιστα να αποκτίσει μία κριτική στάση απέναντί τους ή να μάθει να τις χειρίζεται.

(4)

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι το βάρος πέφτει στις «πλάτες» του δασκάλου και αυτή η προσπάθεια σημαίνει γι' αυτόν:

1. Μετάδοση γνώσεων στους μαθητές για τα ναρκωτικά και την επίδρασή τους, πράγμα που σημαίνει ότι θα πρέπει ο ίδιος να είναι πολύ ενημερωμένος.

2. Προώθηση της λεγόμενης «κοινωνικής μάθησης» όπως :

α. Γνωριμία με τον εαυτό (αυτογνωσία)

β. Ικανότητα να αντιλαμβάνονται τις συγκρουόμενες καταστάσεις τις αντιφάσεις των προσδοκιών και των πράξεων των άλλων, να τις επεξεργάζονται και ικανότητα να τις αντέχουν.

γ. Δεξιότητα επικοινωνίας, η ικανότητα να παρουσιάζουν με κατάλληλο τρόπο τις δικές τους ανάγκες και συμφέροντα στους άλλους. Να αποκαθιστούν μία ατομική ισορροπία ανάμεσα στις διαφορετικές απόψεις.

3. Σύλληψη του ρόλου του ως βοηθού και συμβούλου των μαθητών και όχι μόνο ως μέσου μετάδοσης γνώσεων.

4. Υψηλός βαθμός παραχώρησης ελεύθερου πεδίου για συμμετοχή των παιδιών στην λήψη αποφάσεων του σχολείου αφού αφορά και τα ίδια.

Η σχολική πρόληψη που παίρνει υπόψη αυτά τα στοιχεία πλησιάζει στα ουσιαστικά παιδαγωγικά καθήκοντα του σχολείου και τα θέτει στο προσωπικό για τους παιδαγωγούς αλλά και το Υπουργείο Παιδείας.

γ. Στοιχεία σχολικής πρόληψης Ναρκωτικών

Η πιο συνηθισμένη μέθοδος σχολικής πρόληψης είναι η συζήτηση του

προβλήματος στο μάθημα. Είναι στη φύση του σχολείου να αντιμετωπίζει ένα κοινωνικό πρόβλημα, όπως αυτό της χρήσης ναρκωτικών από νέους κυρίως με την μορφή σειράς μαθημάτων.

Μέχρι τώρα έχουν διαπιστωθεί δύο κύριες τάσεις:

1) Η μία στοχεύει στην τρομοκράτηση, χρησιμοποιεί τα Μασικά Μέσα Ενημέρωσης τα οποία εξορκίζουν εν μέρει αδιαφοροποίητα κάθε είδος ναρκωτικών.

2) Η άλλη στηρίζεται στην αντικειμενική πληροφόρηση σε μία προσπάθεια να μεταδώσει στους μαθητές μία εικόνα «χωρίς αξιολόγηση» για τα ναρκωτικά και την κατάχρησή τους και κινείται κυρίως στο διανοητικό επίπεδο.

Οι μέχρι τώρα εμπειρίες έχουν δείξει ότι η πρόληψη με την τρομοκρατία δεν έφερε κανένα αποτέλεσμα, ειδικά στο χώρο των εξαρτητικών ουσιών. Επιφέρει στους μαθητές μόνο μία βραχυπρόθεσμη αλλαγή συμπεριφοράς. (5)

Πολλά μειονεκτήματα παρουσιάζει και η αντικειμενική ενασχόληση της κατάχρησης εξαρτητικών ουσιών με την μορφή της μετάδοσης δεδομένων σε νοητικό επίπεδο, γιατί όπως ήδη έχει αναφερθεί δίνεται πολύ λίγη ευκαιρία για πρόληψη με την καθαρή μετάδοση γνώσεων.

Ας δούμε μερικά μειονεκτήματα των γενικών μαθημάτων για τα ναρκωτικά.

Ο δάσκαλος μπορεί να μην είναι επαρκώς ενημερωμένος και η αιτία δεν βρίσκεται μόνο στην ελλιπή εκπαίδευση αλλά και στην διάδοση διαφόρων θεωριών και αποτελεσμάτων που μάλλον μπερδεύουν παρά βοηθούν τον δάσκαλο.

Επίσης υπάρχει έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού ανάμεσα στους δασκάλους. Δεν υπάρχει συμφωνία ή συνεννόηση για το χρόνο, το περιεχόμενο και την μορφή της κάθε επεξεργασίας του θέματος.

Μόνο λοιπόν η επεξεργασία του προβλήματος «ναρκωτικά» με τρόπο συντονισμένο και συνεργατικό δημιουργεί τις προϋποθέσεις για να ανιληφθούν οι

(5) Τάσος Ζήσης, 1989

μαθητές την πολυπλοκότητα του προβλήματος χωρίς να νιώθουν ανασφάλεια απ' τα αντιφατικά στοιχεία. (6)

Ακόμη πιστεύουμε ότι απαιτείται μία συμβουλευτική δραστηριότητα του δασκάλου εννοώντας με τον όρο μία ιδιαίτερη μορφή επίλυσης προβλημάτων όπου ο σύμβουλος πρέπει να φτάσει σε μία ορθολογική αντίληψη της κατάστασης του και να μπορεί να αναγνωρίσει και να επεξεργαστεί τα συναισθήματά του.

Από την σκοπιά αυτή η συμβουλευτική αποτελεί τμήμα της εκπαίδευσης που όμως θέτει υψηλές απαιτήσεις στο δάσκαλο. Προϋποθέτει ότι ο δάσκαλος αποδέχεται τον εαυτό του κι έχει την ικανότητα να προσεγγίζει τις δικές του δυσκολίες ανοιχτά, ότι εμπιστεύεται τον εαυτό του και ότι διαθέτει κάποια συναισθηματική σιγουριά.

Στο σχολείο μένει πολύ λίγος χρόνος, λόγω του φόρτου υποχρεώσεων στα μαθήματα και σε διοικητικές ευθύνες, να ασχοληθεί με τα προβλήματα των μαθητών ή να ασχοληθεί πιο εντατικά με μεμονωμένα άτομα.

Υστερα σπάνια ο δάσκαλος θα βρει ένα ήσυχο μέρος όπου θα μπορέσει να κουβεντιάσει ανενόχλητος.

Για να αποδεχτούμε τα όρια της συμβουλευτικής μέσα στο σχολείο χρειάζεται ενεργοποίηση μέσα στα όρια αυτά με σκοπό να διευρυνθεί το δεδομένο πλαίσιο όσο γίνεται περισσότερο. (7)

δ. «Σχολικές εκδρομές και πρόληψη ναρκωτικών»

Οι εκδρομές παρέχουν στον δάσκαλο πολλές δυνατότητες εκτός των πιέσεων του σχολείου και έτσι είναι πιο εύκολη η ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων μέσα στην τάξη.

Με στόχο την πρόληψη ναρκωτικών μπορούμε να κάνουμε τις ακόλουθες σκέψεις.

(6) Κρεμμύδα Μαρία, 1992

(7) Κρεμμύδα Μαρία, 1992

Καλύτερα η εκδρομή να μην έχει σταθερό πρόγραμμα, γιατί αυτό αποκλείσει σε μεγάλο βαθμό την συμμετοχή των μαθητών και εμποδίζει την ανάπτυξη της αυτονομίας και τη διάθεση για υπευθυνότητα.

Η κοινή δουλειά προωθεί τις σχέσεις και ευνοεί μία έντονη ταύτιση των μαθημάτων με την εκδρομή. Έτσι ο καθένας νιώθει ότι συμμετέχει πιο έντονα και ότι η επιτυχία εξαρτάται και από αυτόν. (8)

Σε πολλούς ίσως να φανούν οι σκέψεις αυτές ουτοπικές και αυτό οφείλεται στην κατάσταση που βρίσκονται τα σχολεία σήμερα.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

α. Ο ρόλος της οικογένειας στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς του ατόμου

Αν λάβουμε υπ' όψη τις λειτουργίες της οικογένειας, θα διαπιστώσουμε ότι παίζει κύριο λόγο στην διαμόρφωση της προσωπικότητας και κατ' επέκταση της συμπεριφοράς των παιδιών. Βέβαια αυτό συνεπικουρείται και με τη συμμετοχή του σχολείου και του κοινωνικού συνόλου.

Η οικογένεια έχει μία τάση συρρίκνωσης. Είναι γεγονός ότι έχει χάσει ένα μεγάλο μέρος των λειτουργιών της κοινωνικοποίησης και της αμοιβαίας αγωγής και προστασίας των μελών της. Αυτές οι λειτουργίες αποτελούσαν βασικό στοιχείο έμπρακτης έκφρασης και συνεχούς βεβαίωσης της κοινωνικής συνοχής.

Όσο πιο σύνθετες γίνεται η κοινωνία και απαντά περιπλοκώτερη οργάνωση, τόσο οι βασικές της λειτουργίες θα αποδυσμεύονται και θα αυτονομούνται. Σαν ιδιαίτεροι πια σκοποί θα επιτελούνται από άλλους εξειδικευμένους θεσμούς. (9)

Όπως και να εξελίσσεται η κοινωνία, η οικογένεια ουσιαστικά αρχίζει από την περίοδο που το παιδί «εισβάλλει» στο περιβάλλον του ζευγαριού. Η αγάπη, η τρυφερότητα και η φροντίδα που δίνουν οι γονείς, είναι στοιχεία που οριοθετούν

(8) Κρεμμύδα Μαρία, 1992

(9) Τσαούσης Δ., Η Κοινωνία του ανθρώπου, σελ. 447

την περαιτέρω εξέλιξη. Ένα ανεπιθύμητο μωρό, «εγκατελειμμένο» στα χέρια μίας baby - sitter ή στον παππού ή στην γιαγιά, δεν είναι σίγουρα και η καλύτερη αρχή.

Το μικρό παιδί από την στιγμή που αρχίζει να αναλαμβάνεται, αρχίζει και να πλάθει την προσωπικότητά του, προετοιμάζεται για την είσοδό του στην κοινωνία του σχολείου και στην ευρύτερη κοινωνία. Το παιδί μέσα στη μικρή κοινωνία της οικογένειας αρχίζει να παρατηρεί τη συμπεριφορά, τις κινήσεις των γονιών του. Εδώ αρχίζει η οικογένεια να μεταβιβάζει στο παιδί αρχές γνώσεις. Το παιδί από την πλευρά του θεωρεί τους γονείς του πρότυπα, τους θαυμάζει και τους μιμείται. Τα πρότυπα αυτά θα πρέπει να είναι υγιή, μια και αυτά θα καθορίσουν τη συμπεριφορά και τις αναλήψεις των παιδιών.

Αργότερα όταν ενταχθούν στη κοινωνία του σχολείου θα αποκτήσουν και κάποια άλλα πρότυπα. Η οικογένεια θα πρέπει πάλι να είναι παρούσα, να αποτρέψει τα παιδιά από τυχόν λαθεμένες επιλογές και προτιμήσεις. Καθήκον της, είναι να προετοιμάσει το παιδί για την εντολή του, σε άλλη ομάδα. Σιγά - σιγά και με την παράλληλη ενταξή του στο σχολείο, οι γονείς θα πρέπει να δώσουν στο παιδί να καταλάβει το πως λειτουργεί η κοινωνία των μεγάλων, τους κινδύνους που θα συναντήσει αρχίζοντας να είναι ενεργό μέλος αυτής. Η προετοιμασία για να μπορέσει το παιδί να ενταχθεί ομαλά αλλά και να λειτουργεί, μέσα βέβαια στα πλαίσια των δυνατοτήτων του, αρχικά μέσα στο σχολείο πρέπει να είναι από τα ακύρια μελήματα της οικογένειας.

Θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε το μικρό παιδί σαν ένα σφουγγάρι που απορροφά τα πάντα. Γι'αυτό οι γονείς θα πρέπει να προσπαθήσουν να έχουν την πρέπουσα συμπεριφορά. Είναι πολύ σημαντικό να ασχολούνται όσο το δυνατόν περισσότερο με το παιδί, να το παρακολουθούν σ' όλα τα στάδια της ανάπτυξης του. Χρειάζεται προσοχή, ο τρόπος που θα περάσουν στο παιδί μέσα από την καθημερινή ζωή, τις ιδέες και τις αναλήψεις.

Μία σφιόσφαιρα γεμάτη από καυγάδες και διαφωνίες, ένας άβουλος πατέρας ή μία απόλυτα αυταρχική μητέρα σίγουρα δεν είναι τα ιδανικά πρότυπα.

Παρακολουθώντας για παράδειγμα έναν προβληματικό ενήλικα, και κοιτάζουμε στα παιδικά του χρόνια, θα διαπιστώσουμε ότι από κει οφείλονται κάποια από τα προβλήματα του. Οι απαιτήσεις του γονέα από το παιδί του θα πρέπει να είναι ανάλογες πάνω από όλα με την ηλικία του. Οι γονείς καλό θα ήταν να καταλάβουν ότι χρειάζονται και οι δύο στην διαπαιδαγώγησή του. Πλάθοντας ένα άβουλο, υπερπροστατευτικό παιδί δεν κατορθώνουν τίποτε άλλο από το να συναντήσουν σοβαρές δυσκολίες αργότερα. Η κύρια οργάνωση της προσωπικότητας γίνεται τα πρώτα χρόνια. Εκεί η οικογένεια θα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή.

Η διάπλαση συνεχίζεται και στην εφηβεία. Εδώ η οικογένεια, θα χρειαστεί να διαφοροποιήσει τον τρόπο συμπεριφοράς της προς τον έφηβο, από εκείνη βέβαια της παιδικής ηλικίας.

Δίνεται εμγάλη σημασία στο να προετοιμάζονται οι γονείς για την εφηβική ηλικία των παιδιών. Οι καταστάσεις που θα αντιμετωπίσουν δεν είναι καθόλου εύκολες. Μπροστά στη συμπεριφορά των παιδιών τους θα εκπλαγούν ή θα τα χάσουν.

Σ' αυτό το στάδιο γίνονται τα περισσότερα λάθη από τους γονείς, όσον αφορά τη στάση τους απέναντι στον έφηβο, με αποτέλεσμα να απομακρύνονται από το παιδί. Δεν συμβαίνει όμως πάντα αυτό. Οι σοβαρότερες δυσκολίες γονιών - εφήβων, παρατηρούνται όταν στα προηγούμενα στάδια δεν υπάρχει επικοινωνία και συνεργασία. Λογικό είναι τότε να συνεχιστεί και στην περίοδο της εφηβείας. Είναι αρκετά δύσκολο να γεφυρωθεί το χάσμα ανάμεσα στους γονείς και στα παιδιά στην εφηβεία, όταν υπήρξε μία ανύπαρκτη σχέση η αδιαφορία πολλές φορές, κατά την παιδική ηλικία.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η οικογένεια βρίσκεται σε κάθε στιγμή της ζωής του ατόμου, από τη στιγμή που γεννιέται να το στηρίζει και να το οδηγήσει.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

α. Κοινότητες που εφαρμόζουν το πρόγραμμα «Οικογένειας»

Οι θεραπευτικές κοινότητες που λειτουργούν στη χώρα μας, αλλά και στο εξωτερικό έχουν υιοθετήσει την άποψη ότι η οικογένεια παίζει καθοριστικό ρόλο στην θεραπεία του έφηβου χρήστη ναρκωτικών ουσιών και είναι μία από τις παραμέτρους της κατάστασης των μελών της.

Επιγραμματικά, το εθισμένο άτομο προέρχεται από γονείς που ή δεν δίνουν στα παιδιά τους αγάπη, φροντίδα, στοργή ή που δίνουν χωρίς να θέτουν όρια. Πολλές φορές χρησιμοποιούν τα παιδιά τους για να καλύπτουν δικά τους προβλήματα, αδιέξοδα και συγκρούσεις.

Αν στην διάρκεια της θεραπείας του δεν συνιλεστούν αλλαγές στο οικογενειακό περιβάλλον, το μέλος με την αποφοίτησή του θα αντιμετωπίσει τα ίδια προβλήματα και θα εμπλακεί στις ίδιες διαδικασίες που υπήρχαν πριν παρακολουθήσει κάποιο πρόγραμμα. Ενώ η οικογένεια όντας αμέτοχη σ' αυτή τη διαδικασία αλλαγής ασυνείδητα θα προσπαθήσει να την πυρπολήσει. (10)

Όλες οι θεραπευτικές κοινότητες στην Ελλάδα εφαρμόζουν το πρόγραμμα της «Οικογένειας». Ετσι λοιπόν, η Εξοδος, η Στροφή, η Ιθάκη, η Παρέμβαση, η Διάβαση (Κ.Ε.Θ.Ε.Α) έχουν σαν αναπόσπαστο κομμάτι της όλης λειτουργίας τους και το πρόγραμμα «Οικογένειας».

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα, που δεν διαφέρει κατά πολύ στις διάφορες κοινότητες, απευθύνεται σε γονείς, αδέρφια και συγγενείς των εφήβων χρηστών ή των ενηλίκων, ανάλογα πάντα με τις ηλικίες που δέχεται η κοινότητα.

Οι στόχοι του προγράμματος είναι :

- * Η στήριξη και φροντίδα της οικογένειας του εξαρτημένου ατόμου
- * Η ενημέρωσή της για το πρόβλημα, για την βοήθεια που μπορεί να πάρει το εθισμένο μέλος και για την βοήθεια που η ίδια η οικογένεια μπορεί να έχει.

(10) Πουλόπουλος Μπάμπης : «Το πρόγραμμα Οικογενειακής Θεραπείας» σελ.3

* Η κινητοποίηση των γονέων για τροποποίηση της στάσης τους απέναντι στον χρήστη και απέναντι στη ζωή τους.

* Η δημιουργία θεραπευτικής συμμαχίας μεταξύ οικογένειας και κοινότητας.

* Η προσωπική ανάπτυξη των μελών της οικογένειας, η βελτίωση των μεταξύ τους σχέσεων.

* Η πρόληψη σε σχέση με τα άλλα μέλη της Οικογένειας.

β. Το πρόγραμμα Οικογενειακής Θεραπείας έχει δύο σκέλη :

1. Παράλληλες Ομάδες

2. Ανεξάρτητες Ομάδες

Στις παράλληλες ομάδες του προγράμματος συμμετέχουν γονείς που τα παιδιά τους είναι μέλη της κοινότητας, ενώ στις ανεξάρτητες ομάδες συμμετέχουν γονείς που τα παιδιά τους δεν είναι μέλη της κοινότητας, είτε γιατί διέκοψαν το πρόγραμμα, είτε γιατί δεν έχουν ξεκινήσει άμεσα τη θεραπεία τους.

Άλλες ομάδες που υπάρχουν στις θεραπευτικές κοινότητες είναι :

α. Ομάδες αυτοβοήθειας που πραγματοποιούνται σε τακτά διαστήματα

Στόχοι των ομάδων αυτών είναι η συνειδητοποίηση του προβλήματος, η αλληλοϋποστήριξη των γονέων, η αλλαγή της στάσης της Οικογένειας απέναντι στο εξαρτημένο άτομο, καθώς και η εκπαίδευση σε αυτή την αλλαγή.

β. Συμβουλευτική οικογενειών από το θεραπευτικό προσωπικό του προγράμματος. Εδώ ο στόχος είναι να συνειδητοποιήσει το κάθε μέλος της οικογένειας την προσωπική του ευθύνη και να επιλέξει δημιουργικούς τρόπους στάσης και συμπεριφοράς απέναντι στο εξαρτημένο άτομο.

γ. Τέλος λειτουργούν ομάδες οικογενειακής θεραπείας από ειδικούς οικογενειακούς θεραπευτές, οι οποίοι συνεργάζονται μόνιμα με το πρόγραμμα. Σκοπός είναι να λύσει το κάθε μέλος της οικογένειας τα προβλήματα εκείνα που δημιουργούν δυσλειτουργία στην οικογένεια και επίσης να εκπαιδευτεί σε νέο ρόλο γονιού, έχοντας βαθύτερη κατανόηση του εαυτού του και των άλλων. (11)

(11) Τα Νέα της Ιθάκης. Πρόγραμμα Οικογένειας. Γκιουάρ Macnado. Σελ.: 18

δ. Οι ομάδες πολλαπλής οικογενειακής θεραπείας.

Αυτές αποτελούνται από τα παλιά μέλη της Κοινότητας ή μέλη της επανένταξης και τις οικογένειές τους.

Στόχος τους είναι η αναδιαπραγμάτευση καινούριων σχέσεων μεταξύ των μελών της οικογένειας σ' ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον. (12)

Βασική αρχή των προγραμμάτων Οικογένειας είναι ότι η κινητοποίηση και η αλλαγή της οικογένειας, επιφέρει κινητοποίηση και αλλαγή στο εξαρτημένο άτομο.

Οι γονείς τις περισσότερες φορές είναι αυτοί που πρώτοι αντιμετωπίζουν το πρόβλημα. Οι πιέσεις από την οικογένεια δηλώνονται ως το πρώτο και ίσως το μοναδικό κίνητρο που ο έφηβος - χρήστης προσεγγίζει το πρόγραμμα.

Ελεύθερος χρόνος και σωστή αξιοποίηση

Βασικός τομέας στη ζωή του παιδιού παραμένει η ψυχαγωγία του. Ο νέος έχει ένα τεράστιο δυναμισμό που πρέπει κάπου να τον διοχετεύσει. Δεν υπάρχει, όμως δυστυχώς το κατάλληλο κλίμα και η ανάλογη υποδομή για να διοχετεύσει αυτό το δυναμισμό. Ετσι, η ανάγκη της νεολαίας για άθληση εξαντλείται στην τηλεόραση, στην κερκίδα και εκτονώνεται στο κουλιγκανισμό και στη βία. Η ανάγκη για πολιτιστική δραστηριότητα και επικοινωνία εγκλωβίζεται μέσα στην καφετέρια, όπου ο δυναμισμός του καταστέλλεται. Η εξωσχολική απασχόληση και ο εξωτερικός χρόνος διατίθενται από μέρους των νέων παιδιών στα κατευθυνόμενα μέσα ψυχαγωγίας pub, bar, disco, και τα οποία αποτελούν το σημείο αναφοράς τους.

Ο έφηβος καταφεύγει συνήθως στα κέντρα αυτά για να βρει τη συντροφιά των συνομηλίκων του, μη έχοντας τίποτα άλλο καλύτερο να κάνει.

Σε καμιά άλλη περίοδο της ζωής του ανθρώπου η κοινότητα των συνομηλίκων δεν είναι τόσο σημαντική όσο στην περίοδο της εφηβείας. Η επίδραση των

(12) Πουλόπουλος Μπάμπης : «Το πρόγραμμα Οικογενειακής Θεραπείας» Σελ. 4-5

συνομηλικών πάνω τους είναι πολύ πιο δυνατή από εκείνη των γονιών ή των δασκάλων.

Εκεί νιώθουν τον εαυτό τους ελεύθερο, βιώνουν και επιβεβαιώνουν την ατομικότητά τους. Εκεί μέσα ζυγίζουν τον εαυτό τους, βλέπουν τι αξίζουν, τι μετράνε, σε σύγκριση με τους άλλους. Επιδιώκουν, με κάθε τρόπο, την αναγνώριση της παρέας και δύσκολα μπορούν στην κοινή γνώμη και επιταγή. Από την άλλη μεριά σ' αυτή την κοινότητα γίνονται αποδεκτά μόνο εφόσον έχουν αποκτήσει κοινά ενδιαφέροντα και ίδιες συνθήκες ζωής.

Στα στέκια τα παιδιά αναζητούν την επικοινωνία. Εκεί «δικτυώνονται» και τα «βαποράκια».

Αυτός ο τρόπος ψυχαγωγίας είναι συνέπεια της νέας κοινωνίας και της αρχιτεκτονικής δομής των πόλεων. Εμείς δεν εναντιωνόμαστε σ' αυτόν τον τρόπο ψυχαγωγίας, επισημαίνουμε όμως το γεγονός ότι δεν υπάρχουν για τα παιδιά εναλλακτικές λύσεις.

Δεν παρέχονται από την πλευρά της Πολιτείας δυνατότητες επιλογής για την τόνωση π.χ. του ερασιτεχνικού αθλητισμού και της ερασιτεχνικής πολιτιστικής δραστηριότητας, καθώς και για κάθε μορφή δημιουργικής απασχόλησης και ενδιαφερόντων της νεολαίας που είναι αποφασιστικά στοιχεία για την πρόληψη.

Στις υπάρχουσες συνθήκες θεωρούμε καθοριστικό να ενισχύονται οι πρωτοβουλίες και η αυτενέργεια προς αυτή την κατεύθυνση σ' όλους τους χώρους όπου συχνάζουν νέα παιδιά (σχολείο, τόπος δουλειάς κ.α.).

Σοβαρό ρόλο σε τέτοιες προσπάθειες μπορεί να παίξει η Τ.Α., με προϋπόθεση την ενίσχυσή της για την αξιοποίηση προγραμμάτων που αφορούν τον ελεύθερο χρόνο της νεολαίας. (1)

8. Επαγγελματική αποκατάσταση - επιβίωση

Το παιδί, και από το γυμνάσιο ακόμα, σκέφτεται με το δικό του τρόπο το μέλλον του. Βλέπει το φίλο του, τον αδερφό του, τα μαρτύρια που περνούν για τις πανελλήνιες, τις δυσκολίες τους, τις αποτυχίες τους και μετά την αποφοίτησή τους από τους χώρους της Παιδείας, διαπιστώνει ότι δεν μπορούν να βρουν εύκολα δουλειά. Όλα αυτά τον κάνουν και αναρωπιέται ; «Τι θα κάνω;» Μετά του γεννιέται το μεγάλο ερωτηματικό : «Τι πράγμα είναι αυτή η κοινωνία που πρέπει και εμείς να μπορούμε ; Πως είναι η ζωή ; Αξίζει ο κόπος ;»

Στη Διεθνή Σύσκεψη που έγινε στη Βιέννη για τα ναρκωτικά τον Αύγουστο του '87, ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΗΚΕ από τους περισσότερους συζητητές ότι ο κύριος παράγοντας που αποδιοργανώνει σήμερα την προσωπικότητα τόσο μεγάλου αριθμού νέων και τους κάνει ευάλωτους στη χρήση ναρκωτικών ουσιών είναι η δυσκολία εξεύρεσης εργασίας, η μεγάλη ανασφάλεια και ο ανελέητος ανταγωνισμός για την επιβίωσή τους.

Ο παράγοντας αυτός σφραγίζει σήμερα την εποχή μας. Οι νέοι καλούνται να ενταχθούν σε μία κοινωνία που τους επιφυλάσσει μία αμφίβολη επιβίωση, για αρκετούς δε προβληματική.

Οι θέσεις εργασίας λιγοστεύουν συνεχώς. Ζητούνται από τον καθένα όλο και περισσότερα εφόδια, όλο και μεγαλύτερη εξειδίκευση. Όλα όμως αυτά τα προσόντα αποκτούνται με οικονομική άνεση και συστηματική καθοδήγηση. Και δεν είναι λίγοι εκείνοι που στερούνται και τα δύο. Έτσι, ο ανταγωνισμός και η ανασφάλεια γίνονται πηγή άγχους, αγωνίας, απόγνωσης. Και αυτή η εικόνα αποτελεί την σημερινή πραγματικότητα σε όλες τις αναπτυγμένες και βιομηχανικές χώρες, και ιδιαίτερα στις χώρες της Ε.Ο.Κ.

Η ανεργία είναι ένας βασικός παράγοντας που ωθεί τα άτομα να κάνουν χρήση τοξικών ουσιών.

Στην Ελλάδα, όταν αναφερόμαστε σε 260.000 άτομα που κάνουν χρήση ναρκωτικών μέσα σε 10.000.000 πληθυσμό, είναι φανερό ότι μιλάμε για ένα σοβαρό πρόβλημα. (2)

(2) Μ. Παναγιωτοπούλου, 1990, σελ. 242 - 243

Θ. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΞΟΔΟΣ»

Το θεραπευτικό πρόγραμμα «ΕΞΟΔΟΣ» ανήκει στο ΚΕ.Θ.Ε.Α. (Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων) είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με σκοπό την αντιμετώπιση του προβλήματος της εξάρτησης από φαρμακευτικές ουσίες. Στην πορεία του το ΚΕ.Θ.Ε.Α. προσπαθεί να δραστηριοποιήσει όλες τις κοινωνικές ομάδες και να καταδείξει ότι τα ναρκωτικά δεν είναι μόνο πρόβλημα των ειδικών και των χρηστών.

Τα προγράμματα του ΚΕ.Θ.Ε.Α. είναι «στεγνά» (δεν χορηγείται καμία φαρμακευτική ουσία) και η προσέλευση των χρηστών είναι εθελοντική.

Το θεραπευτικό πρόγραμμα «ΕΞΟΔΟΣ» αποτελεί ολοκληρωμένο, πολυφασικό πρόγραμμα. Βασικός σκοπός του είναι η παροχή υπηρεσιών θεραπείας και πρόληψης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών στην ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Ελλάδας. Η συμμετοχή ενός εξαρτημένου ατόμου στο Πρόγραμμα «ΕΞΟΔΟΣ» είναι εθελοντική και δωρεάν. Επίσης δεν παρέχουμε στους χρήστες υποκατάστατα ναρκωτικών ουσιών σε κανένα στάδιο.

Το θεραπευτικό πρόγραμμα «ΕΞΟΔΟΣ» περιλαμβάνει τις εξής μονάδες :

1. Την θεραπευτική Κοινότητα «ΕΞΟΔΟΣ» όπου πραγματοποιείται η ψυχική απεξάρτηση ενός χρήστη.

Η θεραπευτική Κοινότητα «ΕΞΟΔΟΣ» είναι μία από τις έξι θεραπευτικές Κοινότητες του Κ.Ε.Θ.Ε.Α. και η πρώτη που δημιουργήθηκε σε επαρχιακή πόλη. Η έναρξη της λειτουργίας της χρονολογείται από το Σεπτέμβριο του 1984.

Η θεραπευτική Κοινότητα είναι μία ομάδα αυτοβοήθειας, αποτελούμενη από ανθρώπους που έχουν σταματήσει την χρήση εξαρτητικών ουσιών και που αγωνίζονται να επανακαθορίσουν τη θέση τους στη ζωή ενεργητικά και δημιουργικά. Είναι ένα κοινωνικό σύνολο με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα που έργο του είναι η δημιουργική αντιμετώπιση και κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών.

Στο πλαίσιο αυτό η Θεραπευτική Κοινότητα «ΕΞΟΔΟΣ» είναι ζωντανή κοινωνική ομάδα με τους παρακάτω στόχους.

α. Την προσωπική εξέλιξη και αλλαγή των μελών της

β. Τον εντοπισμό και κάλυψη των λειτουργικών αναγκών της ομάδας από τα ίδια τα μέλη της Κοινότητας.

γ. Την αναζήτηση και επίλυση συνεχώς νέων πτυχών της εξάρτησης

2. Κέντρο Ενημέρωσης Λάρισας και κέντρο Ενημέρωσης Βόλου με στόχο :

Την υποστήριξη και παραπομπή σε θεραπευτική Κοινότητα χρηστών ναρκωτικών ουσιών. Την υποστήριξη και συμβουλευτική χρηστών φαρμακευτικών ουσιών και των οικογενειών τους. Προγράμματα συμβουλευτικής και παραπομπής για ψυχική απεξάρτηση φυλακισμένων χρηστών στις φυλακές Λάρισας και Βόλου. Την ενημέρωση του κοινού για το θέμα των ναρκωτικών.

3. Κινητή Μονάδα ενημέρωσης, η οποία λειτουργεί με σκοπό την ενημέρωση και πρόληψη στο πρόβλημα των ναρκωτικών στην ευρύτερη περιοχή της Κεντρικής Ελλάδας.

4. Η Κοινωνική Επανάσταση η οποία λειτουργεί από τον Φεβρουάριο του 1993 με έδρα την Λάρισα.

Όταν το μέλος ολοκληρώσει το πρόγραμμα της Θεραπευτικής Κοινότητας «ΕΞΟΔΟΣ» ζητάει και εντάσσεται στην Κοινωνική Επανάσταση. Έχει ήδη αντιστρέψει έμπρακτα αρκετά προβλήματα του και έχει συνειδητοποιήσει τα θετικά στοιχεία της προσωπικότητας του έτσι ώστε να είναι έτοιμος να οργανώσει τη ζωή του σε επαγγελματικό, κοινωνικό και προσωπικό επίπεδο.

Η βασική μας αρχή είναι η ενεργή συμμετοχή ενός ατόμου στην κοινωνία και η συνεχής προσωπική του εξέλιξη έχοντας ένα σύστημα αξιών που αντιπροσωπεύει την ειλικρίνεια, υπευθυνότητα, συλλογικότητα, εξέλιξη.

5. Το πρόγραμμα Οικογένειας με βασικό στόχο την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση, υποστήριξη και αλλαγή της στάσης της οικογένειας απέναντι στο χρήστη.

Το πρόγραμμα Οικογένειας γίνεται στην Λάρισα και περιλαμβάνει :

α. Ομάδες αυτοβοήθειας που πραγματοποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

β. Συμβουλευτική οικογενειών από το θεραπευτικό προσωπικό του Προγράμματος.

γ. Τέλος λειτουργούν ομάδες οικογενειακής θεραπείας από ειδικούς οικογενειακούς θεραπευτές, οι οποίοι συνεργάζονται μόνιμα με το Πρόγραμμα.

6. Τα τμήματα Εκπαίδευσης, Τήρησης Στοιχείων και Αξιοποίησης Πόρων τα οποία καλύπτουν τους παρακάτω τομείς αντίστοιχα :

α. Πρόγραμμα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης στην Κοινότητα και την Επανένταξη.

- Κατάρτιση προγραμμάτων εκπαίδευσης στην πρόληψη, επαγγελματιών ψυχικής υγείας, σε συνεργασία με τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

β. Την τήρηση στοιχείων από τις μονάδες του θεραπευτικού προγράμματος και τη διεξαγωγή στη συνέχεια μελετών αποτίμησης, καθώς και έρευνας σε νέες πτυχές της διαδικασίας ψυχικής απεξάρτησης.

γ. Την εξεύρεση πόρων για την κάλυψη των υπάρχουσών αναγκών του Προγράμματος και αφ' ετέρου την αξιοποίηση κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σε προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ Θ.Κ. «ΕΞΟΔΟΣ»

Σύμφωνα με την παρουσίαση και ανάλυση των Στατιστικών Στοιχείων της Θεραπευτικής Κοινότητας «ΕΞΟΔΟΣ» στη διάρκεια των 7 χρόνων λειτουργίας προσήλθαν 493 άτομα.

1. ΦΥΛΟ

Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουμε από τα 493 άτομα οι 420 (85%) ήταν άντρες και οι 73 (15%) γυναίκες.

ΑΝΔΡΕΣ	420	85%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	73	15%

Αυτή η μεγάλη διαφορά μεταξύ αντρών και γυναικών είναι ένα χαρακτηριστικό των χρηστών που συνοδεύει τα 2 φύλλα.

2. ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	147	30%
-----------------	-----	-----

3. ΗΛΙΚΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ

< 14 ΕΤΩΝ	155	31%
15-17 ΕΤΩΝ	206	42%
18-20 ΕΤΩΝ	80	16%
20 ΚΑΙ ΑΝΩ	29	6%

Ο μεγαλύτερος αριθμός άρχισε τη χρήση σε ηλικία ανάμεσα στα 15-17 τους χρόνια. Συνολικά το 74% των μελών ξεκίνησαν την χρήση σε ηλικία κάτω των 18 ετών.

4. ΟΥΣΙΑ ΕΝΑΡΞΗΣ

ΧΑΣΙΣ	262	53%
ΧΑΠΙΑ	195	39%
ΑΛΚΟΟΛ	36	8%

Περισσότεροι από τους μισούς δήλωσαν ότι η ουσία που ξεκίνησαν τη χρήση ήταν το χασίς. Σημαντικός πάντως είναι και ο αριθμός όσων χρησιμοποιούσαν ως κύρια ουσία τα χάπια (39%).

5. ΟΥΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

ΗΡΩΙΝΗ	449	91%
ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΟΥΣΙΕΣ	44	9%

Από τα 493 μέλη τα 449 (91%), μένοντας περί 10 τα 10 χρόνια στη χρήση, χρησιμοποιούσαν συστηματικά ηρωΐνη, πριν την εισαγωγή τους στην Κοινότητα.

6. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

2. ΓΟΝΕΙΣ	338	69%
ΧΩΡΙΣΜΕΝΟΙ ΓΟΝΕΙΣ	36	7%
ΕΝΑΣ ΓΟΝΙΟΣ	68	14%
ΚΑΘΟΛΟΥ ΓΟΝΕΙΣ	10	2%
ΞΑΝΑΠΑΝΤΡΕΜ.ΓΟΝΕΙΣ	8	2%

Στην συντριπτική τους πλειοψηφία τα άτομα που ζήτησαν θεραπεία στη Θ.Κ. «ΕΞΟΔΟΣ» έζησαν σε οικογενειακό περιβάλλον με δύο γονείς.

7. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΑΓΑΜΟΙ	349	71%
ΕΓΓΑΜΟΙ	61	13%
ΧΩΡΙΣΜΕΝΟΙ	48	10%
ΣΥΖΟΥΝ	16	4%
ΧΗΡΟΙ	4	1%

Το μεγαλύτερο ποσοστό (71%) όσων μπήκαν σε διαδικασία θεραπείας ήταν άγαμοι.

8. ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΑΝΕΡΓΟΙ	360	73%
ΕΡΓΑΤΕΣ - ΑΓΡΟΤΕΣ	18	4%
ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ	56	11%
ΤΕΧΝΙΚΟΙ	12	2%
ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΕΠΑΓΓ.	21	4%
ΑΛΛΑ ΕΠΑΓΓ.	10	2%

Η συντριπτική πλειοψηφία των μελών δηλώνει χωρίς επάγγελμα έστω και αν περιστασιακά απασχολήθηκε για μικρά διαστήματα σε σποραδικές εργασίες. Είναι ένα στοιχείο που έχει ληφθεί υπόψην της κοινότητας και δρομολογήθηκε μία σειρά από ενέργειες που στόχο έχει τον επαγγελματικό προσανατολισμό των μελών και την προεπαγγελματική εκπαίδευση.

9. ΚΙΝΗΤΡΟ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ	200	41%
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	159	32%
ΝΟΜΟΣ	83	17%
ΥΓΕΙΑ	14	3%

Σημαντική αιτία κινητοποίησης αποτελεί η εγγραφή «ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ». Δεύτερη σημαντική αιτία κινητοποίησης είναι η οικογένεια, γεγονός που μας έχει ωθήσει στην οργάνωση της δουλειάς που έχει γίνει με την οικογένεια (σεμινάρια γονεών, ομάδες οικογενειακής θεραπείας).

10. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ	148	30%
ΛΥΚΕΙΟ	136	28%

ΔΗΜΟΤΙΚΟ	106	22%
ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ	34	7%
ΑΕΙ - ΤΕΙ	32	7%

Η πλειοψηφία των μελών έχουν εγκαταλείψει το σχολείο πριν το Λύκειο. Σημαντικό ποσοστό μελών σταμάτησε στο Δημοτικό. Η παρέμβασή μας στο επίπεδο αυτό αφορά στα Φιλολογικά μαθήματα που γίνονται από Φιλολόγο, καθώς και στη δυνατότητα που δίνεται στα μέλη να ολοκληρώσουν το σχολείο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

1. Είδος της έρευνας - Σκοπός

Η έρευνα αυτή έχει ως σκοπό να διαπιστώσει πόσο ενημερωμένα είναι τα παιδιά γύρω από το πρόβλημα των Ναρκωτικών και ιδιαίτερα γύρω από την πρόληψη.

Θεωρώντας δεδομένη την ύπαρξη του προβλήματος των ναρκωτικών, το είδος της έρευνας που χρησιμοποιείται είναι η Διερευνητική προσέγγιση προκειμένου να συγκεντρωθούν οι απόψεις των μαθητών πάνω στο θέμα.

Ειδικότερα η έρευνα αυτή στοχεύει στο να αξιολογήσει τις απόψεις των μαθητών σχετικά με το που βασίζεται η ενημέρωσή τους για τα ναρκωτικά, πως παρουσιάζετε το συγκεκριμένο θέμα από μέσα, μαζικής ενημέρωσης, για τις διαστάσεις του προβλήματος τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, για τους παράγοντες που τα προκαλούν και κατά πόσο ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν σε κάποια προγράμματα πρόληψης.

Αναφορικά με τη Διερευνητική προσέγγιση ο Β. Φίλιος (1977, σελ. 27) αναφέρει : «Διερευνητική έρευνα γίνεται όταν ο πρωταρχικός σκοπός είναι η διατύπωση ενός προβλήματος για ακριβέστερη εξέταση ή η διατύπωση υποθέσεων ή η ιεράρχηση προτεραιοτήτων για παραπέρα έρευνα...» Και συνεχίζει : «Σε μία διερευνητική έρευνα η βασική έμφαση είναι η ανακάλυψη. Το βασικό της χαρακτηριστικό είναι η ευελιξία...».

Στη συγκεκριμένη μελέτη χρησιμοποιείται αυτό το είδος έρευνας γιατί ο κύριος σκοπός της είναι η διατύπωση του προβλήματος των Ναρκωτικών και συγκεκριμένα πόσο ενημερωμένοι είναι οι μαθητές σχετικά με το θέμα, η ανίχνευση και η επίτευξη μίας πρώτης προσέγγισης του θέματος σε γενικότερα πλαίσια, όπως άλλωστε προαναφέρει ο Φίλιος στον ορισμό του.

2. Ερωτήματα

Για την επίτευξη των στόχων της έρευνας διατυπώνονται ορισμένα ερωτήματα.

Αυτά είναι :

- Που βασίζεται η ενημέρωση των μαθητών για τα ναρκωτικά ;
- Συζητούν συχνά το συγκεκριμένο θέμα με τους γονείς τους ;
- Έχουν διαβάσει κάποια βιβλία για τα ναρκωτικά ;
- Έχει επισκεφθεί το σχολείο τους κάποιος ειδικός σύμβουλος να τους μιλήσει για τα ναρκωτικά ;
- Κρίνουν τα παιδιά απαραίτητο να καθιερωθεί στο σχολείο τους ειδικό μάθημα για τα ναρκωτικά ;
- Πως πιστεύουν οι μαθητές ότι παρουσιάζεται το θέμα «ναρκωτικά» από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ;
- Ποιά είναι η γνώμη τους για τις διαστάσεις του προβλήματος τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας ;
- Ποιοί πιστεύουν ότι είναι οι λόγοι που ωθούν κάποια άτομα στα ναρκωτικά ;
- Θα τους ενδιέφερε να συμμετάσχουν ενεργά σε κάποια προγράμματα πρόληψης ;

3. Μέθοδος

Η ερευνητική μέθοδος προσδιορίστηκε από τους γενικούς στόχους της έρευνας. Για την διερεύνηση των στάσεων η πιο κατάλληλη μέθοδος θεωρήθηκε το ερωτηματολόγιο. Το γραπτό ερωτηματολόγιο, παρά τα κάποια μειονεκτήματά του (συνθήκες κάτω από τις οποίες απαντά ο ερωτώμενος, κατάσταση ερωτώμενου κ.α) μας βοήθησε αρκετά στην εξοικονόμηση χρόνου.

4. Το δείγμα

Για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί η έρευνα σε τρία Γενικά Λύκεια της Λάρισας. Υποβάλλαμε μία αίτηση στο Υπουργείο

Παιδείας, που διαβεβαιώνουμε ότι επιθυμούμε την έγκρισή τους για την διακίνηση ερωτηματολογίων σε τρία Γενικά Λύκεια της περιοχής, προκειμένου να ολοκληρωθεί η πτυχιακή μας εργασία με θέμα : «Ενημέρωση - Πρόληψη. Μία μελέτη στην πόλη της Λάρισας».

Οι πιθανότητες έγκρισης ήταν μηδαμινές, εφόσον πληροφορηθήκαμε από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση Λάρισας, ότι το υπουργείο απαγορεύει την διακίνηση ερωτηματολογίων με θέμα τα «Ναρκωτικά» σε σχολεία. Για να αποφύγουμε τυχόνπροβλήματα τα οποία θα είχαν ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση ολοκλήρωσης της πτυχιακής μας εργασίας αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί η έρευνα σε τρία φροντιστήρια του νομού.

1. Το φιλολογικό φροντιστήριο «ΜΠΟΜΠΟΤΗ» το οποίο βρίσκεται στο κέντρο της πόλης.
2. Το φροντιστήριο «ΔΕΣΜΗ», που βρίσκεται στα προάστια.
3. Το φροντιστήριο «ΠΑΙΔΕΙΑ» στο χωριό Γιάννουλη το οποίο απέχει 10 χιλ. από την ΛΑΡΙΣΑ.

Η έρευνα έγινε στις 8,9 και 10 Οκτωβρίου 1997.

Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν σε 120 μαθητές για μαθήτριες, στις Α,Β και Γ τάξεις του Λυκείου στο τέλος της διδακτικής ώρας. Στο φροντιστήριο «ΜΠΟΜΠΟΤΗ» δόθηκαν 50 (πενήντα) ερωτηματολόγια, 14 (δεκατέσσερα) στην Α΄ Λυκείου, 12 (δώδεκα) στην Β΄ Λυκείου και 22 (είκοσι - δύο) στη Γ΄ Λυκείου. Στο φροντιστήριο «ΔΕΣΜΗ» δόθηκαν 40 (σαράντα) ερωτηματολόγια, 11 (έντεκα) στην Α΄ Λυκείου, 14 (δεκατέσσερα) στη Β΄ Λυκείου και 15 (δεκαπέντε) στη Γ΄ Λυκείου. Στο φροντιστήριο «ΠΑΙΔΕΙΑ» της Γιάννουλης δόθηκαν 30 (τριάντα) ερωτηματολόγια, 6 (έξι) στην Α΄ Λυκείου, 10 (δέκα) στην Β΄ Λυκείου και 15 (δεκαπέντε) στην Γ΄ Λυκείου.

Από τα 120 ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν στους μαθητές, επιστράφηκαν ολοκληρωμένα και τα 120, δηλαδή το ποσοστό συμμετοχής ήταν 100%.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστεί, ότι ο αριθμός των μαθητών που έλαβαν μέρος στην έρευνα ήταν μόλις 120, ένα ελάχιστο ποσοστό του μαθητόκοσμου της Ελλάδας και δεν μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα γενικευμένα.

5. Το ερωτηματολόγιο

Για την διαμόρφωση του τύπου των ερωτήσεων στο ερωτηματολόγιο υπήρξε συνεργασία με την υπεύθυνη για την μελέτη, καθηγήτρια εφαρμογών κ. Γαϊτάνη Ρεγγίνα.

Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν προσωπικά στους μαθητές, μαζί με προφορικές οδηγίες για την συμπλήρωσή τους. Οι μαθητές απάντησαν στις ερωτήσεις μέσα στην αίθουσά τους. Κατά την διάρκεια συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων γινόταν επισκέψεις στα τμήματα σε τακτά χρονικά διαστήματα για τυχόν διευκρινήσεις. Ο χρόνος που δόθηκε για να απαντηθεί το ερωτηματολόγιο ήταν 20 λεπτά, ο οποίος ήταν αρκετός για όλους τους ερωτώμενους.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από είκοσι - οκτώ ερωτήσεις, οι οποίες είναι ανοιχτές - προκατασκευασμένες. Προτιμήσαμε τις ανοιχτές - προκατασκευασμένες ερωτήσεις, γιατί υπάρχει μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογής, είναι έτοιμες και είναι πιο εύκολη η ταξινόμηση των αποτελεσμάτων.

6. Πλαίσιο για την μελέτη

Επειδή η έρευνα αυτή είχε σαν σκοπό την αξιολόγηση των απόψεων των μαθητών πάνω στο θέμα ενημέρωσης και πρόληψης για τα ναρκωτικά, το πλαίσιο της, στο οποίο βασίστηκε και η δειγματοληψία ήταν φροντιστήρια.

7. Τρόπος ανάλυσης πληροφοριών

Η επεξεργασία των πληροφοριών που προέκυψαν από την έρευνα, έγινε με επίμονη προσωπική εργασία. Επίσης χρησιμοποιήθηκαν στατιστικά προγράμματα Η/Υ. Τέλος, όλη η επεξεργασία των πληροφοριών διήρκησε 1 μήνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της μελέτης αυτής ήταν να διαπιστώσουμε πόσο ενημερωμένα είναι τα παιδιά γύρω από το πρόβλημα των Ναρκωτικών, ιδιαίτερα γύρω από την πρόληψη και ακόμη να δούμε από που προέρχεται η ενημέρωσή τους.

Τα αποτελέσματα της έρευνας, σε συσχέτιση με όλη την κύρια βιβλιογραφική μελέτη, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής :

Πίνακας 1

Σύμφωνα με τον πίνακα 1 παρατηρούμε πως τα παιδιά ενημερώνονται γύρω από τα Ναρκωτικά από συζητήσεις που κάνουν με τους γονείς τους (32%), καθώς και από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (32%). Ένα μικρό ποσοστό (1%) ενημερώνεται από τους συγγενείς.

Πίνακας 2

Σύμφωνα με τον πίνακα 2 που αφορά την συχνότητα συζήτησης του συγκεκριμένου θέματος με τους γονείς παρατηρούμε πως ένα μεγάλο ποσοστό (42%) το συζητά σπάνια, ενώ μόνο το (7%) των παιδιών δεν το συζητά ποτέ με τους γονείς του.

Πίνακας 3

Στον πίνακα 3 που αφορά τα βιβλία που έχουν διαβάσει για τα Ναρκωτικά, παρατηρούμε ότι ένα μεγάλο ποσοστό (58%), έχουν διαβάσει 1-2 βιβλία, αλλά και ένα ποσοστό (5%) έχει διαβάσει πάνω από 5.

Πίνακας 4

Στον πίνακα 4 που αφορά την επιλογή των βιβλίων, παρατηρούμε πως η επιλογή στο μεγαλύτερο ποσοστό (67%) ήταν των ίδιων των παιδιών, ενώ μόνο ένα μικρό ποσοστό των παιδιών (1%) αναφέρει ότι η επιλογή ήταν των φίλων τους.

Πίνακας 5

Σύμφωνα με τον πίνακα 5 παρατηρούμε πως το μεγαλύτερο ποσοστό 54%, απάντησε πως δεν έχει πάει κάποιος ειδικός σύμβουλος στο σχολείο για να ενημερώσει τα παιδιά για τα Ναρκωτικά. Το 4% όμως των παιδιών απάντησε πως δεν ξέρει αν επισκέφθηκε το σχολείο τους κάποιος ειδικός.

Πίνακας 6

Όσον αφορά τον έκτο πίνακα, σχετικά με το αν ήταν ενδιαφέροντα και επιμορφωτικά τα θέματα στα οποία αναφέρθηκε ο ειδικός, ένα μεγάλο ποσοστό, το 72% απάντησε πως ήταν ενδιαφέροντα και ένα 4% απάντησε πως δεν ξέρει.

Πίνακας 7

Σχετικά με τον έβδομο πίνακα για το αν υπάρχει στο σχολείο κάποιο έντυπο, φυλλάδιο, αφίσσα, βιβλίο, το 64% των παιδιών απάντησε πως υπάρχουν στο σχολείο τους αφίσσες με το θέμα των ναρκωτικών. Μόνο το 2% απάντησε ότι υπάρχει κάποιο έντυπο σχετικό με το θέμα.

Πίνακας 8

Σχετικά με τον όγδοο πίνακα, ένα μεγάλο ποσοστό των παιδιών 90%, κρίνει πως είναι απαραίτητο να καθιερωθεί στα σχολεία ειδικό μάθημα έστω και μια φορά την εβδομάδα, για να ενημερώνονται για τους κινδύνους που τους απειλούν από την χρήση Ναρκωτικών. Το 4% απάντησε ότι δεν ξέρει, αν είναι απαραίτητη η καθιέρωση ειδικού μαθήματος.

Πίνακας 9

Στον ένατο πίνακα παρατηρούμε πως τα παιδιά (52%), όταν βλέπουν μία διαφήμιση ή γιγαντοαφίσα για το κάπνισμα, δίνουν προσοχή στην αλήθεια και σοβαρότητα του Υπουργείου Υγείας που υποστηρίζει ότι το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία. Το 6% υποστηρίζει ότι μαγεύεται από την ομορφιά και υγεία που υπόσχεται το κάπνισμα του τσιγάρου.

Πίνακας 10

Όσον αφορά τον δέκατο πίνακα παρατηρούμε πως ένα μεγάλο ποσοστό των παιδιών, 64%, όταν ακούνε στο ραδιόφωνο ένα τραγούδι που μιλά για τσιγάρα, σφηνάκια και ποτό, απλώς διασκεδάζουν ακούγοντας το τραγούδι.

Ένα ποσοστό 4%, απάντησε ότι δεν σκέφτεται τίποτα από τα παραπάνω.

Πίνακας 11

Στον ενδέκατο πίνακα παρατηρούμε πως το 42% των παιδιών, πιστεύει πως τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, παρουσιάζουν το θέμα των Ναρκωτικών έτσι όπως είναι. Το 9% μας απάντησε ότι δεν ξέρει πως παρουσιάζεται το θέμα των ναρκωτικών από τα Μ.Μ.Ε.

Πίνακας 12

Στον πίνακα δώδεκα παρατηρούμε ότι το 75% των παιδιών πιστεύει ότι υπάρχει ενημέρωση για τα ναρκωτικά στη χώρα μας. Το 1% μας απάντησε ότι δεν ξέρει.

Πίνακας 13

Όπως παρατηρούμε στον δέκατο τρίτο πίνακα το 91% των παιδιών πιστεύει ότι η ενημέρωση για τα Ναρκωτικά στη χώρα μας είναι μικρή, ενώ το 9% πιστεύει ότι είναι μεγάλη.

Πίνακας 14

Στον πίνακα δεκατέσσερα παρατηρούμε πως τα παιδιά, (37%), πιστεύουν πως οι πληροφορίες που δίνουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, λίγο βοηθούν για να καταλάβει κανείς την πραγματικότητα για τα Ναρκωτικά. Μόνο το 4% πιστεύει ότι οι πληροφορίες που δίνουν τα Μ.Μ.Ε. βοηθούν πολύ να καταλάβει κανείς την πραγματικότητα για τα ναρκωτικά.

Πίνακας 15

Στον πίνακα δέκα πέντε παρατηρούμε πως το 79% των παιδιών, πιστεύει πως τα Ναρκωτικά στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια παρουσίασαν μεγάλη αύξηση. Στις απαντήσεις Γ, Δ και ΣΤ παρατηρούμε ότι υπάρχει συνδυασμός. Ενα μικρό ποσοστό πιστεύει ότι παρουσίασαν σχετική μείωση, ενώ ορισμένα παιδιά (1%) απάντησαν ότι δεν ξέρουν αν παρουσίασαν αύξηση ή μείωση.

Πίνακας 16

Στον πίνακα 16 παρατηρούμε πως το 44% των παιδιών, πιστεύει πως τα άτομα που παίρνουν ναρκωτικά είναι πιο αδύναμοι χαρακτήρες, αλλά και άτομα με ψυχολογικά ^{ή φυσικά} προβλήματα. Το 1% απάντησε ότι είναι πιο μοντέρνα και προοδευτικά τα άτομα που κάνουν χρήση ναρκωτικών.

Πίνακας 17

Στον πίνακα δεκαεπτά παρατηρούμε πως το 46% των παιδιών, πιστεύει πως σε όσους κάνουν εμπόριο ναρκωτικών ουσιών η ποινή που θα έπρεπε να τους επιβάλλεται είναι ισόβια. Ακόμη το 20% πιστεύει πως πρέπει να τους επιβάλλεται θανατική ποινή. Αξίζει ακόμη να αναφέρουμε πως το 1% πιστεύει ότι πρέπει να επιβάλλεται στους εμπόρους ναρκωτικών χρηματική ποινή.

Πίνακας 18

Όσον αφορά τον δέκατο όγδοο πίνακα παρατηρούμε πως τα παιδιά, 66%, θα ενδιαφέρονταν να λάβουν μέρος σ' ένα σεμινάριο με θέμα τα Ναρκωτικά, ενώ το 6% απάντησε ότι δεν τους ενδιαφέρει καθόλου.

Πίνακας 19

Στον πίνακα δέκα εννέα παρατηρούμε πως ένα πολύ μεγάλο ποσοστό παιδιών το (92%) δηλώνουν πως αν γνώριζαν ότι ο συμμαθητής τους έκανε χρήση ναρκωτικών θα το συζητούσαν μαζί του και θα τον συμβούλευαν π να κάνει. Ακόμη μόνο το 3%, δηλώνει, πως θα αδιαφορούσε.

Πίνακας 20

Σχετικά με τον εικοστό πίνακα παρατηρούμε πως το 30% των παιδιών, πιστεύουν πως ένας βασικός λόγος που ωθεί τα παιδιά να κάνουν χρήση ναρκωτικών είναι η περιέργεια να ζήσουν καινούριες εμπειρίες. Το 1% των παιδιών πιστεύει ότι η ελλειπής διαπαιδαγώγηση, είναι ένας ακόμη λόγος που ωθεί τους νέους στα ναρκωτικά.

Πίνακας 21

Στον εικοστό πρώτο πίνακα παρατηρούμε πως όλα όσα έχουν υποψην τους τα παιδιά για τα Ναρκωτικά (36%), μιλάνε για τον κίνδυνο που προέρχεται από αυτά για τις συνέπειες που προκύπτουν από την χρήση τους και για την πρόληψη των Ναρκωτικών.

Πίνακας 22

Όσον αφορά τον εικοστό δεύτερο πίνακα τα παιδιά πιστεύουν (55%), πως η ενημέρωση συντελεί στην μείωση της εξάπλωσης των Ναρκωτικών, ενώ το 19% πιστεύει ότι συντελεί στην αύξηση της χρήσης ναρκωτικών.

Πίνακας 23

Σχετικά με τον εικοστό τρίτο πίνακα, παρατηρούμε πως τα παιδιά πιστεύουν (51%), ότι αν ένα παιδί κάνει χρήση Ναρκωτικών, μία ή δύο φορές, μετά είναι λίγο δύσκολο να σταματήσει. Το 9% απαντά ότι δεν ξέρει τα αποτελέσματα μίας τέτοιας χρήσης.

Πίνακας 24

Σχετικά με τον εικοστό τέταρτο πίνακα, βλέπουμε πως τα παιδιά (72%), θα βοηθήσουν ένα άτομο που κάνει χρήση Ναρκωτικών να σταματήσει την χρήση μιλώντας του απευθείας. Το 7% δηλώνει ότι δεν θα μπορούσε να βοηθήσει.

Πίνακας 25

Στον εικοστό πέμπτο πίνακα, η οποία αναφερόταν στο αν είναι ακίνδυνο να κάνει κάποιο παιδί χρήση Ναρκωτικών, αφού υπάρχει η δυνατότητα να κάνει αποτοξίνωση σε κάποια θεραπευτική κοινότητα, παρατηρούμε πως τα παιδιά απαντούν «ΟΧΙ» με ποσοστό 86%. Ενώ μόνο το 5% απαντά ότι δεν ξέρει αν είναι ακίνδυνο.

Πίνακας 26

Σχετικά με τον εικοστό έκτο πίνακα, παρατηρούμε πως τα παιδιά πιστεύουν το 66%, ότι μία εβδομαδιαία εκπομπή πάνω στα Ναρκωτικά συντελεί στη σωστή ενημέρωση. Το 2% πιστεύει ότι δεν είναι απαραίτητη.

Πίνακας 27

Στον εικοστό έβδομο πίνακα παρατηρούμε πως τα παιδιά (45%) πιστεύουν ότι η δημιουργία Κέντρων Νεότητας, Κέντρων Αθλήσεως και Ψυχαγωγίας ίσως κάνει τους νέους ν' απομακρυνθούν από τα υπόλοιπα μπαρ και κατά συνέπεια από την χρήση των Ναρκωτικών. Το 3% απαντά ότι δεν ξέρει.

Πίνακας 28

Στον εικοστό όγδοο πίνακα παρατηρούμε πως ένα πολύ μεγάλο ποσοστό παιδιών 90%, θεωρεί ότι η αύξηση των εμπορών Ναρκωτικών συντελεί στην αύξηση της χρήσης των Ναρκωτικών. Το 3% πιστεύει ότι δεν συντελεί στην αύξηση των ναρκωτικών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

1. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σκοπός της μελέτης είναι να διαπιστωθεί αν και πόσο είναι ενημερωμένοι οι έφηβοι της Λάρισας (15 - 18 χρόνων) για το πρόβλημα των ναρκωτικών, από που προέρχεται η ενημέρωσή τους και αν υπάρχει πρόληψη (δυνατότητα μέσα από την οικογένεια, το σχολείο και οργανωμένα προγράμματα της ευρύτερης κοινότητας) για την αντιμετώπισή τους.

Έχει ήδη προαναφερθεί ότι η έρευνα περιορίστηκε μόνο σε μαθητές Α,Β και Γ Λυκείου και όχι σε άλλους νέους της ίδιας ηλικίας, γιατί τελευταία γίνεται καθημερινή πληροφόρηση από τα Μ.Μ.Ε. για χρήστες η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών σε σχολικές μονάδες. Ο αριθμός των μαθητών που έλαβαν μέρος στην συμπλήρωση των ερωματολογίων ήταν μόλις 120, δηλαδή ένα μικρό δείγμα της μαθητικής Κοινότητας της Λάρισας, ώστε να μην μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό, παρά μόνο για τον εαυτό του, και να μην υπάρχει δυνατότητα εξαγωγής γενικευμένων συμπερασμάτων. Όμως θα πρέπει να επισημανθεί ότι παρά το ελάχιστο του δείγματος, τα αποτελέσματα δεν αποκλίνουν σχεδόν καθόλου από άλλες μελέτες που μελετήθηκαν στη βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Τα σπουδαιότερα συμπεράσματα που εξάγονται από την έρευνα σε σχέση και με την βιβλιογραφική ανασκόπηση, συνοψίζονται στα εξής :

Σύμφωνα με την όλη μελέτη ο σημαντικότερος και σπουδαιότερος παράγοντας ενημέρωσης των εφήβων είναι η οικογένειά τους. Από αυτό το συμπέρασμα επομένως μπορεί να ληφθεί ότι οι έφηβοι διατηρούν και έχουν καλή σχέση επικοινωνίας με τους γονείς τους και υπολογίζουν την γνώμη τους.

Μία άλλη πηγή ενημέρωσης εξίσου σημαντική είναι τα Μ.Μ.Ε. Αυτό κατά τους μελετητές σημαίνει ότι οι έφηβοι δεν ενημερώνονται πάντα και μόνο από την οικογένεια τους αλλά και από τα Μ.Μ.Ε. παράλληλα με την οικογένεια ή μόνο από αυτά.

Η ενημέρωση των εφήβων είναι περιορισμένη από την μελέτη βιβλίων. Αυτό θα μπορούσε να αποδοθεί στην περιορισμένη κυκλοφορία βιβλιογραφίας με το συγκεκριμένο θέμα. Επίσης μπορεί να οφείλεται στο κατά πόσο είναι προσιτό να αποκτηθούν τέτοια βιβλία από τους εφήβους (τιμή, μορφή, γλώσσα κ.λ.π).

Η ενημέρωση των εφήβων από ειδικούς στους σχολικούς χώρους είναι ελαχιστη ως ανύπαρκτη.

Αυτό σημαίνει ότι η πολιτεία δεν έχει φροντίσει να πραγματοποιούνται επισκέψεις ειδικών στα σχολεία για να ενημερώνονται τα παιδιά γύρω από το πρόβλημα των ναρκωτικών. Αξίζει να σημειωθεί ότι στα σχολεία που επισκέφθηκε ειδικός σύμβουλος οι μαθητές υποστηρίζουν ότι τα θέματα στα οποία αναφέρθηκε ήταν ενδιαφέροντα και επιμορφωτικά. Συμπεραίνουμε ότι ο τρόπος ομιλίας και το είδος των πληροφοριών που δόθηκαν από τον ειδικό ανταποκρίνονταν στο μορφωτικό επίπεδο και την ηλικία των αποδεκτών.

Επίσης όσον αφορά την ενημέρωση των μαθητών σχετικά με το θέμα των ναρκωτικών, από την βιβλιοθήκη του σχολείου τους, αξίζει να σημειωθεί ότι η βιβλιογραφία είναι ελλιπής. Τα παιδιά υποστηρίζουν πως στο σχολείο τους υπάρχουν μόνο αφίσσες σχετικά με το θέμα των ναρκωτικών. Εδώ μπορούμε να πούμε ότι τα παιδιά λόγω της ηλικίας τους εντυπωσιάζονται από τις αφίσσες. Ομως σύμφωνα με τον Α. Λιβάνη, για τα άτομα που ωθούνται από την περιέργεια αυτά τα διαφημιστικά δεν είναι αρκετά για να τους εμποδίσουν να χρησιμοποιήσουν ναρκωτικά. Μπορεί μάλιστα να τους ενθαρρύνουν να το κάνουν, ενώ για τους ήδη χρήστες ναρκωτικών ουσιών δεν είναι αρκετά πειστικά, ώστε να σταματήσουν να παίρνουν ναρκωτικά. (1)

- Η συντριπτική πλειοψηφία του συνόλου συμφωνεί και κρίνει απαραίτητο να καθιερωθεί ειδικό μάθημα στα σχολεία ώστε να επιτευχθεί η ενημέρωση των μαθητών. Βλέπουμε λοιπόν ότι οι μαθητές είναι αρκετά ευαισθητοποιημένοι γύρω

(1) Α. Λιβάνης, 1986

από το θέμα και κρίνουν σκόπιμο την ενημέρωσή τους.

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης έχουν αποκτήσει τεράστια δύναμη και η επίδρασή τους είναι αναμφισβήτητα μεγαλύτερη στα νεαρής ηλικίας άτομα. Το γεγονός αυτό αφήνει περιθώρια τεράστιας ευθύνης τόσο για το θετικό όσο και για τον αρνητικό τους ρόλο.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας συμπεραίνουμε ότι η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τα έντυπα δεν στέκονται υπεύθυνα απέναντι στην ελληνική νεολαία και τα σύγχρονα προβλήματά της.

Αποπροσανατολίζουν μακριά από τα προβλήματα που καθημερινά απασχολούν τους νέους. Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι δεν έχει δοθεί μεγάλη έμφαση στην πρόληψη, ενημέρωση για το συγκεκριμένο θέμα. Υπάρχει μικρή αδιαφορία από τα κρατικά και ιδιωτικά Μέσα Ενημέρωσης γύρω από το θέμα των ναρκωτικών. Τα παιδιά βέβαια εξέφρασαν την επιθυμία να ενημερωθούν περισσότερο για το συγκεκριμένο θέμα, αλλά και να συμμετάσχουν άμεσα σε διάφορα προγράμματα πρόληψης.

Μέσω της έρευνας διαπιστώθηκε πως τα παιδιά πιστεύουν ότι η ενημέρωση συντελεί στη μείωση της εξάπλωσης των ναρκωτικών και επίσης είναι πρόθυμα να παρακολουθήσουν μία εκπομπή που θα συνέβαλε στη σωστή ενημέρωσή τους. ίσως αυτό είναι ένα μήνυμα των παιδιών προς την κοινωνία, η οποία πρέπει να φροντίσει για την όσο το δυνατόν καλύτερη ενημέρωσή τους.

Τέλος σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας τα παιδιά όταν ακούν ένα τραγούδι που μιλάει για τσιγάρο, σφηνάκια και ποτό δεν δίνουν καμία σημασία στο βαθύτερο νόημα του τραγουδιού. Το ακούν απλά για να διασκεδάσουν. Είναι γνωστό ότι η μουσική είναι τρόπος ψυχαγωγίας και μάλιστα ο πιο συνήθης, προσιτός και αγαπητός στους εφήβους. Ψυχαγωγία σημαίνει τρόπος αγωγής της ψυχής. Άρα οι έφηβοι έστω και αν πιστεύουν ότι δεν στέκονται στο βαθύτερο νόημα των στίχων το μήνυμα δίνεται και κατά συνέπεια εξοικειώνονται. Κυρίως όταν αυτά

αναφέρονται στην επίδραση που οι ουσίες επιφέρουν στον χρήστη, π.χ. όνειρα, φυγή από την πραγματικότητα, έξοδο από τις δυσκολίες.

2. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα δεδομένα και τα αποτελέσματα της έρευνας, η βιβλιογραφική μελέτη και ένας γενικός προσωπικός προβληματισμός των μελετητών, οδηγούν στην αναφορά ορισμένων συγκεκριμένων προτάσεων, η πραγματοποίηση των οποίων δύναται να συμβάλει στην πληρέστερη και σφαιρική αντιμετώπιση του προβλήματος των ναρκωτικών.

A. Αναφορικά με την οικογένεια προτείνονται :

1. Η υποστήριξη του ρόλου της και η αναγνώριση της και πάλι σαν βασικός κοινωνικός θεσμός.

2. Η απενοχοποίησή της από το πρόβλημα των ναρκωτικών. Οι γονείς το υφίστανται δεν το δημιουργούν.

3. Η προσέγγιση του παιδαγωγικού ρόλου της, την ίδια ώρα που τα βιώματα της παιδικής ηλικίας αποτελούν υπόβαθρο της ψυχικής υγείας του παιδιού και αργότερα του ενήλικου ατόμου.

4. Η αναγνώριση της αλήθειας πως οι γονείς μένουν αβοήθητοι στο δύσκολο έργο της αγωγής του σύγχρονου παιδιού. Η ταυτόχρονη προσφορά επιστημονικής βοήθειας για τη σταδιακή διαφοροποίηση της στάσης τους με τη γνώση και την ενημέρωση.

5. Λειτουργία Συμβουλευτικών κέντρων για γονείς. Είναι λύση εύκολη και προσιτή αλλά αναφέρεται στα λίγα «προσερχόμενα περιστατικά» και δεν επιμορφώνει δεν διαφοροποιεί το πλήθος των γονέων στο μέτρο που χρειάζεται η πρόληψη.

B. Αναφορικά με το σχολείο :

Το σχολείο είναι το δεύτερο στάδιο επηρεασμού της προσωπικότητας του ατόμου, διαθέτει ανυπολόγιστη δύναμη αγωγής. Σ' ό,τι αφορά την πρόληψη των ναρκωτικών προτείνονται :

1. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα ψυχολογίας της εφηβείας και σφαιρική ενημέρωση για τον ρόλο της οικογένειας, της κοινωνίας του σχολείου.

2.. Στα προγράμματα εκπαίδευσης θα πρέπει να ενταχθεί σαν ύλη και το μάθημα των ναρκωτικών σχετικά με την χρήση τοξικών ουσιών και την αντιμετώπισή τους.

3. Στην βασική εκπαίδευση των καθηγητών δασκάλων να συμπεριλαμβάνεται μάθημα της εξελικτικής ψυχολογίας ανεξάρτητα από την ειδικότητα που ακολουθούν π.χ. μαθηματικά, φιλόλογοι, κ.λ.π. αλλά και το ρόλο της εκπαίδευσης και κοινότητας του εφήβου. Δηλαδή η επιμόρφωση να γίνει για όσους δεν έχουν διδαχθεί στην πανεπιστημιακή τους εκπαίδευση αλλά στο εξής να ενταχθεί στο προγράμμα τους και μάλιστα ως βασικό μάθημα αφού από αυτό θα εξαρτηθεί η κατανόηση, η προσέγγιση του νέου και ο χειρισμός της ομάδας στην τάξη. Δηλαδή η αντιμετώπιση του εφήβου ομαδικά και εξατομικευμένα ατομικά.

4. Συνειδητοποίηση της ευθύνης των εκπαιδευτικών και του σχολείου γενικότερα σ' ό,τι αφορά τη διαμόρφωση της προσωπικότητας των μαθητών, γεγονός που δεν αντιμετωπίζεται στο μέτρο της σημασίας του. Αλλαγή σχέσεων εκπαιδευτικών - εφήβων, ενίσχυση της αυτοεκτίμησης του μαθητή, κριτική σκέψη ως προς το προβληματισμό και την υπεύθυνη αντιμετώπιση της ζωής. Συνίσταται η οργάνωση πλουσιότερης σχολικής ζωής με ομάδες επιλογής απασχόλησης των μαθητών.

5. Μία εβδομαδιαία ώρα στο πρόγραμμα για δραστηριότητες που θα δίνουν την ευκαιρία στους εφήβους να εκφραστούν ή να αναπτύξουν ενδιαφέροντα, έτσι ώστε να έχουν την δυνατότητα και έξω από το σχολείο να εργάζονται, να απασχολούνται σωστά.

Τα προγράμματα αυτά να γίνονται από ειδικούς ψυχολόγους, και με κατάλληλη εκπαίδευση στην ομάδα και στο θέμα.

6. Έχουμε ήδη αναφερθεί ότι η διάθεση των δασκάλων να σταθούν στο πλευρό των μαθητών τους σαν σύμβουλοι, συχνά προσκρούει στην έλλειψη δυνατότητας να γίνει μία κουβέντα στο σχολείο ανενόχλητα. Χρειάζεται λοιπόν ένας χώρος όπου ο δάσκαλος θα έχει ησυχία και χρόνο να στραφεί εμπιστευτικά και εντατικά προς κάποιον μαθητή.

7. Η διαμόρφωση της αυλής ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών, φαίνεται, εκτός λίγων, εξαιρέσεων ότι δεν είναι συνείδηση των σχεδιαστών και των υπεύθυνων παιδαγωγών. Εδώ δίνεται η δυνατότητα να διαμορφωθεί η αυλή σε συνεργασία με τους μαθητές και τους γονείς.

8. Οι χώροι του σχολείου πρέπει να διαμορφωθούν έτσι, ώστε οι μαθητές εκεί να νιώθουν ευχάριστα, και «σα στο σπίτι τους» και να τους δίνονται πολλές δυνατότητες επικοινωνίας και συνεργασίας.

Αυτό από τη μια απαιτεί την εξωτερική διαμόρφωση του σχολείου και των τάξεων με εικόνες, χώρους αναψυχής και εκτόνωσης, από την άλλη όμως απαιτεί και μια αλλαγή στον τρόπο που κάθονται τα παιδιά στην τάξη.

Οι μαθητές θα πρέπει να κάθονται με τέτοιο τρόπο ώστε να βλέπουν τα πρόσωπά τους.

Η ευέλικτη ανάλογα με την περίπτωση και την συνύπαρξη των ανθρώπων και των αντικειμένων διάταξη του χώρου, αποτελεί βοήθημα γιατί βοηθά στη μάθηση και την διευκόλυνση επειδή ανταποκρίνεται στην εκάστοτε παιδαγωγική κατάσταση. (2)

Γ. Τοπική Αυτοδιοίκηση

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι ανάγκη και μπορεί να βοηθήσει αποτελεσματικά στο έργο της πρόληψης. Έχει τη δυνατότητα σε τοπικό επίπεδο, να ενεργοποιεί τους

δημότες σε προγράμματα που θα αποβλέπουν : α) στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, τη διοργάνωση «επιτροπών πρωτοβουλίας κατά των ναρκωτικών», β) στη δημιουργία ομάδων συζητήσεων και προβληματισμού των εφήβων νέων με ειδικούς επιστήμονες, γ) στην οργάνωση του ελεύθερου χρόνου των μαθητών και των νέων, δ) στη λειτουργία για τους γονείς σχολών γονέων συμβουλευτικής και ε) τη λειτουργία συμβουλευτικών κέντρων για νέους.

Σημαντική είναι η ύπαρξη, σωστή στελέχωση - οργάνωση και λειτουργία συμβουλευτικών κέντρων σε κάθε έστω πόλη άνω των 10.000 κατοίκων με παράλληλη ενημέρωση των πολιτών για την ύπαρξη του σκοπού και των προγραμμάτων λειτουργίας. Θα μπορούν να προσέρχονται εκεί σε πιθανές δυσκολίες ή απορίες που αντιμετωπίζουν οι γονείς ή οι νέοι. Τα προγράμματα αυτά θα επιχορηγούνται από την πολιτεία με σκοπό την πρόληψη. (Κάτι διαφορετικό από τα συμβουλευτικά κέντρα για χρήστες που έχουν σκοπό την αντιμετώπιση του προβλήματος ή την σχολή γονέων).

Απαραίτητη κρίνεται και η δημιουργία κέντρων δημιουργικής απασχόλησης νέων (ξεκινώντας από την σχολική ηλικία) με προγράμματα και δραστηριότητες. Προγράμματα που σκοπό θα έχουν την ανάπτυξη των νέων στο να επιλέξουν σωστά και επίσης να μπορούν να αρνούνται όσα δεν ανταποκρίνονται στα ενδιαφέροντά τους ή θα έχουν επιπτώσεις είτε στην υγεία ή την προσωπική τους εξέλιξη..

Αυτό π.χ. θα μπορεί να γίνει με σωστή εκπαίδευση πάνω στις διαφημίσεις και όχι απαραίτητα στα ναρκωτικά. Ένα παιδί που έμαθε π.χ. να λέει όχι στα γαριδάκια γιατί βλάπτουν την σωματική υγεία ή και την πνευματική του λόγω των χρωστικών και της όλης σύνθεσης, ευκολότερα θα πει όχι στις εξαρτησιογόνες ουσίες.

Δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε την βοήθεια των Μ.Μ.Ε. (κρατικά και ιδιωτικά), του τύπου και ιδιαίτερα της τηλεόρασης με ειδικά προγράμματα, ομιλίες, κ.λ.π. τη συνεργασία με όλες τις προσπάθειες επιστημόνων και φορέων, που αναφέρονται στην πρόληψη.

Την πρόληψη χρήσης ναρκωτικών, που σαν καθολικό αίτημα και ανάγκη, χρειάζεται τη βοήθεια πολλών παραγόντων. Καταξιώνεται όμως από το θετικό της αποτέλεσμα που «αγκαλιάζει» τους νέους ανθρώπους και τους δίνει τη δύναμη, αφού πιστέψουν στον εαυτό τους και στην αξία των ανθρώπινων ιδανικών να αγαπήσουν τη ζωή και να αγωνιστούν γι'αυτή.

Δ. Οι γονείς ενάντια στα ναρκωτικά

Για τους γονείς θα πρέπει να αναφερθούν τα εξής :

* Το παιδί θα πρέπει να έρχεται στη ζωή μόνο όταν είναι επιθυμητά, όταν οι γονείς είναι έτοιμοι να δημιουργήσουν μία ζεστή ατμόσφαιρα και θετικές σχέσεις μαζί του. Διαφορετικά αισθάνεται ανασφάλεια, εγκατάλειψη και τα πρώτα στοιχεία ψυχικών διαταραχών αρχίζουν να διαμορφώνονται.

* Να συνηθίσουν το παιδί από νωρίς στις μικρές του ευθύνες, αργότερα στις μεγαλύτερες. Μην το υπερπροστατεύουν και μην το δικαιολογούν πάντα. Να του δίνουν ευκαιρίες για συζήτηση, να μάθουν να το ακούν, να διατηρούν το διάλογο μαζί του.

* Πρέπει να δεχθούν το παιδί όπως είναι : περισσότερο ή λιγότερο έξυπνο, δραστήριο ή όχι, αγόρι ή κορίτσι κ.α. Ας μην το ταπεινώνουν, μην κάνουν συγκρίσεις με άλλα παιδιά ή με τον εαυτό τους. Καθένας έχει την αξία του, πρέπει να βοηθήσουν το παιδί να τη βρει.

* Να ενισχύουν πάντα την εμπιστοσύνη του παιδιού στον εαυτό του, την αυτοεκτίμησή του, χρειάζεται ενθάρρυνση σε κάθε πρωταβουλία του, βοήθεια στο να κρίνει, στο να αναζητά λύση για κάθε πρόβλημα, να παίρνει θέση σε θέματα που τον απασχολούν.

* Η προεφηβεία - εφηβεία είναι μία φάση ζωής γεμάτη προβληματισμούς, οι σχέσεις γονιών - παιδιών δοκιμάζονται. Οι γονείς πρέπει να κρατήσουν την απαιτούμενη ισορροπία με κατανόηση και διάλογο.

* Δεν είναι κακό οι γονείς να κάνουν σχέδια για τα παιδιά τους. Όμως να διαμορφώνουν τα σχέδια και τα όνειρα με βάση αυτό που είναι το παιδί και όχι αυτό που θα ήθελαν να είναι. Δεν πρέπει να υπερτιμούν τις δυνάμεις του, τη νοημοσύνη του, τις σκέψεις του στην εκλογή του επαγγέλματος.

* Δεν χρειάζεται να αποξενώνουν το παιδί από τους φίλους τυ τις διάφορες δραστηριότητες που θέλει να λάβει μέρος.

Η καθήλωση στην ακινησία μίας καρέκλας και πολλών μαθημάτων που δεν αφήνουν καθόλου ελεύθερο χρόνο δημιουργεί μόνο συναισθήματα απομόνωσης και απογοήτευσης. Η ομαδική ευθύνη είναι το κίνητρο για δράση και δημιουργία. Εξάλλου σε μία ομάδα ο έφηβος μπορεί να βρει ότι δεν βρήκε στην οικογένεια του αυτοεκτίμηση, αναγνώριση και αποδοχή. Όταν το παιδί δεν βρει αμέσως το σωστό δρόμο, δεν χρειάζεται να αποξενωθεί. Πάντα πρέπει να υπάρχει ανοικτή η πόρτα της καρδιάς και του σπιτιού από τους γονείς.

* Οι γονείς δεν πρέπει να κρύβουν τις δυσκολίες από το παιδί τους και να μην τις δραματοποιούν. Το παιδί εκτιμά περισσότερο τον γονέα που παλεύει από εκείνον που προσφέρει μία έτοιμη, άνετη και συνούσια ζωή.

* Φυσικά δεν θα πρέπει να παραλειφθεί η ανάγκη να υπάρχει συνεννόηση στην οικογένεια και παραδοχή ανάμεσα στους συζύγους. Αν δεν υπάρχει αυτό τότε ένα διαζύγιο δεν είναι τραυματικό για το παιδί, όταν οι χειρισμοί είναι πολιτισμένοι και αξιοπρεπείς.

* Οι γονείς θα πρέπει να περάσουν στους γονείς ιδανικά και αξίες όσο και αν αυτά ταλαιπωρούνται και καταπατούνται στην εποχή μας. Τα ιδανικά είναι αυτά που ανοίγουν ορίζοντες και θεμελιώνουν την αισιοδοξία, την αγωνιστική διάθεση για τη ζωή. (3)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΦΥΛΟ:

ΑΓΟΡΙ

ΚΟΡΙΤΣΙ

ΗΛΙΚΙΑ :

ΤΑΞΗ : Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ, Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ, Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

1. Η ενημέρωσή σου για τα ναρκωτικά βασίζεται σε :

- α) Βιβλία που έχεις διαβάσει -----
- β) Σε συζητήσεις με τους γονείς σου -----
- γ) Σε συζητήσεις με τους δασκάλους σου -----
- δ) Στα μέσα μαζικής ενημέρωσης -----
- ε) Στους φίλους/φίλες σου -----
- στ) Στους συγγενείς σου -----
- ζ) Από κάπου άλλού -----

2. Ποσό συχνά συζητάς αυτό το θέμα με τους γονείς σου :

- α) Πολύ συχνά -----
- β) Συχνά -----
- γ) Σπάνια -----
- δ) Ποτέ -----

3. Πόσα βιβλία έχεις διαβάσει για τα ναρκωτικά ;

- α) 1-2 -----
- β) 3-5 -----
- γ) Πάνω από 5 -----
- δ) Κανένα -----

4. Η επιλογή των βιβλίων ήταν :

- α) Δική σου -----
- β) Των γονέων σου -----
- γ) Των δασκάλων σου -----
- δ) Των φίλων σου -----
- ε) Κάποιου άλλου -----

5. Έχει έρθει κάποιος ειδικός σύμβουλος στο σχολείο να σου μιλήσει για τα ναρκωτικά :

- α) Ναι -----
- β) Όχι -----
- γ) Δεν ξέρω -----

Σημ: Αν απαντήσατε «ΝΑΙ» συνεχίστε με την ερώτηση 6.

6. Κατά την γνώμη σου πιστεύεις ότι ήταν ενδιαφέροντα και επιμορφωτικά τα θέματα στα οποία αναφέρθηκε :

- α) Ναι -----
- β) Όχι -----
- γ) Δεν ξέρω -----

7. Σχετικά με το θέμα των ναρκωτικών υπάρχει στο σχολείο σου κάποιο :

- α) Εντυπο -----
- β) Φυλλάδιο -----
- γ) Αφίσσα -----
- δ) Βιβλίο -----
- ε) Κάτι άλλο -----

8. Κρίνεις απαραίτητο να καθιερωθεί στα σχολεία ειδικό μάθημα έστω και μία φορά την εβδομάδα, για να ενημερώνονται τα παιδιά για τους κινδύνους που τους απειλούν από την χρήση ναρκωτικών.

- α) Ναι -----
 β) Όχι -----
 γ) Δεν ξέρω -----

9. Όταν βλέπεις μία διαφήμιση ή γιγαντοσπίσσα για το κάπνισμα μαγεύεσαι :

- α) Από τον συνδυασμό χρωμάτων -----
 β) Από την ομορφιά και υγεία που υπόσκειται το κάπνισμα -----
 του τσιγάρου.

γ) Δίνεις προσοχή στην αλήθεια και σοβαρότητα του μηνύματος του

Υπουργείου Υγείας που υποστηρίζει ότι το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία -----

- δ) Κάτι άλλο -----

10) Όταν ακούς στο ραδιόφωνο ένα τραγούδι που μιλά για τσιγάρα, σφηνάκια και ποτό, θα ήθελες:

- α) Κι εσύ να κάνεις το ίδιο -----
 β) Απλώς διασκεδάσεις ακούγοντας το τραγούδι -----
 γ) Το τραγούδι σ' αφήνει αδιάφορο -----
 δ) Κάτι άλλο -----

11. Πιστεύεις πως τα μέσα μαζικής ενημέρωσης παρουσιάζουν το θέμα των ναρκωτικών;

- α) Έτσι όπως είναι -----
 β) Το μεγαλοποιούν -----
 γ) Περιορίζουν την σημασία τους -----

- δ) Δεν ξέρω -----
 ε) Κάτι άλλο -----

12) Πιστεύεις ότι υπάρχει ενημέρωση για τα ναρκωτικά στη χώρα μας ;

- α) Ναι -----
 β) Όχι -----
 γ) Δεν ξέρω -----

Σημ. : Αν απαντήσατε «ΝΑΙ» συνεχίστε με την ερώτηση 13.

13) Αν ναι, πόσο μεγάλη θα έλεγες πως είναι :

- α) Μικρή ενημέρωση -----
 β) Μεγάλη ενημέρωση -----
 γ) Δεν ξέρω -----

14) Πιστεύω πως οι πληροφορίες που δίνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης βοηθούν να καταλάβει κανείς την πραγματικότητα για τα ναρκωτικά ;

- α) Καθόλου -----
 β) Πολύ λίγο -----
 γ) Λίγο -----
 δ) Πολύ -----
 ε) Δημιουργούν σύγχυση -----
 στ) Κάτι άλλο -----

15) Πιστεύεις ότι τα ναρκωτικά στην ΕΛΛΑΔΑ τα τελευταία χρόνια παρουσίασαν::

- α) Μεγάλη αύξηση -----
 β) Σχετική αύξηση -----
 γ) Παρέμειναν όπως ήταν -----
 δ) Σχετική μείωση -----

- ε) Μεγάλη μείωση -----
 στ) Δεν ξέρω -----
 ζ) Κάτι άλλο -----

16) Πιστεύεις ότι τα άτομα που παίρνουν ναρκωτικά είναι :

- α) Πιο δημιουργικά -----
 β) Περισσότερο ευαίσθητα άτομα -----
 γ) Άτομα με περισσότερα ψυχολογικά προβλήματα -----
 δ) Πιο αδύναμοι χαρακτήρες -----
 ε) Εγκληματικοί τύποι -----
 στ) Πιο μοντέρνα και προοδευτικά άτομα -----
 ζ) Κάτι άλλο -----

17) Ποιές κατά τη γνώμη σου είναι οι ποινές που θα έπρεπε να επιβάλλονται σε όσους κάνουν εμπόριο.

- α) Καμία ποινή -----
 β) Χρηματική ποινή -----
 γ) Φυλακή 1-5 χρόνια -----
 δ) Ισόβια -----
 ε) Θανατική ποινή -----
 στ) Δεν έχω γνώμη -----
 ζ) Κάτι άλλο -----

18) Θα σε ενδιέφερε να λάβεις μέρος σε ένα σεμινάριο με θέμα τα ναρκωτικά :

- α) Πολύ -----
 β) Λίγο -----
 γ) Καθόλου -----
 δ) Δεν ξέρω -----

19) Ποιά θα ήταν η στάση σου αν γνώριζες ότι ο συμμαθητής του έκανε χρήση ναρκωτικών ;

- α) Θα αδιαφορούσες -----
- β) Θα τον απέφευγες -----
- γ) Θα το συζητούσες μαζί του και θα τον συμβούλευες τι να κάνει; -----
- δ) Θα το έλεγες αμέσως στους υπόλοιπους συμμαθητές σου; -----
- ε) Κάτι άλλο -----

20) Ποιοί πιστεύεις ότι είναι λόγοι που ωθούν τα παιδιά στη χρήση των ναρκωτικών ;

- α) Ψυχολογικοί λόγοι -----
- β) Μίμηση -----
- γ) Ανικανότητα να αντιμετωπίσει διάφορα προβλήματα -----
- δ) Περιέργεια να ζήσουν καινούργιες εμπειρίες -----
- ε) Ελλιπής διαπαιδαγώγηση -----
- στ) Κάτι άλλο -----

21) Όλα όσα έχετε υπόψη σας για τα ναρκωτικά μιλάνε :

- α) Για τον κίνδυνο που προέρχεται από ναρκωτικά -----
- β) Για τις συνέπειες που προκύπτουν από την χρήση τους -----
- γ) Για την πρόληψη των ναρκωτικών -----
- δ) Για όλα αυτά μαζί -----
- ε) Για κάτι άλλο -----

22) Πιστεύεις ότι η ενημέρωση συντελεί :

- α) Στη μείωση εξάπλωσης των ναρκωτικών -----
- β) Στην αύξηση της χρήσης των ναρκωτικών -----

γ) Δεν υπάρχει ουσιαστικό αποτέλεσμα _____

δ) Κάτι άλλο _____

23) Πιστεύεις ότι αν ένα παιδί κάνει χρήση ναρκωτικών μία ή δύο φορές μετά μπορεί :

α) Να σταματήσει _____

β) Είναι λίγο δύσκολο να σταματήσει _____

γ) Σίγουρα θα συνεχίσει να κάνει χρήση στο μέλλον _____

δ) Δεν ξέρω _____

ε) Κάτι άλλο _____

24) Με ποιό τρόπο θα βοηθούσες ένα άτομο που κάνει χρήση ναρκωτικών να σταματήσει την χρήση :

α) Θα το έλεγα στους γονείς του _____

β) Θα το έλεγα στους καθηγητές του _____

γ) Θα του μιλούσα απευθείας _____

δ) Θα απευθυνόμουν σε κάποια αρμόδια υπηρεσία _____

ε) Δεν θα μπορούσα να βοηθήσω _____

25) Κατά την γνώμη σου είναι ακίνδυνο να κάνει κάποιο παιδί χρήση ναρκωτικών, αφού υπάρχει η δυνατότητα να κάνει αποτοξίνωση σε κάποια θεραπευτική κοινότητα :

α) Ναι _____

β) Όχι _____

γ) Ίσως _____

δ) Δεν ξέρω _____

26) Μία ειδική εβδομαδιαία εκπομπή πάνω στα ναρκωτικά πιστεύεις ότι:

- α) Συντελεί στη σωστή ενημέρωση -----
- β) Δεν είναι απαραίτητη -----
- γ) Δεν έχει ουσιαστικό αποτέλεσμα -----
- δ) Θα βαριόμουν να την ακούσω -----
- ε) Κάτι άλλο -----

27) Πιστεύεις ότι η δημιουργία Κέντρων Νεότητας, Κέντρων Ασκήσεως και Ψυχαγωγίας κάνει τους νέους να απομακρυνθούν από τα ύποπτα μπαρ και κατά συνέπεια από την χρήση ναρκωτικών

- α) Ναι -----
- β) Όχι -----
- γ) Ίσως -----
- δ) Δεν ξέρω -----

28) Θεωρείς ότι η αύξηση των εμπορών ναρκωτικών συντελεί στην αύξηση της χρήσης των ναρκωτικών ;

- α) Ναι -----
- β) Όχι -----
- γ) Δεν ξέρω -----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄

ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 1 : Η ενημέρωσή σου στα ναρκωτικά
 βασίζεται σε :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
A	Βιβλία που έχεις διαβάσει	4	13%	7	20%	14	27%	25	21%
B	Σε συζητήσεις με τους γονείς σου	19	62%	6	17%	13	25%	38	32%
Γ	Στα συζητήσεις με τους δασκάλους	1	3%	0	0%	7	14%	8	7%
Δ	Στα μέσα μαζικής ενημέρωσης	7	22%	17	47%	15	29%	39	32%
E	Στους φίλους - φίλες σου	0	0%	5	14%	2	3%	7	6%
ΣΤ	Στους συγγενείς σου	0	0%	1	2%	2	2%	3	2%
Z	Απο κάπου αλλού	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 2 : Πόσο συχνά συζητάς αυτό το θέμα
 με τους γονείς σου :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Πολυ συχνά	5	16%	4	11%	6	12%	15	12%
Β	Συχνά	12	39%	15	42%	20	37%	47	39%
Γ	Σπάνια	12	39%	17	47%	21	39%	50	42%
Δ	Ποτέ	2	6%	0	0%	6	12%	8	7%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 3 : Πόσα βιβλία έχεις διαβάσει
 για τα ναρκωτικά

	ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
	Α		Β		Γ			
	f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α 1 - 2	19	61%	19	53%	32	65%	70	58%
Β 3 - 5	1	3%	6	17%	6	11%	13	10%
Γ Πάνω απο 5	1	3%	1	2%	3	1%	5	5%
Δ Κανένα	10	33%	10	28%	12	23%	32	27%
ΣΥΝΟΛΟ (F)	31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 4 : Η επιλογή των βιβλίων ήταν :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	Ε/Σ
		Α		Β		Γ			
		Ε	Ε/Σ	Ε	Ε/Σ	Ε	Ε/Σ		
Α	Δική σου	19	62%	27	75%	35	66%	81	67%
Β	Των γονέων σου	7	22%	7	21%	15	29%	29	25%
Γ	Των δασκάλων σου	5	16%	1	2%	3	5%	9	7%
Δ	Των φίλων σου	0	0%	1	2%	0	0%	1	1%
Ε	Κάποιου άλλου	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (Σ)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 5 : Έχει έρθει κάποιος ειδικός σύμβουλος
 στο σχολείο να σου μιλήσει για τα
 ναρκωτικά

		ΤΑΣΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	ε/Φ
		Α		Β		Γ			
		ε	ε/Φ	ε	ε/Φ	ε	ε/Φ		
Α	Ναι	10	33%	5	14%	35	66%	50	42%
Β	Όχι	20	64%	28	78%	17	33%	65	54%
Γ	Δεν ξέρω	1	3%	3	8%	1	1%	5	4%
ΣΥΝΟΛΟ (Φ)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 6 : Κατα τη γνώμη σου πιστεύεις ότι ήταν
 επιμορφωτικά και ενδιαφέροντα τα
 θέματα στα οποία αναφέρθηκε :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Ναι	10	66%	17	77%	9	69%	36	72%
Β	Όχι	5	34%	3	13%	4	31%	12	24%
Γ	Δεν ξέρω	0	0%	2	10%	0	0%	2	4%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		15	100%	22	100%	13	100%	50	100%

ΠΩΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 7 : Σχετικά με το θέμα των ναρκωτικών,
 υπάρχει στο σχολείο σου καποιο :

		ΤΑΣΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Εντυπο	1	3%	0	0%	2	3%	3	2%
Β	Φυλλάδιο	2	6%	4	11%	3	5%	9	8%
Γ	Αφίσσα	19	62%	25	70%	32	61%	76	64%
Δ	Βιβλίο	2	6%	0	0%	3	5%	5	4%
Ε	Κάτι άλλο	7	23%	7	19%	13	26%	27	22%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ
ΕΡΩΤΗΣΗ 8

: ΛΑΡΙΣΣΑ 116
: 120
: Κρίνεις απαραίτητο να καθιερωθεί στα
σχολεία ειδικό μάθημα έστω και μία
φορά την εβδομάδα για να ενημερώνονται
τα παιδιά για τους κινδύνους που τους
απειλούν απο την χρήση των ναρκωτικών:

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Ναι	28	90%	34	94%	47	88%	109	90%
Β	Οχι	2	7%	2	6%	2	4%	6	6%
Γ	Δεν ξέρω	1	3%	0	0%	4	8%	5	4%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 9 : Όταν βλέπεις μια διαφήμιση ή
 γιγαντοαφίσα για το κάπνισμα
 μαγεύεσαι :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Απο το συνδυασμό χρωμάτων	7	23%	9	25%	8	16%	24	20%
Β	Απο την ομορφια και υγεία που υπόσχεται το κάπνισμα του τσιγάρου	1	3%	0	0%	6	11%	7	6%
Γ	Δίνεις προσοχή στην αλήθεια και σοβαρότητα του μηνήματος του Υπουργείου Υγείας που υποστηρίζει ότι το κάπνισμα βλάπτει σοβαρα την υγεία	20	65%	19	53%	23	43%	62	52%
Δ	Κάτι άλλο	3	9%	8	22%	16	30%	27	22%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 10 : Όταν ακούς στο ραδιόφωνο ένα τραγούδι
 που μιλά για τσιγάρα σφηνάκια και ποτό
 θα ήθελες :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	F/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Και εσύ να κάνεις το ίδιο	1	3%	1	2%	6	11%	8	6%
Β	Απλώς διασκεδάσεις ακούγοντας το τραγούδι	22	70%	26	73%	29	56%	77	64%
Γ	Το τραγούδι σε αφήνει αδιάφορο	6	20%	8	23%	16	30%	30	26%
Δ	Κάτι άλλο	2	7%	1	2%	2	3%	5	4%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 11 : Πιστεύεις πως τα μέσα μαζικής
 ενημέρωσης παρουσιάζουν το θέμα
 των ναρκωτικών :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Έτσι όπως είναι	8	26%	7	20%	36	69%	51	42%
Β	Το μεγαλοποιούν	8	26%	11	30%	6	11%	25	21%
Γ	Περιορίζουν τη σημασία τους	10	33%	15	42%	8	15%	33	28%
Δ	Δέν ξέρω	5	15%	3	8%	3	5%	11	9%
Ε	Κάτι άλλο	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 12 : Πιστεύεις ότι υπάρχει ενημέρωση
 για τα ναρκωτικά στη χώρα μας :

		ΤΑΣΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
A	Ναι	25	80%	23	63%	41	77%	89	75%
B	Οχι	4	13%	10	28%	9	17%	29	24%
Γ	Δεν ξέρω	2	7%	3	9%	3	6%	2	1%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 13 : Αν ναι πόσο μεγάλη θα έλεγες πως είναι :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
A	Μικρή ενημέρωση	15	75%	25	100%	41	93%	81	91%
B	Μεγάλη ενημέρωση	5	25%	0	0%	3	7%	8	9%
Γ	Δεν ξέρω	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		20	100%	25	100%	44	100%	89	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 14 : Πιστεύεις πως οι πληροφορίες που δίνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης βοηθούν να καταλάβει κανείς την πραγματικότητα για τα ναρκωτικά :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Καθόλου	4	13%	5	13%	8	14%	17	15%
Β	Πολύ λίγο	11	35%	6	17%	12	23%	29	24%
Γ	Λίγο	11	35%	21	59%	13	25%	45	37%
Δ	Πολύ	0	0%	0	0%	5	9%	5	4%
Ε	Δημιουργούν σύγχυση	5	17%	4	11%	15	29%	24	20%
ΣΤ	Κάτι άλλο	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 15 : Πιστεύεις ότι τα ναρκωτικά στην
 Ελλάδα τα τελευταία χρόνια
 παρουσίασαν :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Μεγάλη αύξηση	27	88%	26	73%	42	80%	95	79%
Β	Σχετική αύξηση	3	19%	8	23%	10	19%	21	18%
Γ	Παρέμειναν όπως ήταν	0	0%	1	2%	1	1%	2	1%
Δ	Σχετική μείωση	0	0%	1	2%	0	0%	1	1%
Ε	Μεγάλη μείωση	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΤ	Δεν ξέρω	1	3%	0	0%	0	0%	1	1%
Ζ	Κάτι άλλο	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 16 : Πιστεύεις ότι τα άτομα που παίρνουν
 ναρκωτικά είναι :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Πιο δημιουργικά	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Β	Περισσότερο ευαίσθητα άτομα	1	3%	0	0%	4	7%	5	4%
Γ	Άτομα με περισσότερα ψυχολογικά προβλήματα	15	52%	17	49%	21	40%	53	43%
Δ	Πιο αδύναμοι χαρακτήρες	12	37%	17	48%	25	48%	54	44%
Ε	Εγληματικοί τύποι	2	5%	0	0%	1	1%	3	3%
ΣΤ	Πιο μοντέρνα και προοδευτικά άτομα	0	0%	1	2%	0	0%	1	1%
Ζ	Κάτι άλλο	1	3%	1	2%	2	4%	4	5%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 17 : Ποιές κατα την γνώμη σου είναι οι
 ποινές που θα έπρεπε να επιβάλλονται
 σε όσους κάνουν εμπόριο :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ		Ε/Φ	
		Α		Β		Γ					
		Ε	Ε/Φ	Ε	Ε/Φ	Ε	Ε/Φ				
Α	Καμία ποινή	2	6%	1	2%	3	5%	6	5%		
Β	Χρηματική ποινή	0	0%	0	0%	2	1%	2	1%		
Γ	Φυλακή 1-5 χρόνια	4	13%	5	14%	8	16%	17	14%		
Δ	Ισοβία	12	38%	14	39%	29	54%	55	46%		
Ε	Θανατική ποινή	8	26%	11	31%	5	10%	24	20%		
ΣΤ	Δεν έχω γνώμη	5	16%	5	14%	6	12%	16	14%		
Ζ	Κάτι άλλο	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%		
ΣΥΝΟΛΟ (Φ)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%		

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 18 : Θα σε ενδιέφερε να λάβεις μέρος σε
 ένα σεμινάριο με θέμα τα ναρκωτικά :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Πολύ	20	65%	22	62%	37	70%	79	66%
Β	Λίγο	8	26%	14	38%	12	23%	34	28%
Γ	Καθόλου	3	9%	0	0%	4	7%	7	6%
Δ	Δεν ξέρω	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 19 : Ποιά θα ήταν η στάση σου αν γνώριζες
 ότι ο συμμαθητής σου έκανε χρήση
 ναρκωτικών :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	θα αδιαφορούσες	3	10%	0	0%	1	2%	4	3%
Β	θα τον απέφευγες	3	10%	2	5%	1	2%	6	5%
Γ	θα το συζητούσες μαζί του και θα τον συμβούλευες τι να κάνει	25	80%	34	95%	51	96%	110	92%
Δ	θα το έλεγες αμέσως στους υπόλοιπους μαθητές	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Ε	Κάτι άλλο	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 20 : Ποιοί πιστεύεις ότι είναι οι λόγοι
 που ώθούν τα παιδιά στη χρήση των
 ναρκωτικών :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Ψυχολογικοί λόγοι	12	39%	11	30%	12	23%	35	29%
Β	Μίμηση	5	17%	9	25%	15	29%	29	24%
Γ	Ανικανότητα να αντιμετωπίσει διάφορα προβλήματα	4	12%	4	12%	6	11%	14	12%
Δ	Περιέργεια να ζήσουν καινούργιες εμπειρίες	8	26%	10	8%	18	34%	36	30%
Ε	Ελλειψής διαπαιδαγώγηση	0	0%	2	2%	0	0%	2	1%
ΣΤ	Κάτι άλλο	2	6%	0	0%	2	3%	4	3%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 21 : Όλα όσα έχετε υπόψη σας για τα
 ναρκωτικά μιλάνε :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	Ε/Φ
		Α		Β		Γ			
		Ε	Ε/Φ	Ε	Ε/Φ	Ε	Ε/Φ		
Α	Για τον κίνδυνο που προέρχεται από τα ναρκωτικά	8	25%	9	25%	4	8%	21	17%
Β	Για τις συνέπειες που προκύπτουν από τη χρήση τους	10	33%	8	22%	17	33%	35	29%
Γ	Για την πρόληψη των ναρκωτικών	0	0%	19	53%	3	4%	22	18%
Δ	Για όλα αυτά μαζί	13	42%	0	0%	29	55%	42	36%
Ε	Για κάτι άλλο	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (Φ)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 22 : Πιστεύεις ότι η ενημέρωση συντελεί :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
A	Στη μείωση εξά- πλωσης των ναρκωτικών	13	42%	22	62%	30	56%	65	55%
B	Στην αύξηση της χρήσης των ναρκωτικών	0	0%	8	22%	15	28%	23	19%
Γ	Δεν υπάρχει ουσια- στικό αποτέλεσμα	18	58%	6	16%	8	16%	32	26%
Δ	Κάτι άλλο	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 23 : Πιστεύεις ότι αν ένα παιδί κάνει χρήση
 ναρκωτικών μία ή δύο φορές μετά
 μπορεί :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	£/F
		Α		Β		Γ			
		£	£/F	£	£/F	£	£/F		
Α	Να σταματήσει πολύ εύκολα	5	16%	4	11%	7	14%	16	13%
Β	Είναι λίγο δύσκο- λο να σταματήσει	12	39%	18	50%	31	58%	61	51%
Γ	Σίγουρα θα συνε- χίσει να κάνει χρήση στο μέλλον	11	36%	9	25%	12	23%	32	26%
Δ	Δεν ξέρω	3	9%	5	14%	3	5%	11	9%
Ε	Κάτι άλλο	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 24 : Με ποιό τρόπο θα βοηθούσες ένα άτομο που κάνει χρήση ναρκωτικών να σταματήσει τη χρήση :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	θα το έλεγα στους γονείς του	4	13%	5	14%	1	1%	10	8%
Β	θα το έλεγα στους καθηγητές	5	16%	0	0%	0	0%	5	5%
Γ	θα του μιλούσα απευθείας	22	71%	25	70%	39	73%	86	72%
Δ	θα απευθυνόμουν σε κάποια αρμόδια υπηρεσία	0	0%	3	8%	8	15%	11	10%
Ε	Δεν θα μπορούσα να βοηθήσω	0	0%	3	8%	5	11%	8	7%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ 133
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 25 : Κατά την γνώμη σου είναι ακίνδυνο να κάνει κάποιο παιδί χρήση ναρκωτικών αφού υπάρχει η δυνατότητα να κάνει αποτοξίνωση σε κάποια θεραπευτική κοινότητα :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ		f/F	
		Α		Β		Γ					
		f	f/F	f	f/F	f	f/F				
Α	Ναι	1	3%	3	8%	0	0%	4	3%		
Β	Όχι	25	80%	28	78%	48	91%	101	86%		
Γ	Ίσως	4	12%	3	8%	2	4%	9	7%		
Δ	Δέν ξέρω	1	3%	2	6%	3	5%	6	5%		
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%		

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 26 : Μία ειδική εβδομαδιαία εκπομπή πάνω
 στα ναρκωτικά πιστεύεις ότι :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	F/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Συντελεί στη σωστή ενημέρωση	23	74%	22	62%	31	59%	76	66%
Β	Δέν είναι απαραίτητη	2	6%	0	0%	0	0%	2	2%
Γ	Θα βαριόμουν να την ακούσω	2	6%	10	27%	17	32%	29	23%
Δ	Κάτι άλλο	4	14%	4	11%	5	9%	13	9%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ 135
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 27 : Πιστεύεις ότι η δημιουργία κέντρων νεότητας, κέντρων αθλήσεως και ψυχαγωγίας κάνει τους νέους να απομακρυνθούν από τα ύποπτα μπάρ και κατά συνέπεια από τη χρήση των ναρκωτικών :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Ναι	12	39%	8	22%	11	21%	31	26%
Β	Όχι	9	29%	10	28%	13	25%	32	27%
Γ	Ίσως	9	29%	17	48%	28	53%	54	45%
Δ	Δέν ξέρω	1	3%	1	2%	1	1%	3	3%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΠΟΛΗ : ΛΑΡΙΣΑ
 ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ : 120
 ΕΡΩΤΗΣΗ 28 : Θεωρείς ότι η αύξηση των εμπορών
 ναρκωτικών συντελεί στην αύξηση
 της χρήσης των ναρκωτικών :

		ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ						ΣΥΝ	f/F
		Α		Β		Γ			
		f	f/F	f	f/F	f	f/F		
Α	Ναι	29	94%	33	92%	47	89%	109	90%
Β	Όχι	1	3%	1	2%	1	1%	3	3%
Γ	Δεν ξέρω	1	3%	2	6%	5	10%	8	7%
ΣΥΝΟΛΟ (F)		31	100%	36	100%	53	100%	120	100%

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

1. Αβραμίδης Αθανάσιος. Η απομυθοποίηση των Ναρκωτικών. Εκδόσεις Ακρίτας, 1991.
2. Αβραμίδης Αθανάσιος. Η αλήθεια για τα Ναρκωτικά. Εκδόσεις Ακρίτας, 1986.
3. Αδαμόπουλος Νικόλαος. Τα ναρκωτικά πέρασαν την πόρτα μας. Εκδόσεις Νιάρχος, 1980.
4. Βανιδάσκη Βασιλική. Η επιθετικότητα σαν κοινωνικό πρόβλημα στην οικογένεια και το σχολείο.
5. Δάκουρας Θεόδωρος. Ναρκωτικά και Τοξικομανείς. Εκδοση Δεύτερη, Θεσσαλονίκη 1977.
6. Ζάχος Δημήτριος, Ψυχολογία, Εκδοση τέταρτη, 1989.
7. Ζήσης Τάσος. Πρόληψη χρήσης και κατάχρησης Ναρκωτικών στα σχολεία. Εκδοση της Νομαρχιακής Επιτροπής Λαϊκής Επιμόρφωσης, Νομαρχία Πέλλας 1989.
8. Κρασανάκης Γ. Θέματα ψυχολογίας του εφήβου.
9. Λιάππας Γιάννης. Ναρκωτικά - Εθιστικές ουσίες. Κλινικά προβλήματα - αντιμετώπιση. Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 1990.
10. Μάνος Νίκος. Βασικά Στοιχεία Κλινικής Ψυχιατρικής. Θεσ/νίκη 1988.
11. Μάτσα Κ. Οικογένεια και θεραπεία. Τετράδια ψυχιατρικής Νο 45. Ο τοξικομανής στο ρόλο του εξιλαστήριου θύματος της οικογένειας.
12. Μαχαίρας Ε. Το νομικό πλαίσιο κατά των ναρκωτικών. Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1990.
13. Μεσημέρης Σταμάτης. Ναρκομανείς και το Κοινωνικό Σύστημα. Εκδόσεις Ο.Δ.Ε.Β., Αθήνα 1975.
14. Μοσχίδης Χαρίλαος. Ναρκωτικά 10. Εκδόσεις Πέργαμος, Αθήνα 1991.
15. Παναγιωτοπούλου Μ. ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ : ΠΡΟΛΗΨΗ. Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1990.

16. Παπαγεωργίου Γ. Ευάγγελος, Εξαρτίσεις στη ζωή μας. Δεύτερη έκδοση, Αθήνα 1990.
17. Παπαδόπουλος Νίκος, Ψυχολογία. Έκδοση Τρίτη, Αθήνα 1993.
18. Πουλόπουλος Μπάμπης. Το πρόγραμμα Οικογενειακής Θεραπείας στην κοινότητα Ιθάκη.
19. Σιάμος Νικόλαος. Νεολαία και Ναρκωτικά. Αχαϊκές εκδόσεις, 1992.
20. Τσαούσης Δημήτριος. Η κοινωνία του ανθρώπου, Κοινωνιολογική και ανθρωπολογική βιβλιοθήκη Gulenberg, Αθήνα 1991.
21. Τσαρούχας Κώστας. Η διεθνής των Ναρκωτικών. Εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα - Ιωάννινα 1988.
22. Χουρδάκη Μαρία. Οικογενειακή Ψυχολογία. Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 1992.
23. Χρήστου Π. Προσδιορισμός αιτιών του προβλήματος. Εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1990.
24. Couger John. Η εφηβική ηλικία. Μία καταπιεσμένη γενιά. Μετάφραση : Σόλμου Μαρία. Εκδόσεις ψυχολογίας, Αθανάσιος, Αθήνα 1981.
25. Dom, Nick, Ribens Jame, Niger South : «Coping with a nightmare», Institute for the study of drug dependence.
26. Γκιομάρ Macnado. Τα νέα της Ιθάκης. Πρόγραμμα Οικογένεια, τεύχος 82, Καλοκαίρι 1992.
27. «Ναρκωτικά και Ελληνική Νεολαία».
Πτυχιακή Εργασία, ΠΑΤΡΑ 1990.
- ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ
28. «Τα ναρκωτικά». Πανελλήνια Περιοδική ενημέρωση.
Έτος 1992, Σελ 9-10.
29. Τσαούσης Δημήτριος. Τα ναρκωτικά σαν κοινωνικό πρόβλημα.
Εκλογή, Αύγουστος 1980, Σελ. 34.
- ΔΙΑΛΕΞΗ
30. Μαρία Κρεμμύδα. «Τα ναρκωτικά στα σχολεία» 1993.

